

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา
เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

ชรินทร์ ธนาสุนทรรัตน์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีการศึกษา 2566

LEGAL PROBLEMS REGARDING THE USE OF POWERS BY TEACHERS AND
EDUCATIONAL PERSONNEL TO PROTECT STUDENTS FROM BULLYING

CHANIN TANASOONTRARAT

A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Laws
Department of Law,
Pridi Banomyoung Faculty of Law
Dhurakij Pundit University
Academic Year 2023

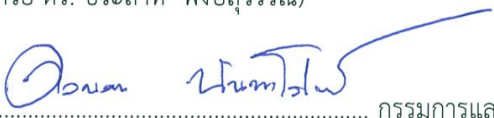
ใบรับรองสารนิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อสารนิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา
เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง
เสนอโดย ชรินทร์ ธนาสุนทรารัตน์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายมหาชน
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร. ดลนภา นันทวโรไพโร
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ประสาท พงษ์สุวรรณ)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร. ดลนภา นันทวโรไพโร)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(อาจารย์ ดร. สุทธิพล ทวีชัยการ)

วันที่ 11 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567

หัวข้อสารนิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง
ชื่อผู้เขียน	ชนินทร์ ธนาสุนทรรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ดลนภา นันทวโรไพโร
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566

บทคัดย่อ

การศึกษาการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งตามงานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในประเทศไทย โดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจดังกล่าวในต่างประเทศและประเทศไทย พร้อมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมายจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายพร้อมเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเกิดจากความหมายของ “การกลั่นแกล้ง” ที่ไม่ชัดเจนและครอบคลุม ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีดังกล่าวจากข้อจำกัดลงโทษและดุลพินิจในการลงโทษที่ไม่เหมาะสมและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีดังกล่าวจากการไม่ปรากฏกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษและหลักเกณฑ์คุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ รวมทั้งความไม่ชัดเจนในการกำกับดูแลการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีดังกล่าวด้วยการดำเนินการทางวินัย

คำสำคัญ : ครูและบุคลากรทางการศึกษา, การใช้อำนาจ, นักเรียน, การกลั่นแกล้ง

(ดร.ดลนภา นันทวโรไพโร)

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

Thematic Paper Title	LEGAL PROBLEMS REGARDING THE USE OF POWERS BY TEACHERS AND EDUCATIONAL PERSONNEL TO PROTECT STUDENTS FROM BULLYING
Author	Chanin Tanasoontrarat
Thematic Paper Advisor	Donnapa Nanthavaropai, Ph.D.
Program	Master of Laws
Academic Year	2023

ABSTRACT

The study sought to investigate legal barriers to the exercise of power by teachers and educational professionals to protect students from bullying. It focused on examining and comparing legal provisions governing the use of such powers in different countries, including Thailand. The study additionally explored legal concepts and theories from scholarly sources to identify legal impediments and offer resolutions appropriate for the current circumstances.

The study revealed that Thailand does not currently have any specific law governing the exercise of powers by teachers and educational professionals to safeguard students from bullying. The existing Thai laws present several obstacles to teachers and educational professionals in exercising their powers. These obstacles arise from the unclear and inconclusive definition of "bullying," as well as the limited penalties and inappropriate decisions regarding punishment. Additionally, there is a lack of procedures for investigating incidents involving bullying students before imposing punishment, and there are no initial protective measures for bullied students before punishing the bullies. Moreover, the supervision of teachers and educational professionals' use of disciplinary powers is unclear.

Keywords: teachers and educational professionals, exercise of power, students, bullying

(Donnapa Nanthavaropai, Ph.D.)

Thematic Paper Advisor

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.ตลนภา นันทวโรไพโร ที่ให้ความกรุณา
รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้เขียนกราบขอบพระคุณที่ท่านแนะนำกฎหมายและแหล่งข้อมูล พร้อมทั้ง
ให้ข้อสังเกตเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องงานสารนิพนธ์ฉบับนี้ โดยคอยติดตามความก้าวหน้าของสารนิพนธ์
และให้ความมั่นใจแก่ผู้เขียนในการศึกษาค้นคว้างานสารนิพนธ์มาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประสาท พงษ์สุวรรณ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธาน
กรรมการสอบสารนิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบ
สารนิพนธ์ โดยท่านได้ให้คำแนะนำในการศึกษาข้อมูลจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมาย
ปกครองอันเป็นประโยชน์ต่องานสารนิพนธ์ องค์ความรู้ที่ผู้เขียนได้รับจากอาจารย์ทั้งสามท่านทำให้งาน
สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนและเป็นผลงานที่มีคุณค่า นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตทุกท่านซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่องานสารนิพนธ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่
ของมหาวิทยาลัย เพื่อน และครอบครัวของผู้เขียนซึ่งให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจจนทำให้งานสารนิพนธ์
สำเร็จได้สมความตั้งใจ

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาซึ่งมอบโอกาสในการศึกษาให้แก่ผู้เขียนและ
เป็นแรงผลักดันสำคัญในการศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ตลอดจนบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของรายงาน
การวิจัย หนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความในวารสารกฎหมาย ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า
เอกสารทางวิชาการดังกล่าวทำให้เกิดงานสารนิพนธ์ฉบับนี้ และผู้เขียนคาดหวังว่าสารนิพนธ์จะนำไปสู่
การต่อยอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

ชรินทร์ ธนาสุนทรรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. แนวความคิดและหลักกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากร.....	6
ทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
2.1 แนวความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก.....	6
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง.....	17
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง.....	23
2.4 แนวความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน.....	26
2.5 แนวความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง.....	30
3. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครอง.....	40
นักเรียนจากการกลั่นแกล้งในต่างประเทศและประเทศไทย	
3.1 หลักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากร.....	40
ทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
3.2 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากร.....	45
ทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
3.3 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากร.....	49
บุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 หลักกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากร.....	54
ทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	81
เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตในการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	81
เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
4.2 ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	84
เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
4.3 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	89
เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง	
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	93
5.1 บทสรุป.....	93
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	98
ภาคผนวก.....	104
ก คู่มือผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญ (ความประพฤติและการลงโทษ).....	105
ข คู่มือนักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (ความประพฤติและการลงโทษ).	111
ค เปรียบเทียบข้อกำหนดเดิมและข้อกำหนดที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม (กฎกระทรวงกำหนด.....	115
ความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ	
ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548)	
ประวัติผู้เขียน.....	118

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เด็กคือช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบุคลิกภาพและกายภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากการได้รับประสบการณ์ชีวิตหรือสิ่งกระตุ้นให้เกิดความเครียดรูปแบบใหม่ ๆ และมีการพัฒนาของสมองในหลายด้าน ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กเป็นช่วงที่ขาดวุฒิภาวะในการควบคุมตัวเอง จากการวิจัยพบว่า เด็กกว่าร้อยละ 30 ถูกกลั่นแกล้งโดยเพื่อน โดยเด็กที่เป็นเหยื่อจากการกลั่นแกล้งในลักษณะนี้จะมีความสามารถในการควบคุมตัวเองต่ำเนื่องจากการรับรู้ความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างเด็กที่เป็นเหยื่อกับเด็กที่เป็นผู้กลั่นแกล้ง ทำให้เด็กที่เป็นเหยื่อมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการรับมือสถานการณ์ลดลง และนำไปสู่อาการซึมเศร้าในระยะยาว¹ นอกจากนี้ ผลกระทบจากการกลั่นแกล้งเด็กยังแพร่หลายไปยังปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจและสืบเนื่องไปจนเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีการแทรกแซงเพื่อลดปัญหาทางสุขภาพในเด็กที่ถูกกลั่นแกล้ง² จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 16 ถึง 62 ปี ซึ่งถูกกลั่นแกล้งในวัยเด็กตั้งแต่ 7 ถึง 11 ปี ในเรื่องความเป็นอยู่เชิงอัตวิสัยและภววิสัย รวมทั้งประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน (labor market performance) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ถูกกลั่นแกล้งในวัยเด็กมีความเป็นอยู่ในเชิงอัตวิสัยแย่ลงขณะมีอายุระหว่าง 40 ถึง 60 ปี และมีความเป็นไปได้ที่จะมีงานทำต่ำเมื่อเทียบกับคนในรุ่นเดียวกัน³ อีกทั้ง จากการสำรวจเด็กที่เป็นผู้กลั่นแกล้งเมื่อมีอายุ 8 ปี และติดตามการก่ออาชญากรรมของเด็กกลุ่มดังกล่าวในระหว่างอายุ 15 ถึง 31 ปี พบว่า เด็กที่กลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นประจำมีความสัมพันธ์ต่อการก่ออาชญากรรมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่⁴ ทั้งนี้ รูปแบบของการกลั่นแกล้งเด็กมีการพัฒนามาโดยตลอด จากการศึกษาพบว่า การกลั่นแกล้งโดยการคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพ (relational aggression) เช่น การกีดกันบุคคลออกจากกลุ่มและปล่อยข่าวลือที่ไม่ดีต่อบุคคลที่ถูกกีดกัน เป็นลักษณะการกลั่นแกล้งที่พบบ่อยขึ้นนอกเหนือจากการกลั่นแกล้งทางกายภาพและทางวาจาที่พบเห็นได้ทั่วไป โดยเด็กบางกลุ่มสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพเพื่อ

¹ Simon C. Hunter, James M. E. Boyle and David Warden, 'Perceptions and correlates of peer-victimization and bullying' (2007) 4 British Journal of Educational Psychology 797, 806.

² Ryu Takizawa, Barbara Maughan and Louise Arseneault, 'Adult health outcomes of childhood bullying victimization: evidence from a five-decade longitudinal British birth cohort' (2014) 7 The American Journal of Psychiatry 777, 781-783.

³ David G. Blanchflower and Alex Bryson, 'The adult consequences of being bullied in childhood' (2024) 116690 Social Science & Medicine 1, 2-3, 9.

⁴ Elina Tiiri and others, 'Bullying at 8 years and violent offenses by 31 years: the Finnish nationwide 1981 birth cohort study' (2023) 9 European Child & Adolescent Psychiatry 1667, 1668, 1673-1676.

ไต่ระดับชั้นทางสังคมขึ้นไป ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว เป็นเรื่องที่ยากสำหรับเด็กที่พบเห็นการกลั่นแกล้งในลักษณะดังกล่าวในการเข้าช่วยเหลืออย่างทันท่วงที⁵

การกลั่นแกล้งของนักเรียนเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อของประเทศไทย เช่น กรณีของนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลาที่ตกตึกชั้น 4 และมีอาการสาหัส โดยนักเรียนที่ตกตึกมีประวัติถูกกลั่นแกล้งประจำ⁶ โดยกรมสุขภาพจิตได้เปิดเผยผลการสำรวจการกลั่นแกล้งของนักเรียนในโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนเมื่อปี พ.ศ. 2561 ว่าในประเทศไทยมีเด็กถูกรังแกในสถานศึกษาปีละประมาณ 6 แสนคน คิดเป็นอัตราสูงถึงร้อยละ 40 โดยเป็นอันดับ 2 รองจากญี่ปุ่น⁷ ต่อมา เครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน ได้ลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเรื่อง “บูลลี่ กลั่นแกล้ง ความรุนแรง ในสถานศึกษา” ในกลุ่มเด็กอายุ 10 – 15 ปี จาก 15 โรงเรียน และเปิดเผยในงานเสวนาหัวข้อ “Bullying กลั่นแกล้ง ความรุนแรงที่รอวันปะทุ” เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2563 ว่า เด็กกลุ่มดังกล่าวจำนวนร้อยละ 91.79 เคยถูกกลั่นแกล้ง โดยมีรูปแบบการกลั่นแกล้ง ได้แก่ การตบหัว ร้อยละ 62.07 ล้อบุพการี ร้อยละ 43.57 พุดจาเหยียดหยาม ร้อยละ 41.78 นอกจากนี้เด็กกลุ่มดังกล่าวจำนวน 1 ใน 3 ระบุว่า เคยถูกกลั่นแกล้งประมาณ 2 ครั้ง และจำนวน 1 ใน 4 หรือ ถูกกลั่นแกล้งมากถึงสัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง โดยผลสำรวจยังปรากฏว่า เด็กกลุ่มดังกล่าวคิดจะโต้ตอบเอาคืน ร้อยละ 42.86 เกิดความเครียดร้อยละ 26.33 ไม่มีสมาธิในการเรียน ร้อยละ 18.2 ไม่อยากไปโรงเรียน ร้อยละ 15.73 เก็บตัว ร้อยละ 15.6 และมีอาการซึมเศร้า ร้อยละ 13.4 โดยเด็กต้องการให้ทางโรงเรียนมีบทลงโทษที่ชัดเจน มีครูให้คำปรึกษา และมีการจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจ⁸ ข้อมูลที่ปรากฏตามสื่อและการสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับผลวิจัยการกลั่นแกล้งเด็กอายุตั้งแต่ 13 ถึง 15 ปี ซึ่งปรากฏว่า เด็กจำนวนร้อยละ 27.8 ถูกกลั่นแกล้งอย่างน้อย 1 วันในช่วง 30 วันที่ผ่านมาก่อนหน้านี้ คิดเป็นร้อยละ 32.9 ในกลุ่มเพศชายทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 23.2 ในกลุ่มเพศหญิงทั้งหมด โดยรูปแบบการกลั่นแกล้งที่พบมากในกลุ่มเพศชายคือถูกต่อยตี เตะ ผลัก หรือจับขังในห้อง ส่วนรูปแบบการกลั่นแกล้งที่พบมากในกลุ่มเพศหญิงคือการเล่นมุขเสียดสีทางเพศ การนินทา และการทำท่าทางข่มขู่⁹ จากข้อมูลสถิติ

⁵ Brian Consiglio, ‘Social exclusion more common form of bullying than physical, verbal aggression’ (Show Me Mizzou, 26 August 2022) <<https://showme.missouri.edu/2022/social-exclusion-more-common-form-of-bullying-than-physical-verbal-aggression>> สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567.

⁶ ไทยรัฐออนไลน์, ‘นักเรียนชั้น ม.3 ตกตึกชั้น 4 แม่ติดใจเชื่อลูกถูกแกล้ง โดนเพื่อนบูลลี่เป็นประจำ’ (ไทยรัฐออนไลน์, 15 กุมภาพันธ์ 2566) <https://www.thairath.co.th/news/local/south/2630426> สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2566.

⁷ STY_Lib, ‘ไทยอันดับ2 “เด็กรังแกกันในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน’ (กรมสุขภาพจิต, 29 มกราคม 2561) <<https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>> สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2566.

⁸ ไทยรัฐออนไลน์, ‘น่าทึ่ง "บูลลี่" ใน "ไทย" ติดอันดับ 2 โลก สังคมเปราะบาง คนได้กลับรุนแรง’ (ไทยรัฐออนไลน์, 9 มกราคม 2563) <<https://www.thairath.co.th/news/society/1743698>> สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2566.

⁹ Supa Pengpid and Karl Peltzer, ‘Bullying and its associated factors among school-aged adolescents in Thailand’ (2013) 254083 The Scientific World Journal 1, 2-4.

เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีการกลั่นแกล้งระหว่างนักเรียนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่ให้บริการเกี่ยวกับการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงเป็นบุคคลที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนและมีส่วนสำคัญต่อการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้โดยการสั่งสอนและควบคุมความประพฤตินักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งอันเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา กำหนดไว้ โดยครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดซึ่งย่อมรวมถึงนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งด้วย แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งระหว่างนักเรียนพบว่ากฎหมายไทยมีปัญหาการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง จำแนกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

ประเด็นแรก ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง กฎหมายไทยมิได้ให้ความหมายของ “การกลั่นแกล้ง” ไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยมิได้บังคับให้สถานศึกษากำหนดลักษณะความประพฤติที่เป็นความผิดตามระเบียบของสถานศึกษา พฤติกรรมที่ถือว่าเป็นการกลั่นแกล้งตามระเบียบของสถานศึกษาแต่ละแห่งจึงแตกต่างกันและไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน

ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีข้อจำกัดในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งตามกฎหมายไทยมากกว่าการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งตามกฎหมายต่างประเทศ และปรากฏความไม่สอดคล้องกันระหว่างกฎหมายไทยกับระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนของสถานศึกษา ทำให้เกิดความสับสนและไม่ชัดเจนในการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา อีกทั้งกฎหมายไทยได้กำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสมกับนักเรียนดังกล่าว

ประเด็นที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง กฎหมายไทยไม่ปรากฏหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีส่วนที่เป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งต้องดำเนินการก่อนลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้ง และกฎหมายไทยไม่ปรากฏหลักเกณฑ์คุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจใช้ได้ทันทีเมื่อได้รับแจ้งเหตุ นอกจากนี้ กฎหมายไทยมิได้บังคับให้สถานศึกษากำหนดกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ ระเบียบของสถานศึกษาบางแห่งจึงกำหนดไว้เพียงลำดับการลงโทษเท่านั้น และการกำกับดูแล

การใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งด้วยการดำเนินการทางวินัยมีความไม่ชัดเจนและต้องพิจารณาการปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายกรณีไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายในต่างประเทศและไทยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

1.2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

1.2.4 เพื่อเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ และในขณะเดียวกันกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีปัญหาเกี่ยวกับขอบเขต รูปแบบ และกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีดังกล่าว ทำให้นักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นในโรงเรียนเดียวกันไม่ได้รับการคุ้มครองจากการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม และในขณะเดียวกันปัญหาของกฎหมายไทยดังกล่าวทำให้นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการก่อนการลงโทษ จึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคู่ครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญา โดยวิเคราะห์ปัญหาทาง

กฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจดังกล่าวประกอบกับแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมาย ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การกลั่นแกล้ง การกระทำทางปกครอง การลงโทษนักเรียน และสิทธิของเด็ก พร้อมทั้งเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะทำให้นักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นในโรงเรียนเดียวกันได้รับความเป็นธรรมและปลอดภัยจากการกลั่นแกล้ง สามารถศึกษาได้เต็มศักยภาพ โดยเคารพต่อสิทธิพื้นฐานของนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งที่พึงมีตามกฎหมาย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษาโดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นสำคัญ โดยทำการศึกษาข้อมูลจากบทบัญญัติกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง รายงานการวิจัย หนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร เอกสารต่างๆ รวมถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งที่อยู่ในรูปแบบภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

1.6.2 ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบหลักกฎหมายในต่างประเทศและไทยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

1.6.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

บทที่ 2

แนวความคิดและหลักกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

การคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งโดยครูและบุคลากรทางการศึกษาในบางลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายมหาชนที่กระตบสิทธิของนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้ง เช่น การลงโทษ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องระมัดระวังในการใช้อำนาจดังกล่าวให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายเพื่อไม่ทำให้การใช้อำนาจเช่นนั้นกลายเป็นการละเมิดสิทธิของนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งเกินสมควร ในการพิจารณาว่าการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งหรือไม่จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิดและหลักกฎหมายเพื่อนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายและวิเคราะห์ปัญหาต่อไป

2.1 แนวความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก

2.1.1 หลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของเด็ก

กฎหมายระหว่างประเทศได้ยอมรับหลักพื้นฐานสำคัญว่าเด็กมีสิทธิที่ต้องได้รับความคุ้มครอง โดยปัจจุบันมีหลักการสำคัญซึ่งปรากฏในกฎหมายระหว่างประเทศและเกี่ยวข้องกับสิทธิดังกล่าว ดังนี้

(1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) องค์การสหประชาชาติได้ประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 โดยได้รับการยอมรับโดยมติเอกฉันท์จากที่ประชุมสมาชิกสหประชาชาติ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังนั้น ประเทศสมาชิกสหประชาชาติทุกประเทศจะต้องปฏิบัติตามปฏิญญาสากลดังกล่าว ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กนั้น ปฏิญญาดังกล่าวได้กำหนดหลักการที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

ข้อ 12 กำหนดว่า บุคคลใดๆ จะถูกแทรกแซงในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน ในการสื่อสารหรือถูกลบหลู่ในเกียรติยศไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ข้อ 16 (3) กำหนดว่า ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติและหลักของสังคม และมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ

ข้อ 25 (2) กำหนดว่า มารดาและเด็กชอบที่จะได้รับการดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าเป็นบุตรในสมรสหรือบุตรนอกสมรสย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน

จากบทบัญญัติทั้งสามข้อจะเห็นได้ว่า ปฏิญญาสากลดังกล่าวได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัวของชีวิตครอบครัวที่จะต้องไม่ถูกละเมิด และบทบัญญัติดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าสิทธิ

ในฐานะปัจเจกชนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมาโดยตลอด จนในที่สุดสหประชาชาติประกาศรับรองไว้ในปฏิญญาสากล¹⁰

(2) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีผลบังคับให้รัฐภาคีที่ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาในการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมเด็กในสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง เนื่องจากที่ผ่านมารัฐคุ้มครองเด็กตามปฏิญญาเจนีวา ค.ศ. 1924 และปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 นั้นยังคงเป็นเพียงถ้อยแถลงในส่วนหลักการทั่วไปเท่านั้น จึงเป็นเพียงการสร้างข้อผูกพันทางศีลธรรมและในทางการเมือง และยังไม่มียุทธศาสตร์ในทางกฎหมาย¹¹ โดยอนุสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (The Committee on the Rights of the Child) เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติและเคารพสิทธิเด็กของรัฐภาคี รัฐภาคีมีหน้าที่จัดทำรายงานความก้าวหน้าในการตอบสนองและใช้อนุสัญญาต่อคณะกรรมการดังกล่าว โดยดำเนินการภายในกำหนดเวลา 2 ปีแรกที่อนุสัญญาจะมีผลใช้บังคับ และจัดทำรายงานต่อคณะกรรมการทุก 5 ปี

ในปัจจุบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีประเทศเข้าเป็นภาคี 196 ประเทศ ประเทศไทยได้ลงนามภาคยานุวัติอนุสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 โดยตั้งข้อสงวนในข้อที่ 7, ข้อที่ 22 และข้อที่ 29 ต่อมา ประเทศไทยได้ถอนข้อสงวนข้อที่ 29 และข้อที่ 7 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 และ 13 ธันวาคม 2553 ตามลำดับ และอยู่ระหว่างพิจารณาถอนข้อสงวนข้อที่ 22 ตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ¹²

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ได้วางหลักการทั่วไปที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่ไว้ดังต่อไปนี้

(1) เด็กที่อยู่ในความหมายของอนุสัญญานี้ หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็ก¹³

(2) รัฐภาคีสมาชิกต้องเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาแก่เด็กทุกคนที่อยู่ภายในเขตอำนาจของรัฐ โดยจะต้องไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ เหตุแห่งสีผิว เพศ ภาษา ความแตกต่างทางศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์ สังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย โดยรัฐภาคีจะต้อง

¹⁰ วรภัทร รัตนพาณิชย์, *กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน* (วิญญูชน 2566) 65.

¹¹ จิราวัฒน์ แซ่มชัยพร, ‘การคุ้มครองสิทธิเด็กโดยหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ตามมาตรา 3(1) แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2551) 11.

¹² ผู้จัดการออนไลน์, ‘กรม.ทราบข้อเสนอส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีถอนข้อสงวนข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก’ (MGR Online, 9 มกราคม 2567) <<https://mgronline.com/politics/detail/9670000002345>> สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2567.

¹³ Convention on the Rights of the Child article 1.

ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ หรือการลงโทษในทุกรูปแบบบนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออก หรือความเชื่อของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก¹⁴

(3) การกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ จะต้องถือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐานเบื้องต้น (primary consideration) โดยรัฐภาคีจะต้องประกันให้มีการคุ้มครองและดูแลเด็กเท่าที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ โดยคำนึงถึงสิทธิของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นที่รับผิดชอบเด็กตามกฎหมายด้วย¹⁵

(4) เด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต และประกันให้เด็กอยู่รอดและมีการพัฒนา¹⁶

(5) รัฐภาคีจะต้องรับประกันสิทธิแสดงความคิดเห็นโดยเสรีของเด็กตามอายุและวุฒิภาวะ โดยเด็กจะต้องได้รับสิทธิในการต่อสู้ในกระบวนการพิจารณาของตุลาการหรือทางปกครองอันจะมีผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าทางตรงหรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรที่เหมาะสม¹⁷

(6) เด็กมีเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารและความคิด เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา ภายใต้ข้อจำกัดที่บัญญัติเป็นกฎหมายซึ่งบัญญัติเท่าที่จำเป็นต่อการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น และเท่าที่จำเป็นต่อการรักษาความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย สาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน นอกจากนี้ เด็กมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นสมาคม และการชุมนุมอย่างสงบ¹⁸

(7) เด็กจะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน หรือหนังสือโต้ตอบ รวมทั้งเกียรติและชื่อเสียง¹⁹

(8) รัฐภาคีจะต้องให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมายในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและประกันให้มีการพัฒนาสถาบันสำหรับการอำนวยความสะดวกและบริหารต่าง ๆ เพื่อดูแลเด็ก²⁰

(9) รัฐภาคีจะต้องดำเนินการด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคม การศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อคุ้มครองเด็กจากรูปแบบความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ การทอดทิ้ง การแสวงหาประโยชน์ รวมถึง

¹⁴ Convention on the Rights of the Child article 2.

¹⁵ Convention on the Rights of the Child article 3.

¹⁶ Convention on the Rights of the Child article 6.

¹⁷ Convention on the Rights of the Child article 12.

¹⁸ Convention on the Rights of the Child article 13-15.

¹⁹ Convention on the Rights of the Child article 16.

²⁰ Convention on the Rights of the Child article 18.

การกระทำอันมิชอบทางเพศขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นซึ่ง
เด็กอยู่ในความดูแล²¹

(10) รัฐภาคีซึ่งยอมรับให้มีระบบการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะประกันว่าประโยชน์
สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุด (paramount consideration) โดยจะประกันว่าการรับเด็กเป็น
บุตรบุญธรรมต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเท่านั้น ซึ่งกำหนดตามกฎหมายและวิธีพิจารณาที่ใช้
บังคับอยู่²²

(11) รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กพิการที่จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ โดยจะต้อง
ประกันในศักดิ์ศรี ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง และเอื้ออำนวยให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในชุมชน²³

(12) รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็กที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุขที่สูงที่สุด ประกัน
ให้มีการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ที่จำเป็น และการดูแลสุขภาพแก่เด็กทุกคน โดยเน้นการพัฒนาการ
ดูแลสุขภาพขั้นปฐม ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อขจัดทางปฏิบัติดั้งเดิมที่เป็นผลร้ายต่อสุขภาพของเด็ก
รวมทั้งยอมรับในสิทธิของเด็กผู้ซึ่งได้รับการจัดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจให้ได้รับการดูแล การคุ้มครอง หรือการ
บำบัดรักษาสุขภาพ ทั้งทางร่างกาย หรือจิต ในอันที่จะได้รับการทบทวนการบำบัดรักษาที่ให้แก่เด็กเป็นระยะๆ
ตลอดจนสถานะแวดล้อมอื่นทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดดังกล่าว²⁴

(13) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา โดยรัฐภาคีจะจัดการศึกษา
ระดับประถมเป็นภาคบังคับและสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยม รวมถึงการศึกษาสายสามัญและ
อาชีพ โดยทำให้การศึกษาเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐานความสามารถ และดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนการ
เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และลดอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคัน ซึ่งรัฐภาคีจะประกันว่า ระเบียบวินัยของ
โรงเรียนได้กำหนดขึ้น ในลักษณะที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและอนุสัญญา และรัฐภาคี
ตกลงว่าการศึกษาของเด็กจะมุ่งไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ ความสามารถทางด้านร่างกาย
และจิตใจของเด็ก การพัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และต่อหลักการที่วางไว้ใน
กฎบัตรสหประชาชาติ การเตรียมเด็กให้มีชีวิตที่มีความรับผิดชอบในสังคมด้วยจิตสำนึกแห่งความเข้าใจกัน
สันติภาพ ความอดกลั้น ความเสมอภาคทางเพศ และมิตรภาพในหมู่มวลมนุษยชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ หลักการ
ดังกล่าวจะต้องไม่ได้รับการตีความให้เป็นการก้าวท้าวเสรีภาพของบุคคลหรือองค์กรในการจัดตั้งและ
อำนวยความสะดวกการศึกษา แต่การดำเนินการเช่นนั้นต้องเคารพต่อหลักการข้างต้นและเคารพต่อเงื่อนไขที่ว่า
การศึกษาที่ให้ในสถาบันเหล่านั้นต้องเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐได้วางไว้²⁵

²¹ Convention on the Rights of the Child article 19.

²² Convention on the Rights of the Child article 21.

²³ Convention on the Rights of the Child article 23.

²⁴ Convention on the Rights of the Child article 24-25.

²⁵ Convention on the Rights of the Child article 28-29.

(14) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีเวลาพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรม สันทนาการ ที่เหมาะสมตามวัย และการมีส่วนร่วมอย่างเสรีในทางวัฒนธรรมและศิลปะ²⁶

(15) รัฐภาคีจะคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบอื่นทั้งหมดที่เป็นผลร้ายต่อสวัสดิภาพของเด็ก โดยดำเนินการมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการทำงานที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย หรือขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคม รวมทั้งดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ทางเพศ และการกระทำทางเพศที่มีขอบทุกรูปแบบ และเพื่อป้องกันการลักพา การขาย หรือการลักลอบเด็ก ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดหรือในรูปแบบใด²⁷

(16) รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งมาตรการทางนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษาเพื่อคุ้มครองเด็กจากการใช้ยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย รวมทั้งสารที่มีพิษต่อจิตประสาทอื่น ๆ ที่ได้นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง²⁸

(17) รัฐภาคีประกันว่าจะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ถูกไล่ออนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ การจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม โดยเด็กทุกคนที่ถูกไล่ออนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกไล่ออนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ นอกจากนี้ เด็กทุกคนที่ถูกไล่ออนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมาย ของการไล่ออนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นนั้น²⁹

(18) รัฐภาคีจะต้องเคารพต่อกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้บังคับกับรัฐภาคี ในกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็ก โดยดำเนินการที่สามารถกระทำได้ ทั้งปวงที่จะประกันว่าบุคคลที่มีอายุไม่ถึงสิบห้าปีจะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน และประกันให้มีการคุ้มครองและดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ³⁰

²⁶ Convention on the Rights of the Child article 31.

²⁷ Convention on the Rights of the Child article 32, 34-36.

²⁸ Convention on the Rights of the Child article 33.

²⁹ Convention on the Rights of the Child article 37.

³⁰ Convention on the Rights of the Child article 38.

(19) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงที่จะส่งเสริมฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใด ๆ การแสวงหาประโยชน์จากการกระทำอันมิชอบ การทรมานหรือการลงโทษหรือการปฏิบัติที่โหดร้าย หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ³¹

(20) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่ส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก โดยคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม เพื่อการนี้ รัฐภาคีประกันว่าเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาหรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาจะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย และได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก โดยเด็กจะต้องได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก ทั้งนี้ เด็กจะไม่ถูกบังคับให้เปิดเผยความหรือสารภาพผิด และเด็กสามารถซักถามหรือซักค้าน พยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตน ภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน³²

เมื่อพิจารณาจากหลักการที่ปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้างต้นแล้ว จะพบว่า อนุสัญญาดังกล่าวประกอบด้วยเสาหลัก 4 ประการ ได้แก่ (1) สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด (Right of Survival) อันเป็นสิทธิพื้นฐานติดตัวแต่กำเนิด โดยรัฐภาคีจะต้องประกันความปลอดภัยและจัดหาบริการพื้นฐานเพื่อให้เด็กอยู่รอดและเจริญเติบโต (2) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Right of Protection) โดยเด็กมีสิทธิได้รับการปกป้องจากความรุนแรงทั้งปวงรวมถึงความรุนแรงภายในครอบครัว ไม่ว่าจะมีความรุนแรงต่อร่างกายหรือจิตใจจากภายในหรือภายนอกครอบครัว รวมทั้งมีสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (3) สิทธิในการพัฒนา (Right of Development) เด็กมีสิทธิได้รับการพัฒนาและการศึกษาโดยการเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยคำแนะนำของผู้ปกครอง โดยเด็กที่พิการจะต้องได้รับการพัฒนาและการศึกษาเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ด้วย (4) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of Participation) ข้อเรียกร้องของเด็กจะต้องได้รับการพิจารณาตามอายุและวุฒิภาวะ³³

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้อธิบายสิทธิของเด็กที่จะได้รับการปกป้องจากการลงโทษทางกายภาพและการลงโทษที่โหดร้ายหรือลดทอนคุณค่ารูปแบบอื่นไว้ว่า แม้ในหลักการที่ปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจะปฏิเสธการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงและการทำให้

³¹ Convention on the Rights of the Child article 39.

³² Convention on the Rights of the Child article 40.

³³ UNICEF, 'What is the convention on the rights of the child? Child rights we should all know' (UNICEF) <<https://bit.ly/3V348Rr>> สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567.

อับอาย แต่คณะกรรมการยอมรับว่าในบางกรณีบิดามารดาจำเป็นต้องกระทำต่อบุตรทางกายภาพหรือ
แทรกแซงบุตรเพื่อปกป้อง โดยเฉพาะบุตรที่ยังเป็นทารกหรือเด็กเล็ก และอาจมีกรณีพิเศษที่ครูหรือบุคลากรที่
ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กหรือมีเด็กอยู่ร่วมด้วยประสบกับพฤติกรรมของเด็กที่อันตรายซึ่งบุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้อง
กระทำการยับยั้งโดยสมเหตุสมผลเพื่อควบคุมพฤติกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตามการกระทำเหล่านี้แตกต่างจาก
การจงใจใช้ความรุนแรงเพื่อให้เด็กได้รับความเจ็บปวด ความไม่สบายใจ และความอับอาย ซึ่งอารมณ์ของ
ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้เน้นย้ำหลักการที่ปรากฏในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
ซึ่งรับรองศักดิ์ศรีแต่กำเนิด และสิทธิที่เท่าเทียมกันและที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัว
มนุษยชาติ อันเป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก นอกจากนี้อารัมภบทของอนุสัญญา
ดังกล่าวยังยืนยันในหลักการที่ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าเด็กชอบที่จะได้รับการดูแลและ
ช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กได้อธิบายหลักการที่ปรากฏในข้อ 19 และข้อ 28
ย่อหน้าที่ 2 ของอนุสัญญาว่าเป็นเครื่องมือที่มีชีวิต (living instrument) ซึ่งการตีความอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อ
เวลาได้ผ่านไป กรณีจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการปฏิบัติต่อเด็กที่ขัดแย้งโดยตรงต่อสิทธิของเด็กที่จะได้รับ
การเคารพต่อศักดิ์ศรีและต่อร่างกาย อันเป็นสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ จะต้องได้รับการคุ้มครอง
ตามกฎหมายหรือการปกป้องในลักษณะอื่นจากความรุนแรงไม่ว่ารูปแบบใด และด้วยลักษณะเฉพาะของเด็ก
และสภาวะในการพัฒนา ศักยภาพและจุดที่เปราะบางของเด็ก การคุ้มครองเช่นว่านั้นจะต้องมีมากขึ้นกว่าเดิม
คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กจึงเน้นย้ำว่าการกำจัดการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงและการทำให้อับอายด้วย
การปฏิรูปกฎหมายและมาตรการอื่นของรัฐภาคีจำเป็นต้องดำเนินการโดยทันทีและโดยไม่มีเงื่อนไขใด³⁴

2.1.2 หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองและการพัฒนาทั้งด้านจิตใจและ
ร่างกายให้ได้มาตรฐานตามอนุสัญญาโดยไม่กระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการทำลายชีวิตและอนาคตของเด็ก แต่
จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กได้มีความสามารถในการพัฒนาตนเองตามระดับความสามารถซึ่งจะเป็น
การพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต โดยการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเด็ก รัฐจะต้องคำนึงถึง
ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ³⁵ หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นมาตรฐานขั้นต่ำทั่วไปสำหรับ
การพิจารณาหรือตัดสินใจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็ก³⁶ คำพิพากษาของศาลในปี พ.ศ. 2203 (ค.ศ. 1660)

³⁴ UN Committee on the Rights of the Child (CRC), 'General comment No. 8 (2006): The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19; 28, para. 2; and 37, inter alia)' (UNHCR, 2 March 2007) <<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2007/en/41020>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

³⁵ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, วสันต์ เหลืองประภัสร์ และปานรัตน์ นิมิตลุล, 'การปรับเปลี่ยนกลไกเชิงสถาบันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานด้านเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น' (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ 2553) 8.

³⁶ วรภัทร รัตนพาณิชย์ (เชิงอรรถ 10) 57.

วินิจฉัยเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการยกเลิกการครอบครองโดยรัฐสภาของอังกฤษ (The Tenure Abolition Act) ในส่วนของการโอนอำนาจปกครองบุตรของบิดาในขณะที่มีชีวิตอยู่หรือภายหลังจากเสียชีวิตไปแล้วหากบิดาเสียชีวิตไปโดยมิได้โอนอำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองอยู่ในฐานะไร้ความสามารถขณะที่เด็กมีชีวิต กรณีเช่นนี้ศาลมีอำนาจตั้งผู้ปกครองได้โดยพิจารณาบนพื้นฐานของประโยชน์ของทารกเป็นสำคัญ (Benefit of the Infant) ซึ่งขณะที่มีคำพิพากษานั้น ศาลได้วินิจฉัยเพื่อรับรองในสิทธิของเด็กในการได้รับโชคลาภและตำแหน่งต่อมาในคดี Blisset's Case (1774) ปรากฏข้อเท็จจริงว่า บิดาของบุตรซึ่งอยู่ในฐานะล้มละลาย ไม่ดูแลและให้ความช่วยเหลือครอบครัวของตน อีกทั้งมีพฤติกรรมคบชู้ ได้มอบอำนาจปกครองให้แก่มารดาของบุตรและได้อธิบายว่า ถ้าคุณกรณีไม่เห็นด้วย ให้ศาลมีอำนาจกระทำการตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก³⁷

หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กปรากฏครั้งแรกในประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (Declaration on the Rights of the Child) ข้อ 2 ซึ่งกำหนดว่า เด็กย่อมได้รับการปกป้องเป็นพิเศษ รวมทั้งได้รับโอกาสและได้รับการอำนวยความสะดวกตามกฎหมายหรือวิธีการอื่นเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ ศิลธรรม จิตวิญญาณ และสังคมอย่างมีคุณภาพและปกติสุข ภายใต้อิทธิพลและศักดิ์ศรี โดยในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องพิจารณาหลักดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่สุด (paramount consideration) และต่อมาคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้เน้นย้ำว่าการพิจารณาประโยชน์สูงสุดของเด็กที่ปรากฏในข้อ 3 (1) จะต้องนำมาใช้พิจารณาการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับเด็กเป็นพื้นฐานเบื้องต้น (primary consideration) ในลักษณะที่เป็นหลักการทั่วไปของอนุสัญญาดังกล่าวควบคู่ไปกับข้อ 2 (การไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็ก) ข้อ 6 (สิทธิติดตัวที่จะมีชีวิต อยู่รอด และพัฒนา) และข้อ 12 (เสรีภาพในการแสดงออก) ทั้งนี้ การตีความประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องไม่เป็นการแทนที่หรือทำลายสิทธิอื่นที่รับรองในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก³⁸

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจะพบว่า อนุสัญญาดังกล่าวไม่ได้กำหนดนิยามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ จึงมีนักวิชาการให้คำนิยามหลักการดังกล่าวไว้แตกต่างกันไป เช่น หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กคือประโยชน์ในการพัฒนาของเด็กในขั้นพื้นฐาน เช่น ประโยชน์ทางกายภาพ อารมณ์ จิตวิทยาและสติปัญญาของเด็ก มิให้เด็กต้องได้รับความสูญเสียจนกว่าจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่³⁹ หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุดต่ออนาคตของเด็ก ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นอนาคตในการศึกษา การได้รับเลี้ยงดูและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีงาม รวมถึงสิ่งที่ดีที่สุดต่อเด็กในทางศีลธรรม

³⁷ Seema Shah, 'Does research with children violate the best interests standard? An empirical and conceptual analysis' (2013) 2 Northwestern Journal of Law & Social Policy 121, 138-139.

³⁸ Fatma Hassan Beshir, 'Article 3 of the convention on the rights of the child: The best interest of the child (2011-2012)' (CREAN) <<https://bit.ly/4bGifDn>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.

³⁹ Benjamin D. Garber, *Developmental psychology for family law professionals: Theory, application and the best interests of the child* (Springer Publishing 2009) 141-142.

⁴⁰ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กได้อธิบายไว้ว่า แม้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจะมีได้นิยามหลักประโยชน์สูงสุดไว้เป็นการเฉพาะ แต่หลักดังกล่าวมุ่งหมายที่จะรับรองสิทธิของเด็กทั้งหลายที่ปรากฏในอนุสัญญาอย่างสูงสุดและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรับรองการพัฒนาของเด็กในภาพรวม โดยในการตีความและปรับใช้หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กสามารถแบ่งได้เป็นแนวคิดสามส่วน (three-fold concept) ดังนี้

(1) สิทธิขั้นพื้นฐาน (substantive right) สิทธิของเด็กที่จะได้รับประโยชน์สูงสุด จะนำมาพิจารณาและดำเนินการเป็นพื้นฐานเบื้องต้น (primary consideration) โดยหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจะนำมาใช้กับเด็กทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงผู้ลี้ภัยและผู้ไร้สัญชาติ โดยไม่เกี่ยงว่าเด็กเหล่านั้นอยู่กับครอบครัวหรือแยกกับครอบครัวหรือไม่ และโดยที่ข้อ 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กำหนดให้ การกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ จะต้องถือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจึงนำมาใช้กับการกระทำทั้งหลายรวมถึงการตัดสินใจ การกระทำ การบริการ กระบวนการและแผนงานซึ่งมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อเด็กขององค์กรตามที่กำหนดในอนุสัญญา โดยเป็นที่ยอมรับว่าองค์กรดังกล่าวย่อมรวมถึงสถาบันทั้งหลายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมกับสิทธิของเด็กด้วย

(2) หลักกฎหมาย (legal principle) หมายความว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่งความหมาย การตีความที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องนำมาใช้บังคับ

(3) แนวทางปฏิบัติ (rule of procedure) ไม่ว่าจะการตัดสินใจกระทำจะมีผลต่อเด็กคนใดคนหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือเด็กโดยทั่วไป จะต้องมีการประเมินผลกระทบทางบวกหรือทางลบของการตัดสินใจดังกล่าวต่อเด็กที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กได้วางขั้นตอนอย่างกว้างเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กแต่ละราย ขั้นตอนดังกล่าวรวมถึงการให้เด็กมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตน การกำหนดข้อเท็จจริง การรับฟังที่เหมาะสม การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ การมีตัวแทนทางกฎหมาย การให้เหตุผลทางกฎหมาย และกระบวนการตรวจสอบและทบทวนการตัดสินใจ นอกจากนี้คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กยังได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเด็กเพื่อผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยองค์ประกอบดังกล่าวรวมถึงมุมมองของเด็ก มุมมองของบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กหรือผู้ที่อยู่ร่วมเป็นครอบครัวตามสมควร เอกลักษณ์ของเด็กรวมถึงเพศ รสนิยมทางเพศ สัญชาติโดยกำเนิด ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวรวมถึงความสัมพันธ์และการติดต่อซึ่งกันและกัน การดูแลและปกป้องเด็ก ความปลอดภัย ความเป็นอยู่และการพัฒนาของเด็ก สถานการณ์ที่อ่อนไหวและความเสี่ยงที่

⁴⁰ ไพโรจน์ กัมพูสิริ, ‘คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12502/2558 (ประโยชน์สูงสุดของบุตรผู้เยาว์)’ (2560) 3 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 874, 874.

เกิดขึ้นกับเด็ก และความต้องการของเด็กในด้านสุขภาพและการศึกษา โดยผู้มีอำนาจตัดสินใจจะต้องพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้และทำให้เกิดสมดุลซึ่งกันและกัน⁴¹

ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติได้วางแนวทางการปฏิบัติเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กไว้ว่า คำว่า “ประโยชน์สูงสุด” ในภาพรวมกล่าวถึงความเป็นอยู่ของเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น อายุ วุฒิภาวะ สภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เด็กพบเจอ โดยผู้ที่มิบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กรวมไปถึงรัฐบาล ภาคประชาสังคม องค์กรที่มีอำนาจเกี่ยวกับการอพยพหรือลี้ภัย องค์กรที่ทำหน้าที่จดทะเบียนราษฎร องค์กรที่มีอำนาจเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือคดี ตำรวจและผู้รักษาความปลอดภัย สถานศึกษา เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจให้แก่เด็กเป็นกิจวัตร เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ครู องค์กรส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อและภาคเอกชน โดยในการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องพิจารณาสิทธิของเด็กทั้งหมดนอกเหนือจากที่ปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวคือ กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับกับรัฐและกฎหมายภายในของรัฐภาคีตามข้อ 41 ของอนุสัญญา และผู้มีอำนาจตัดสินใจจะต้องแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจกระทำต่อเด็กได้มีการประเมินผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเคารพต่อขั้นตอนที่คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดไว้ โดยรัฐภาคีจะต้องกำหนดกระบวนการที่เข้มงวดอย่างเป็นทางการเพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจดำเนินการเช่นนั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กมิได้บังคับให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจกระทำต่อเด็กเป็นกิจวัตร เช่น ครู ผู้ปกครอง และบิดามารดาต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเข้มงวด จึงเห็นว่าหากการกระทำต่อเด็กมีผลกระทบต่อเด็กและอนาคตของเด็กเช่นว่านั้นมากขึ้นเพียงใด การดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์สูงสุดของเด็กก็ย่อมต้องเข้มงวดเพิ่มขึ้นตามไปด้วย⁴²

มีผู้เสนอขั้นตอนและเงื่อนไขที่ใช้ในการตรวจสอบและคัดกรองว่าเมื่อใดการปรับใช้หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในฐานะเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นลำดับแรก (Primary Consideration) และเมื่อใดจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในฐานะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด (Paramount Consideration) ดังต่อไปนี้

(1) หากข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีลักษณะของการขัดกันของผลประโยชน์และสถานการณ์ดังกล่าวไม่มีภัยอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือเพศของเด็ก ไม่มีผลกระทบต่อเด็กทั้งทางตรงหรือทางอ้อม รวมถึงไม่อาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่เด็กนั้นทั้งในปัจจุบันอันเป็นที่ประจักษ์หรือใน

⁴¹ UN Committee on the Rights of the Child (CRC) ‘General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)’ (UNHCR, 29 May 2013) <<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2013/en/95780>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

⁴² UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), ‘2021 UNHCR best interests procedure guidelines: Assessing and determining the best interests of the child’ (UNHCR, May 2021) <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/122648> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

อนาคตอันใกล้ หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องนำมาใช้ในฐานะเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก (Primary Consideration)

(2) หากข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีลักษณะของการขัดกันของผลประโยชน์ แต่สถานการณ์ดังกล่าวมีภัยอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือเพศของเด็ก ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ต่อเด็กทั้งทางตรงหรือทางอ้อม และอาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่เด็กนั้นทั้งในปัจจุบันอันเป็นที่ประจักษ์หรือในอนาคตอันใกล้ หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องนำมาใช้ในฐานะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด (Paramount Consideration)

(3) หากข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะของการขัดกันของผลประโยชน์ แต่สถานการณ์ดังกล่าวไม่มีภัยอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือเพศของเด็ก และไม่มีผลกระทบต่อเด็กทั้งทางตรงหรือทางอ้อม รวมถึงไม่อาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่เด็กนั้นทั้งในปัจจุบันอันเป็นที่ประจักษ์หรือในอนาคตอันใกล้ หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องนำมาใช้ในฐานะเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก (Primary Consideration)

(4) หากข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะของการขัดกันของผลประโยชน์ และสถานการณ์ดังกล่าวมีภัยอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือเพศของเด็ก ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ต่อเด็กทั้งทางตรงหรือทางอ้อม และอาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่เด็กนั้นทั้งในปัจจุบันอันเป็นที่ประจักษ์หรือในอนาคตอันใกล้ หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจะต้องนำมาใช้ในฐานะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด (Paramount Consideration)⁴³

มีผู้ให้ข้อสังเกตว่า ศาลมีความเห็นที่แตกต่างกันต่อการนำหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กมาใช้ในฐานะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยความเห็นที่หนักแน่น (strong view) มองว่าศาลมีหน้าที่พิจารณานำหลักดังกล่าวมาใช้ในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยการพิจารณาสิ่งที่จะเป็นประโยชน์สูงสุดของเด็กและมีคำวินิจฉัยออกมา ซึ่งศาลต้องถือประโยชน์ของเด็กเป็นที่ตั้งโดยไม่นำไปชั่งน้ำหนักกับประโยชน์อย่างอื่น คดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กในช่วงเวลาที่ผ่านมาสนับสนุนความเห็นด้านนี้ เช่น ในคดี B and B; Family Law Reform Act 1995 (1997) ซึ่งมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ถ้าผู้ดูแลเด็กย้ายถิ่นฐาน เด็กที่อยู่ในการดูแลจะต้องไปอยู่ร่วมกับผู้ดูแลต่อไปด้วยหรือไม่ ศาลชี้ให้เห็นว่า การพิจารณาประโยชน์สูงสุดของเด็กเฉพาะในสถานการณ์นี้จะต้องเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ประโยชน์สูงสุดของเด็กตามความเห็นนี้รวมไปถึงประโยชน์โดยอ้อมที่เด็กจะได้รับ เช่น บิดาหรือมารดาของเด็กที่ประสงค์จะย้ายถิ่นฐานเพื่อหาคู่ชีวิตใหม่และหางานใหม่ ซึ่งเป็นประโยชน์มากกว่าประเทศที่อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ประโยชน์สูงสุดของเด็กตามความเห็นนี้อยู่เหนือกว่าประโยชน์ทั้งหลายที่ครอบครัวหรือผู้อื่นได้รับ เช่น กรณีที่ศาลให้เด็กอยู่ในการดูแลของครอบครัวที่มีฐานะดีกว่าอีกครอบครัวหนึ่ง แม้ว่าครอบครัวที่ต้องเสียสิทธิดูแลเด็กจะมีความรู้สึกสูญเสียเป็นอย่างมาก อีกทั้ง ประโยชน์สูงสุดของเด็กตามความเห็นนี้อยู่เหนือกว่านโยบายของรัฐ เช่น กรณีที่ศาลให้เด็กอยู่ในการดูแลของครอบครัวหนึ่งซึ่งได้ทำลาย

⁴³ มาตาลักษณ์ เสรมชากุล, 'การคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในกฎหมายไทย' (2562) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 621, 652.

ความสัมพันธ์ของเด็กดังกล่าวที่มีกับอีกครอบครัวหนึ่ง และการทำลายเช่นว่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม ส่วนความเห็นที่อ่อนเบา (weak view) มองในทางกลับกันว่าศาลมีหน้าที่นำประโยชน์สูงสุดของเด็กในฐานะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดแต่ไม่ได้หมายความว่าศาลจะนำหลักดังกล่าวมาใช้โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของสิ่งอื่นเลย อย่างไรก็ตาม การที่ศาลนำประโยชน์สูงสุดของเด็กในฐานะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดมาใช้ปัจจุบันค่อนข้างชัดเจนว่านำมาใช้ในเฉพาะคำวินิจฉัยที่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่การนำมาใช้เช่นว่านั้นยังเป็นเรื่องยากที่จะสรุปว่าจะใช้ตามความเห็นที่หนักแน่นข้างต้นหรือไม่⁴⁴ ในคำวินิจฉัยเกี่ยวกับเด็กทั่วไปที่ศาลจะต้องพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายประการ การสนับสนุนหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในฐานะสิ่งสำคัญที่สุดอาจอาศัยทรัพยากรเป็นจำนวนมากจนเป็นการกีดกันไม่ให้ครอบครัวกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นซึ่งไม่ใช่เด็ก และในขณะเดียวกันหลักประโยชน์สูงสุดในฐานะสิ่งสำคัญลำดับแรก และหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในฐานะสิ่งสำคัญที่สุดต่างมีปัญหาในการตีความเนื่องจากการตัดสินว่าเรื่องใดเป็นประโยชน์สูงสุดของเด็กอาจอยู่ในกรอบที่แคบจนไม่คำนึงถึงเสรีภาพที่กำลังเบ่งบาน (budding autonomy) ของเด็กและประโยชน์ของสิ่งอื่น⁴⁵

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

2.2.1 ความหมายและรูปแบบของการกลั่นแกล้ง

คำว่า “การกลั่นแกล้ง (bully)” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่า การหาความไม่ดีใส่ให้ หาอุบายให้ร้ายโดยวิธีต่าง ๆ แกล้งใส่ความ ส่วนคำว่า “แกล้ง” พจนานุกรมดังกล่าวให้ความหมายว่า ทำให้เดือดร้อนรำคาญ เช่น เขาแกล้งฉัน แสร้ง เช่น เขาแกล้งทำเป็นปวดฟัน จงใจทำ พูด หรือแสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เขาเสียหาย อาย เดือดร้อน ขัดข้อง เข้าใจผิด เป็นต้น เช่น ข้าพเจ้าไม่ได้ทำผิดเลยแต่เขาแกล้งใส่ร้าย การกลั่นแกล้งไม่ปรากฏความหมายใน Black’s Law Dictionary แต่ปรากฏความหมายของคำว่า “การคุกคาม (harassment)” ว่า คำพูด ความประพฤติ การกระทำซึ่งโดยทั่วไปเกิดขึ้นซ้ำและต่อเนื่องแก่บุคคลโดยเฉพาะเจาะจง การก่อกวน การทำให้หวาดกลัว หรือทำให้เกิดความทุกข์ทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญโดยไม่มีวัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมาย⁴⁶

การกลั่นแกล้งเป็นคำที่มีผู้ให้คำนิยามที่หลากหลาย เช่น Mona O’Moore และ Stephen James Minton นิยามการกลั่นแกล้งว่าเป็นการทำให้เกิดความรุนแรงต่อจิตใจ หรือร่างกายในระยะยาว ซึ่ง

⁴⁴ Richard Chisholm, ‘The Paramount Consideration’ (10th National Family Law Conference, Melbourne, March 2002). <<https://www.austlii.edu.au/au/journals/FedJSchol/2002/2.pdf>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.

⁴⁵ Seema Shah (เชิงอรรถ 37) 145-147.

⁴⁶ Bryan A. Garner, *Black’s Law Dictionary* (7th edn, West Group 1999).

กระทำต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถปกป้องตนเองได้ในสถานการณ์จริงขณะนั้น⁴⁷ Dan Olweus นิยามการกลั่นแกล้งว่าเป็นการกระทำใด ๆ จากนักเรียนหนึ่งคนหรือมากกว่าโดยจงใจหรือพยายามในทางลบซ้ำ ๆ และกระทำติดต่อกันเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลัง วาจา หรือการกระทำอื่น เช่น การทำหน้าตาหรือท่าทางล้อเลียน เป็นผลให้ผู้ถูกกระทำเกิดความทุกข์ทรมาน เจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมีความไม่สมดุลของกำลังหรืออำนาจ โดยผู้ถูกกระทำมีความลำบากที่จะปกป้องตนเองจากผู้กระทำ⁴⁸ Wendy Craig and Debra Pepler กล่าวว่ากรกลั่นแกล้งคือการกระทำทางกายภาพหรือวจาในเชิงลบและไม่เป็นมิตรต่อผู้อื่นเป็นเวลานาน ทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความทุกข์ และการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดอำนาจที่ไม่สมดุลกันระหว่างผู้กลั่นแกล้งกับเหยื่อ โดยอำนาจของผู้กลั่นแกล้งสูงขึ้นและอำนาจของเหยื่อลดลง นักเรียนที่เป็นเหยื่อจากการกลั่นแกล้งจะอ่อนแอเกินกว่าจะปกป้องตนเอง⁴⁹

การทำร้ายผู้อื่นที่เชื่อว่าเป็นการกลั่นแกล้งจะมีลักษณะเฉพาะสามประการ ได้แก่ (1) จงใจทำร้ายผู้อื่นจนเป็นอันตราย (2) การทำร้ายนี้เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เป็นประจำ (3) มีความไม่สมดุลของอำนาจ โดยบุคคลหรือกลุ่มที่ทำร้ายผู้อื่นมีมากกว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีอำนาจน้อยกว่า ความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจดังกล่าวอาจเป็นทางด้านร่างกายหรือจิตใจก็ได้⁵⁰

รูปแบบของการกลั่นแกล้งจากการสำรวจขององค์การอนามัยโลกตามโครงการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนทั่วโลก (Global school-based student health survey or GSHS) และโครงการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน (Health Behavior in School-aged Children study or HBSC) ได้จัดแบ่งไว้มีดังนี้

- (1) การกลั่นแกล้งทางกายภาพ (physical bullying) โดยรวมถึงการคุกคามซ้ำ ๆ เช่น การต่อยตี ทำร้าย เตาะ ผลัก จับขังในห้อง การถูกขโมยสิ่งของ การถูกพรากการครอบครองหรือถูกทำลายของใช้ส่วนตัว การถูกบังคับให้ทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบอื่นของความรุนแรง เช่น การใช้กำลังต่อสู้และโจมตี
- (2) การกลั่นแกล้งทางจิตใจ (psychological bullying) โดยรวมถึงการล่วงละเมิดทางวจา การล่วงละเมิดทางอารมณ์ความรู้สึก การกีดกันทางสังคม การถูกล้อชื่อ การถูกล้อเลียนในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ การถูกทิ้งไว้โดยจงใจจากการเข้าร่วมทำกิจกรรม การถูกจับแยกหรือถูกละเลยโดยสิ้นเชิง การตกอยู่ในเรื่องเล่าที่เป็นความเท็จหรือข่าวลือที่น่ารังเกียจ

⁴⁷ Mona O'Moore and Stephen James Minton, *Dealing with bullying in school: A training manual for teachers, parents and other professionals* (SAGE Publishing 2004) 7.

⁴⁸ Dan Olweus, *Bullying at school: What we know and what we can do* (Wiley-Blackwell 1993) 9-10.

⁴⁹ Wendy M. Craig and Debra J. Pepler, 'Identifying and targeting risk for involvement in bullying and victimization' (2003) 9 *The Canadian Journal of Psychiatry* 577, 577-578.

⁵⁰ เกวลิน ต่อปัญญาชาญ และวรวิฒิ เทพทอง, 'การพัฒนากฎหมายการศึกษากับมาตรการคุ้มครองเด็กจากการข่มเหงรังแกในรูปแบบดั้งเดิม และไซเบอร์' (รายงานการวิจัยเสนอต่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2564) 23.

(3) การกลั่นแกล้งทางเพศ (sexual bullying) หมายถึง การถูกล้อเลียนโดยมุขตลก ความเห็น หรือท่าทางทางเพศ

(4) การกลั่นแกล้งออนไลน์ (cyber bullying) โดยรวมถึงการถูกลั่นแกล้งจากระบบการส่งข้อความ การโพสต์ อีเมลล์ หรือเว็บไซต์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อล้อเลียนโดยใช้รูปที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนซึ่งถูกถ่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต นอกจากนี้ยังรวมถึงการได้รับการปฏิบัติอย่างทารุณหรือน่ารังเกียจโดยการใช้มือถือหรือพฤติกรรมทางออนไลน์ที่เป็นอันตราย⁵¹

การกลั่นแกล้งที่พบเป็นประจำในโรงเรียนมี 6 ประเภท ดังนี้

(1) การกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งดังกล่าวเป็นประเภทที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนใช้กำลังทางกายเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมาย ผู้กลั่นแกล้งมักจะมีขนาดใหญ่กว่า แข็งแรงกว่า และก้าวร้าวกว่าผู้ตกเป็นเหยื่อ การกลั่นแกล้งทางกายสามารถตรวจพบได้ง่ายที่สุด

(2) การกลั่นแกล้งโดยคำพูด ผู้กลั่นแกล้งจะใช้คำพูด การระบุน หรือการเรียกชื่อเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมาย โดยปกติแล้วผู้กลั่นแกล้งจะทำการดูถูกกันอย่างไม่ไว้หน้าเพื่อลดคุณค่าและทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด โดยเลือกเป้าหมายจากรูปลักษณ์ภายนอก การกระทำ หรือพฤติกรรม การกลั่นแกล้งประเภทนี้มีกลุ่มเป้าหมายไปที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย การกลั่นแกล้งด้วยคำพูดตรวจพบได้ยาก

(3) การคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพ (Relational aggression) เป็นการกลั่นแกล้งที่ซ่อนเร้นและค่อยเป็นค่อยไป โดยที่ผู้ปกครองและครูไม่ได้สังเกต มีลักษณะพยายามทำร้ายผู้ตกเป็นเหยื่อหรือทำลายสถานะทางสังคมของพวกเขา ผู้กลั่นแกล้งมักจะแบ่งแยกผู้อื่นออกจากกลุ่ม กระจายข่าวลือ ควบคุมสถานการณ์ และทำลายความมั่นใจ โดยมีเป้าหมายเบื้องหลังคือการเพิ่มสถานะทางสังคมของตนโดยการควบคุมหรือการกลั่นแกล้งผู้อื่น

(4) การกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) คือการกลั่นแกล้งโดยใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อตามรังควาน ข่มขู่ หรือทำให้อับอาย หรือพุ่งเป้าหมายไปที่คนอื่น เช่น ลงรูปที่ทำให้เกิดความเสียหายบนอินเทอร์เน็ต การข่มขู่ทางออนไลน์ และการส่งอีเมลล์หรือข้อความที่ทำให้เกิดความเสียหายการกลั่นแกล้งประเภทนี้ขยายใหญ่ขึ้นในกลุ่มคนอายุน้อย และยังขยายวงกว้างมากขึ้นเนื่องจากผู้กลั่นแกล้งสามารถตามรังควานเป้าหมายได้โดยมีความเสี่ยงที่จะถูกจับได้ต่ำ

(5) การกลั่นแกล้งทางเพศ ประกอบไปด้วยการกระทำซ้ำ ๆ ที่ทำให้เกิดความอับอายและความรำคาญแก่ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายในทางเพศ ตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อโดยมีนัยทางเพศ การแสดงความคิดเห็นอย่างหยาบคาย ท่าทางที่หยาบโลน การสัมผัสโดยที่ไม่ได้อนุญาต การยื่นข้อเสนอโดยมีนัยทางเพศและสื่อลามก ตัวอย่างเช่น ผู้กลั่นแกล้งอาจแสดงความเห็นอย่างหยาบคายเกี่ยวกับรูปร่างของนักเรียนหญิง ความมีเสน่ห์ดึงดูด พัฒนาการทางเพศหรือกิจกรรมทางเพศ ในกรณีที่ร้ายแรงมาก ๆ การกลั่นแกล้งทางเพศอาจนำไปสู่การทารุณกรรมทางเพศได้

⁵¹ UNESCO, 'Behind the numbers: ending school violence and bullying' (UNESCO Digital Library, 2019) <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483.locale=en>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

(6) การกลั่นแกล้งโดยอคติ (Prejudicial bullying) การกลั่นแกล้งดังกล่าวขึ้นอยู่กับอคติที่นักเรียนมีต่อคนต่างเชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ โดยอาจเกิดร่วมกับการกลั่นแกล้งชนิดอื่น ๆ รวมทั้งการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ทางคำพูด ความสัมพันธ์ ทางกาย และบางครั้งก็เป็นการกลั่นแกล้งทางเพศด้วย เมื่อเกิดการกลั่นแกล้งโดยอคติ นักเรียนจะพุ่งเป้าไปยังคนอื่นที่แตกต่างและแบ่งแยกคนเหล่านั้นออกไปบ่อยครั้งที่การกลั่นแกล้งประเภทนี้รุนแรงและนำไปสู่อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (hate crime) ได้⁵²

2.2.2 สาเหตุของการกลั่นแกล้ง

จากการศึกษาพบว่า การกลั่นแกล้งของนักเรียนมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น เพศ ผลการเรียนรู้ สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ รูปแบบการเลี้ยงดู และปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น⁵³ โดยสามารถสรุปสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งผู้อื่นได้ ดังนี้

(1) ความบกพร่องส่วนตัวของทั้งทางกายและทางใจของนักเรียน เช่น ความเจริญเติบโตของนักเรียนที่ช้าหรือเร็วผิดปกติ ความบกพร่องของอวัยวะ ความบกพร่องในการพูด ความพิการต่าง ๆ การไม่สามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ความมีปมด้อย นักเรียนที่มีความบกพร่องย่อมไม่สามารถจะเรียน หรือทำกิจกรรมได้ดีเท่าักับนักเรียนที่มีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ นักเรียนเหล่านี้ก็จะเกิดความคับข้องใจและนำมาสู่พฤติกรรมกลั่นแกล้งได้

(2) สภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูนักเรียน นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกัน แยกกันอยู่ หรือไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากันเนื่องจากบิดาหรือมารดาต้องเดินทางไปจากบ้านเป็นเวลานานและเป็นประจำ บิดามารดาทะเลาะกันเป็นประจำ บิดามารดาไม่ต้องการและเกลียดชังทอดทิ้งนักเรียน นักเรียนที่เติบโตมาจากสภาพดังกล่าวจะรู้สึกหว้าเหว โดดเดี่ยว น้อยเนื้อต่ำใจ จนเกิดความเคียดแค้นชิงชังจากการขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ในกรณีที่บิดามารดาเข้มงวดกวดขันโดยใช้อารมณ์ข่มขู่มากเกินไปหรือบิดามารดามีอารมณ์ฉุนเฉียว อาจทำให้นักเรียนกลัวและเก็บกดอารมณ์นั้นไว้ สภาพต่าง ๆ เหล่านี้มีผลสำคัญต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนได้

(3) ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม นักเรียนที่ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในโรงเรียนอาจจะแสดงออกเพื่อให้ได้รับความสนใจจากครูและเพื่อน จนบางครั้งมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ เช่น ทะเลาะวิวาท

⁵² กองบรรณาธิการ HD, ‘การกลั่นแกล้ง 6 ประเภทที่พ่อแม่ควรรู้จักไว้’ (hd สุขภาพดี เริ่มต้นที่นี่, 17 พฤศจิกายน 2563) <<https://hd.co.th/6-types-of-bullying-parents-should-know>> สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.

⁵³ ชูตินาด ศักรินทร์กุล และอลิสสา วัชรสินธุ, ‘ความชุกของการข่มเหงรังแกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่’ (2557) 3 วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 221, 229.

(4) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนบางแห่งไม่เอาใจใส่นักเรียนเท่าที่ควร อีกทั้ง ครูของโรงเรียนบางแห่งอาจใช้อำนาจเกินเหตุและไม่ยุติธรรมต่อนักเรียน สภาพเช่นนี้อาจทำให้นักเรียนมีการปรับตัวต่อสังคมยากขึ้นและมีอารมณ์ที่ไม่มั่นคง และนำมาสู่พฤติกรรมกลั่นแกล้ง⁵⁴

2.2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

การกระทำความผิดของบุคคลทั่วไปมีทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่อธิบายพฤติกรรมที่นำมาสู่การกระทำดังกล่าว ทฤษฎีเช่นว่านั้นนำมาใช้อธิบายการกลั่นแกล้งของนักเรียนซึ่งเป็นการกระทำความผิดรูปแบบหนึ่งได้ด้วย แม้ว่าโดยพื้นฐานแล้วการกระทำดังกล่าวเกิดจากพฤติกรรมของผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งแตกต่างจากการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ โดยมีทฤษฎีทางอาชญาวิทยาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งของนักเรียนและสามารถอธิบายพฤติกรรมที่นำมาสู่การกระทำดังกล่าวได้ ดังนี้

(1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) อธิบายว่าโครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วย 3 ส่วน คือ อิด (id) หมายถึง ส่วนหนึ่งของจิตใต้สำนึกอันเป็นรากเหง้าของการทำตามอำเภอใจ หรือเรียกว่าสัญชาตญาณดิบ อีโก้ (Ego) หมายถึง อัตตาหรือความถือตนเป็นที่ตั้ง เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่ได้รับการพัฒนาขึ้นภายหลัง และซูเปอร์อีโก้ (Superego) หมายถึง ส่วนของจิตที่อยู่เหนืออัตตา ซึ่งเป็นส่วนที่ประเมินผลการกระทำว่าผิดศีลธรรมหรือไม่ โดยฟรอยด์เห็นว่า ตามโครงสร้างของบุคลิกภาพดังกล่าว อีโก้จะอยู่กึ่งกลางระหว่างอิดและซูเปอร์อีโก้และทำหน้าที่กลั่นกรอง (sublimation) คือ ประนีประนอมให้อิดและซูเปอร์อีโก้อยู่ร่วมกันได้ เมื่อใดที่อีโก้ไม่สามารถประนีประนอมได้ และทำให้อิดเข้มแข็งกว่าซูเปอร์อีโก้ บุคคลนั้นจะกระทำตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ของสังคม

(2) ทฤษฎีปัญหาทางอารมณ์ อาชญากรรมเกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวัน เช่น ปัญหาด้านการเงิน การทำงาน ความเจ็บป่วย และผู้กระทำความผิดไม่สามารถดำเนินชีวิตเช่นคนปกติได้เนื่องจากขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์และการแก้ปัญหาอย่างมีสติ จึงใช้อารมณ์ในการตัดสินใจปัญหาโดยการเลือกที่จะกระทำความผิด

(3) ทฤษฎีจิตปกติ จิตที่ผิดปกติอาจเกิดจากเรื่องเกี่ยวกับสรีรวิทยา เช่น สมอ่งที่ผิดปกติจากการได้รับบาดเจ็บ หรืออาจเกิดจากระบบทำงานของสมอง ได้แก่ ระบบประสาทการรับรู้ การเข้าใจ และความจำ อาการประสาทหลอนหรือวิตกกังวล ความผิดปกติดังกล่าวจะส่งผลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมต่อการกระทำความผิดของอาชญากร

(4) ทฤษฎีการเป็นปรปักษ์ต่อสังคม ฮาร์วีย์ มิลตัน เคล็กลีย์ (Hervey Milton Cleckley) เสนอแนวคิดว่า บุคลิกภาพที่เป็นปรปักษ์ต่อสังคมถือเป็นความเจ็บป่วยที่รุนแรงอย่างหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าการเป็นปรปักษ์ต่อสังคมจะมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนหากแต่อาชญากรจะแสดงบุคลิกภาพดังกล่าวให้เห็นได้อย่างเด่นชัดกว่าคนทั่วไป เช่น เป็นคนที่เห็นแก่ตัวอย่างมาก โดยเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง หรือเป็นคนที่ไม่

⁵⁴ ันยากร ตุดเกื้อ, 'การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในจังหวัดสงขลา'

รักสันโดษจนถึงขนาดไม่สนใจบรรทัดฐานใด ๆ ของสังคม หรือไม่เป็นมิตรกับใครโดยปราศจากเหตุผลอันควร หรือเป็นคนขาดความรับผิดชอบ

(5) ทฤษฎีความกดดัน ทฤษฎีนี้อธิบายว่า อาชญากรรมเป็นผลโดยตรงจากการที่ชนชั้นล่างรู้สึกผิดหวัง และสิ้นหวังจากทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกกำหนดโดยชนชั้นกลางและชนชั้นสูง จนเกิดความโกรธและเกลียดชังระบบสังคมอันนำไปสู่สถานะที่เรียกว่า “สภาวะไร้กฏเกณฑ์” ในกลุ่มชนชั้นล่าง โรเบิร์ต คิง เมอร์ตัน (Robert King Merton) สรุปว่า สังคมทุกสังคมมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์หลัก แต่สังคมไม่มีวิถีทางที่จะไปสู่วัตถุประสงค์นั้นให้กับทุกคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสังคมมีหนทางให้เฉพาะบางคนบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้น คนในสังคมที่ไม่สามารถหาวิถีทางไปสู่วัตถุประสงค์นั้นได้ก็จะนำวิถีทางที่มีชอบมาใช้ จึงนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายและวิถีทางในการไปสู่จุดมุ่งหมายและส่งผลให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบในสังคม⁵⁵

(6) ทฤษฎีการเลียนแบบ การ์เบรียล ทาร์ด (Gabriel Tarde) อธิบายว่า การเลียนแบบพฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการพบเห็นเรียนรู้ จดจำ และนำมาทำตาม ดังนั้น การก่ออาชญากรรมจึงเกิดจากการรู้เห็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรมมาก่อนและเลียนแบบ⁵⁶ นอกจากนี้ บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจะเลียนแบบพฤติกรรมกัน ซึ่งต้องเป็นการคบหาสมาคมในระยะยาว และผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะเลียนแบบผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า เช่น เด็กมักจะเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ชนชั้นล่างมักจะเลียนแบบพฤติกรรมชนชั้นกลาง และชนชั้นกลางจะเลียนแบบพฤติกรรมชนชั้นสูง⁵⁷

(7) ทฤษฎีคบหาสมาคมที่แตกต่าง ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 9 ประการ ดังต่อไปนี้

(7.1) พฤติกรรมของอาชญากรไม่ได้เป็นการถ่ายทอดทางพันธุกรรม แต่เกิดจากการเรียนรู้

(7.2) พฤติกรรมของอาชญากรสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลอื่นด้วยการติดต่อ ไม่ว่าจะเป็นการอบรม สั่งสอน ได้พบเห็น หรือรับรู้คำบอกเล่าสืบต่อกันมา รวมทั้งการเลียนแบบต่าง ๆ

(7.3) อาชญากรจะเรียนรู้พฤติกรรมได้โดยการติดต่ออย่างใกล้ชิดภายในกลุ่ม ไม่ใช่แต่เพียงการติดต่อผิวเผิน การพบปะกันชั่วคราว การได้พบเห็นจากภาพยนตร์หรือหนังสือพิมพ์

(7.4) พฤติกรรมของอาชญากรที่เรียนรู้ได้ ประกอบด้วย วิธีการที่จะประกอบอาชญากรรม ความมุ่งหมาย แรงบันดาลใจ แรงขับเคลื่อนภายใน และทัศนคติเกี่ยวกับการกระทำความผิด

(7.5) การเรียนรู้ถึงแรงบันดาลใจและแรงขับเคลื่อนภายใน อาจเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติต่อ กฎหมายในทางที่เห็นด้วยก็ได้ สังคมบางกลุ่มเคารพกฎหมาย แต่บางกลุ่มถือว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นค่านิยมที่ได้รับการยกย่อง

⁵⁵ มาตาลักษณ์ เสรมเชษฐกุล, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553: การพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา (โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2565) 46-48.

⁵⁶ เพิ่งอ้าง 54.

⁵⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุภัตรา แผนวิชิต, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 7, นิติธรรม 2557) 43.

(7.6) บุคคลกลายเป็นอาชญากรเพราะเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมาย หรือมีความเกี่ยวข้องและเคยชินต่อพฤติกรรมของอาชญากร

(7.7) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง อาจแตกต่างกันในช่วงระยะเวลา ความสม่ำเสมอ และลำดับ เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมของอาชญากร ความประพฤติกเรของเด็กรุ่น อาจเกิดขึ้นในช่วงที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หากเกิดขึ้นตลอดเวลาที่พัฒนาและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ความประพฤติกเรก็อาจกลายเป็นพฤติกรรมของอาชญากรได้ในอนาคต

(7.8) การเรียนรู้พฤติกรรมของอาชญากรไม่จำเป็นต้องเป็นการเลียนแบบเท่านั้น บุคคลที่ถูกชักชวนหรือล่อลวงก็อาจเรียนรู้พฤติกรรมของอาชญากรได้

(7.9) พฤติกรรมของอาชญากรเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมทั่วไป แต่ไม่สามารถอธิบายหรือตัดสินใจได้จากความต้องการและค่านิยมนั้น ๆ⁵⁸

มีข้อสังเกตว่า ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่กล่าวมามีได้กล่าวถึงการกลั่นแกล้งโดยตรง แต่พฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนที่รุนแรงถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งได้เช่นกัน

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

2.3.1 องค์ประกอบของมาตรการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization or UNESCO) ได้ทำการศึกษามาตรการที่ประสบความสำเร็จในการลดการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของราชอาณาจักรเอสวาตินี สาธารณรัฐอิตาลี ประเทศจาเมกา สาธารณรัฐเลบานอน สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐไอเรียนทัลดูรุกวัย ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และราชอาณาจักรสวีเดน และพบว่าองค์ประกอบที่เป็นส่วนสนับสนุนให้มาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ ดังนี้

(1) ภาวะผู้นำทางการเมืองและความรับผิดชอบในระดับสูง ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลดการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาจะมุ่งเน้นไปที่การวางนโยบายระดับประเทศของนักการเมืองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและมีบรรยากาศในเชิงบวก โดยนักการเมืองของประเทศดังกล่าวจะดำเนินการโดยร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและการตัดสินใจของนักเรียน

(2) ความร่วมมือและพันธมิตร ในระดับประเทศ หมายถึง ความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา กับภาคส่วนอื่นของรัฐบาล องค์การภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา องค์การวิชาชีพ และสื่อมวลชน ส่วนระดับสถานศึกษา หมายถึง ความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา ครอบครัว นักเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพอื่น โดยความร่วมมือและช่วยเหลือระหว่าง

⁵⁸ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5, วิญญูชน 2566) 93-95.

นักเรียนถือเป็นความร่วมมือสำคัญที่ปรากฏในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลดการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา

(3) มาตรการที่ตั้งอยู่บนหลักฐานและข้อมูลที่ถูกต้องหนักแน่น โดยมีระบบติดตามและประเมินประสิทธิภาพของมาตรการที่ใช้เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง ผลจากการใช้มาตรการดังกล่าวและการเข้าแทรกแซงเหตุการณ์อย่างเป็นประจำและเข้มงวด

(4) การฝึกอบรมและสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลดการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาจะให้ความสนใจไปที่การพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อป้องกัน ตอบโต้ การจัดการการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาในเชิงบวก

รายงานการศึกษาของ UNESCO ดังกล่าวยังได้ระบุองค์ประกอบที่จำกัดประสิทธิภาพของมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง เช่น การขาดแคลนข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา และข้อมูลของกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยง การเข้าแทรกแซงเหตุการณ์การกลั่นแกล้งในระดับต่ำ และการขาดหายของระบบติดตามและประเมินประสิทธิภาพของมาตรการที่ใช้เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง⁵⁹

2.3.2 แนวทางการใช้มาตรการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

จากรายงานการศึกษาการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาในหัวข้อที่แล้ว UNESCO ได้ข้อสรุปสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งไว้ว่าสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการตามคำแนะนำของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยรวมไปถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) การรับรองสิทธิของนักเรียนภายใต้กฎหมายและการสนับสนุนนโยบายเพื่อป้องกันและตอบโต้การกลั่นแกล้งในสถานศึกษา

(2) การพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลที่แม่นยำ น่าเชื่อถือ และมีการจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน รวมทั้งการกำหนดมาตรการเบื้องต้นตามหลักฐานที่ปรากฏเมื่อได้รับรายงานที่น่าเชื่อถือ

(3) การสนับสนุนมาตรการของสถานศึกษาที่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในระดับกว้าง ซึ่งรวมไปถึงความร่วมมือของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ครอบครัว และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) การให้ข้อมูลและสนับสนุนนักเรียนให้สามารถแสดงออกและร้องขอความช่วยเหลือเมื่อถูกกลั่นแกล้ง

(5) การสนับสนุนความร่วมมือของนักเรียนเพื่อป้องกันและตอบโต้การกลั่นแกล้งในสถานศึกษา

(6) การให้ความสำคัญต่อกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงเนื่องจากเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ความพิการ เพศ หรือรสนิยมทางเพศ

⁵⁹ UNESCO (เชิงอรรถ 51) 9.

(7) การก่อตั้งระบบรายงานการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาที่เป็นมิตรต่อนักเรียนและค่านึงถึงเพศสภาพ โดยระบบดังกล่าวรวมไปถึงการร้องเรียน การให้คำปรึกษา และกระบวนการฟื้นฟู⁶⁰

นอกจากนี้ มีผู้ศึกษาและให้แนวทางการป้องกันและแก้ไขการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

(1) การให้คำปรึกษา (Counseling) ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งการให้คำปรึกษารายบุคคล หรือรายกลุ่ม

(2) การจัดตั้งทีมช่วยเหลือ (Team Helper) ซึ่งอาจประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จิตแพทย์ นักกฎหมาย บิดามารดา และชุมชน โดยแนวทางนี้เป็นที่นิยมในต่างประเทศ

(3) การจัดระบบการให้บริการ (Service system) โดยเริ่มต้นจากนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดหลักสูตรที่สอดแทรกการป้องกันการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมและป้ายประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

(4) การวิจัย (Research) ในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหาการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาและนำไปสู่การดำเนินการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง⁶¹

ปัจจุบันมีงานวิจัยที่ศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งเป็นจำนวนมาก โดยจากงานวิจัยของ Brian Wiseman ซึ่งศึกษานโยบายและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์ พบว่านโยบายของสถานศึกษาที่ห้ามการกลั่นแกล้งออนไลน์และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างเด็ดขาดนั้นอาจเป็นนโยบายที่ไม่มีประสิทธิภาพ ผู้บริการสถานศึกษาจึงต้องกำหนดรูปแบบการกระทำที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้งออนไลน์และผลกระทบจากการกลั่นแกล้งดังกล่าวให้ชัดเจน โดยวางนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกำหนดบทลงโทษแก่นักเรียนที่กลั่นแกล้งออนไลน์ ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวจะต้องกำหนดนิยามของการกลั่นแกล้งทุกรูปแบบที่อาจเกิดขึ้นได้ บทลงโทษ การฝึกอบรมต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งเพียงอย่างเดียวจะเป็นมาตรการที่ไม่มีประสิทธิภาพ แต่การลงโทษถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งที่อาจใช้ร่วมกันมาตรการอื่น ๆ เพื่อให้มาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในภาพรวมมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน⁶²

⁶⁰ เพิ่งอ้าง.

⁶¹ สกล วรเจริญศรี, 'การข่มเหงรังแก' (2559) 51 สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 13, 17.

⁶² Brian Wiseman, 'Cyberbullying in schools: A research study on school policies and procedures' (Dissertation, Doctor of Education, University of Nevada 2011) 49-51, 108.

2.4 แนวความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน

2.4.1 ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน

การลงโทษ หมายถึง การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อผู้ที่ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยการทำให้ผู้นั้นได้รับผลร้ายจากการฝ่าฝืน⁶³

การลงโทษยังหมายความรวมถึง การก่อให้เกิดผลทางกรรมภายหลังจากผู้ใดผู้หนึ่งได้แสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกติกาของสังคม เพื่อให้พฤติกรรมดังกล่าวลดลงหรือยุติลง ซึ่งผลกรรมที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นต้องทำให้ผู้ที่ถูกลงโทษนั้นพึงพอใจ⁶⁴

อำนาจในการลงโทษนักเรียนของครู มีที่มาจากทฤษฎี In Loco Parentis ซึ่งเป็นคำภาษาละตินที่มีความหมายว่า “ในฐานะพ่อแม่หรือผู้ปกครอง” (in the place of a parent) ประเทศอังกฤษยอมรับทฤษฎีนี้ในบริบทด้านการศึกษาอย่างเป็นทางการตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 18 โดยปรากฏแนวคิดตามทฤษฎีนี้ในคำพิพากษาของศาลอังกฤษของคดี Cleary v. Booth (1893) ว่า กฎระเบียบทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายมีว่าการลงโทษที่กระทำในระดับที่มีเหตุผลและกระทำโดยครูเพื่ออบรมสั่งสอนนักเรียนนั้นเป็นเอกสิทธิ์ที่จะไม่ก่อให้เกิดความรับผิด⁶⁵ ทฤษฎีนี้จึงมีแนวคิดว่าการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนไปยังโรงเรียนหรือสถานศึกษา ถือเป็นการเคลื่อนย้ายอำนาจการปกครองทางกายภาพของบิดามารดาและแบ่งปันหน้าที่ในการดูแลบุตรให้แก่ครู ครูจึงมีอำนาจลงโทษนักเรียนในฐานะที่เป็นผู้แทนการใช้อำนาจปกครองบุตรแทนบิดามารดา และภายใต้การใช้อำนาจนี้ครูจึงมีความคุ้มกันจากความรับผิดทั้งหลายอันเกิดจากการลงโทษที่กระทำโดยชอบ⁶⁶ ดังนั้น เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดเช่นเดียวกับบิดามารดา บุคคลดังกล่าวจึงถูกสันนิษฐานว่ามีอำนาจควบคุม สั่งสอน หรือให้การศึกษาแก่เด็กโดยถือเป็นเอกสิทธิ์ในการใช้กำลังกระทำต่อเด็ก หากบุคคลนั้นได้กระทำอย่างมีเหตุผลและจำเป็น เพื่อควบคุม สั่งสอน หรือให้การศึกษาแก่เด็ก เพราะถือเป็นกระทำที่กระทำในฐานะตัวแทนของบิดามารดา โดยบิดามารดาไม่อาจถอนคืนสิทธิในการลงโทษบุตรหลานของตนจากครูได้⁶⁷ อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษ 1960 เป็นต้นมาได้วินิจฉัยในทำนองเดียวกันว่าทฤษฎีเช่นว่านี้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ เช่นในคดี Dixon v. Alabama (1961) วินิจฉัยว่านักเรียนที่อาจถูกลงโทษด้วยการไล่ออกจากการประพฤติดังต้อง

⁶³ ธาณี วรภัทร์, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 3, วิญญูชน 2558) 33.

⁶⁴ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 9, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2562) 40.

⁶⁵ Theodore C. Stamatakis, 'The doctrine of in loco parentis, tort liability and the Student-College relationship' (1990) 2 Indiana Law Journal 471, 473.

⁶⁶ Lawrence J. Nelson, 'Right of a teacher to administer corporal punishment to a student' (1965) 1 Washburn Law Journal 75, 76-77.

⁶⁷ Norman D. Tripp, 'Acting in loco parentis as a defense to assault and battery' (1967) 1 Cleveland State Law Review 39, 39-40.

ได้รับกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมายในการแจ้งและเปิดโอกาสให้นักเรียนดังกล่าวรับฟัง คดี *Soglin v. Kauffman* (1969) วินิจฉัยว่า หลักการว่าด้วยกฎหมายที่เคลือบคลุม (Doctrines of Vagueness and Overbreadth) ต้องนำมาใช้กับมาตรการที่มหาวิทยาลัยระดับมัฐรัฐใช้สำหรับดำเนินการทางวินัยต่อนักศึกษา คดี *Buttny v. Smiley* (1968) วินิจฉัยว่าหลัก *In Loco Parentis* ไม่สามารถใช้ได้ในมหาวิทยาลัย โดยไม่อาจยอมรับแนวคิดที่ว่าพลเมืองต้องเสียสิทธิของตนเมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย และคดี *Goldberg v. Regents of the University of California* (1967) วินิจฉัยว่ามหาวิทยาลัยระดับมัฐรัฐจะต้องไม่นำหลัก *In Loco Parentis* มาใช้ต่อนักเรียนอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงมีการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ด้วยรูปแบบอื่นเพื่อกำหนดความรับผิดชอบทางละเมิดของครูที่มีต่อนักเรียน เช่น รูปแบบสัญญา (Contract Model) รูปแบบการไว้วางใจ (Fiduciary Model) ซึ่งถือว่านักเรียนได้มอบความไว้วางใจให้แก่สถานศึกษาของตน รูปแบบความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Unitary Theory) ซึ่งถือว่าชุมชนด้านการศึกษา มีความแตกต่างจากชุมชนรูปแบบอื่น และมีลักษณะเฉพาะ จึงต้องพัฒนาทฤษฎีทางกฎหมายที่สามารถปรับใช้กับพลวัตที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาต่าง ๆ ทุกรูปแบบ การที่นักเรียนฟ้องสถานศึกษาให้รับผิดชอบละเมิดต้องถือว่าสถานศึกษาดังกล่าว มีหน้าที่ต้องกระทำการต่อนักเรียนอย่างสมเหตุสมผล และหน้าที่ดังกล่าวเกิดขึ้นได้เฉพาะความสัมพันธ์เชิงพิเศษระหว่างนักเรียนกับครูที่มาจากทฤษฎี *In Loco Parentis*⁶⁸

ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าทฤษฎีที่สำคัญมี 4 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

(1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory) ในสมัยโบราณเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายมักใช้วิธีแก้แค้นเพื่อตอบแทนการกระทำของฝ่ายตรงข้าม โดยถือแนวคิดตามทฤษฎีนี้ว่า เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ย่อมต้องได้รับผลตอบแทนจากการกระทำของตนอย่างสาสมโดยใช้หลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ซึ่งเป็นการแก้แค้นโดยไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์แน่นอนขึ้นกับความพึงพอใจของผู้กระทำ จึงส่งผลให้การลงโทษตามทฤษฎีนี้เป็นการลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง⁶⁹ อย่างไรก็ตาม การลงโทษที่ชอบธรรมตามทฤษฎีเกิดขึ้นได้โดยต้องเป็นการลงโทษที่เป็นไปตามเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การลงโทษต้องเป็นการทดแทนความเสียหาย (vindication) คือลงโทษเพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อพอใจ ประการที่สอง การลงโทษต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (fairness) คือลงโทษให้มีความรุนแรงเท่ากับความได้เปรียบที่ผู้กระทำได้รับจากการฝ่าฝืน ประการที่สาม การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด โดยพิจารณาจากความร้ายแรงของความเสียหายและผลต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น⁷⁰

⁶⁸ Theodore C. Stamatakos (เชิงอรรถ 65).

⁶⁹ อัจฉริยา ชูตินันท์ (เชิงอรรถ 58) 130.

⁷⁰ อนันต์ ลิขิตธนสมบัติ, ‘มาตรการการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดในคดีสิ่งแวดล้อม’ (ผลงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 13 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม 2557), 11-12.

(2) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) แนวคิดของทฤษฎีนี้คือ บุคคลใดก่อนจะลงมือกระทำความผิดโดยเจตนายอมพิจารณาใคร่ครวญถึงผลดีผลเสียแล้วจึงลงมือทำ รัฐจึงควรออกกฎหมายกำหนดความผิดและโทษสำหรับความผิดนั้นไว้ให้ชัดเจนและเปิดเผย เพื่อป้องกันความผิดที่จะเกิดขึ้น โดยวิธีการลงโทษอันจะถือว่าเป็นการป้องกันตามทฤษฎีนี้ คือ การลงโทษเพื่อเตือนให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไปให้ตระหนักถึงผลการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยจำนวนโทษต้องไม่มากเกินไปกว่าที่จำเป็นในการจะบรรลุผลดังกล่าว การลงโทษที่ขอบรรทัดตามทฤษฎีนี้จึงเกิดขึ้นได้ ถ้าได้ลงโทษเพื่อป้องกันการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต⁷¹ ทฤษฎีนี้บางครั้งถูกเรียกว่าทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน (Prevention Theory)⁷²

(3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory) แนวคิดของทฤษฎีนี้คือมองว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วย การแก้ไขผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดีจึงต้องทำให้ผู้นั้นเกิดความสามารถที่จะยับยั้งเช่นนั้นด้วย โดยมุ่งหมายป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดมาแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ในทางอาชญาวิทยาวิธีการที่จะป้องกันเช่นนั้นได้ คือ การรอกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือกรณีเป็นผู้ต้องโทษระหว่างคุมขัง อาจกระทำโดยฝึกหัดอาชีพ การฝึกอบรม หรือรักษาพยาบาล หากการกระทำความผิดมีสาเหตุจากความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ

(4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) แนวคิดของทฤษฎีนี้คือ การมองวิธีดำเนินการกับผู้กระทำความผิดควรมองอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล การลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงกระทำโดยการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีก⁷³

ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า คำว่า “วินัย” ถูกใช้ในสถานศึกษาบ่อยครั้งเพื่อกล่าวถึงกระบวนการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน ดังนั้น เมื่อมีการกล่าวหาว่าใครคนใดคนหนึ่งในสถานศึกษาถูกกล่าวหาว่าไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและต้องถูกดำเนินการทางวินัย คำว่า “วินัย” จึงถูกนำมาใช้ในเชิงการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและปรับปรุงพฤติกรรมของบุคคลนั้นให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ ในบริบทของโรงเรียนนั้น วินัยถูกนำมาใช้กล่าวถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยซึ่งหากขาดหายไปจะทำให้การสอนไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ส่วนใหญ่แล้ววินัยจะถูกนำมาใช้เพื่อบังคับหรือชักชวนให้นักเรียนยอมรับกฎระเบียบซึ่งห้ามการกระทำบางประการ เช่น การส่งเสียงดังในห้องเรียนหรือการทะเลาะกัน และเมื่อครูมีหน้าที่หลักในการสั่งสอน และการสั่งสอนไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีวินัย การดำรงอยู่ของวินัยจึงผูกพันอยู่กับอำนาจของครูที่ได้รับจากผู้ว่าจ้างให้แสดงอิทธิพลต่อนักเรียน อย่างไรก็ตาม การออกคำสั่งของครูแก่นักเรียนคนใดคนหนึ่งเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งวินัย มีแรงจูงใจมาจากการฟื้นฟู ยับยั้ง สั่งสอน และชดใช้ต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งแรงจูงใจสองประการแรกแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นการออกคำสั่งของครูในลักษณะที่เป็นการลงโทษ การลงโทษเช่นนี้จึงถือ

⁷¹ เฟิงอ้าง 13.

⁷² อุทิศ สุภาพ, ‘ปรัชญาอาชญาวิทยาในการลงโทษ : การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา’ (2560) 2 ตุลาคม 146, 148.

⁷³ อนันต์ ลิขิตธนสมบัติ (เชิงอรรถ 70) 15-18.

เป็นวินัยในโรงเรียนอย่างแท้จริง และไม่อาจถือได้ว่าการลงโทษของครูมีลักษณะเป็นการทำให้นักเรียนทุกข์ทรมานแต่เป็นการกระทำที่มุ่งหมายให้นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบระเบียบและสอดคล้องกับอุดมการณ์⁷⁴

2.4.2 ลักษณะการลงโทษนักเรียน

เมื่อพิจารณาการลงโทษนักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ของประเทศไทยจะพบว่า แต่เดิมนั้น ครุนิยมใช้การลงโทษนักเรียนทางกายภาพ (Corporal Punishment) เช่น การใช้ไม้เรียว แต่เนื่องจากปัจจุบัน การลงโทษในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับทั้งด้านสังคมและด้านกฎหมาย การลงโทษนักเรียนที่ครูใช้อยู่ในปัจจุบันจึงเปลี่ยนเป็นการลงโทษนักเรียนทางจิตใจ (Psychological Punishment) ซึ่งหมายถึง การมีเจตนากระทำการที่มุ่งให้นักเรียนได้รับความเจ็บปวดทางจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการลงโทษทางจิตใจ การลงโทษทางจิตใจมีความหมายที่ซับซ้อนมากกว่า การลงโทษทางกายภาพ เนื่องจากความเหลื่อมล้ำระหว่างการทำร้ายทางจิตใจ (Psychological Abuse/Maltreatment) และการทำร้ายทางอารมณ์ความรู้สึก (Emotional abuse) ทำให้ในบางครั้ง การทำร้ายทางจิตใจถูกใช้ในความหมายเดียวกันกับการทำร้ายทางอารมณ์ความรู้สึก โดยนอกจากการว่ากล่าวตักเตือนซึ่งเป็นการลงโทษที่พบเห็นได้ทั่วไปแล้ว การลงโทษทางจิตใจยังมีอีกหลายลักษณะขึ้นอยู่กับ การกระทำของนักเรียน ดังต่อไปนี้

(1) การข่มขู่หรือทำให้อับอาย การข่มขู่ที่ถือเป็นการลงโทษรูปแบบหนึ่ง คือ การคาดโทษ โดยกำหนดว่าจะลงโทษเมื่อกระทำผิด ส่วนการทำให้อายนั้นเป็นการลดคุณค่าของนักเรียนลงไป ซึ่งจะทำให้ นักเรียนมีความเคารพต่อตนเองลดลงไปด้วย เช่น การบังคับให้นักเรียนผู้กระทำผิดขอโทษผู้เสียหาย

(2) การลงโทษทางสังคม (Social Disapproval) คือ การทำให้บุคคลที่กระทำความผิดนั้น ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม การลงโทษลักษณะเช่นนี้มีหลักว่าบุคคลจะอยู่เป็นสุขในสังคมได้จากการได้รับความนับถือจากสมาชิกในสังคมนั้น ถ้าบุคคลนั้นทำให้ตนเป็นที่รังเกียจต่อสังคม บุคคลอื่นในสังคมนั้นจะเลิกให้ความนับถือบุคคลนั้น ในกรณีของสถานศึกษานั้น โดยทั่วไปนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาจะรู้สึกว่ นักเรียนที่ทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียงไม่ว่าด้วยประการใด ๆ เป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาในสถานศึกษานั้น จนกว่านักเรียนผู้นั้นจะรู้สึกตัวและพยายามปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นพอที่จะอยู่ร่วมกันในสถานศึกษาต่อไป⁷⁵

⁷⁴ Adekunle A. Ibrahim and Philomena A. Ojomo, 'Discipline and punishment in schools: A philosophical appraisal' (2021) 4 Journal of Applied Philosophy 3, 10-11.

⁷⁵ ยุวดี งามวิทย์โรจน์, 'บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสบการณ์การถูกลงโทษในวัยเด็ก และสถานภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน' (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2552) 8-10.

(3) การยึดหรือทำลายทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจกระทบกระบวนการเรียนการสอน เช่น โทรศัพท์มือถือ หนังสือการ์ตูน หนังสือที่มีเนื้อหาอ่อนแอ หลุม เครื่องเล่นเกมสฟกพา หรือวัตถุอันตราย เช่น อาวุธปืน เป็นต้น⁷⁶

(4) การกักบริเวณ (Detention) คือ การแยกนักเรียนให้อยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น กักตัวอยู่ในห้องเรียนโดยไม่ให้ออกไปพักในช่วงพักกลางวัน หรือกักตัวหลังจากโรงเรียนเลิกเรียน เป็นต้น ในทางปฏิบัติครูอาจไม่ได้สั่งลงโทษด้วยวิธีการดังกล่าวโดยตรง แต่ในบางกรณีครูอาจใช้การลงโทษวิธีอื่นซึ่งมีลักษณะของการกักขังหรือหน่วงเหนี่ยวนักเรียนได้ เช่น ลงโทษให้นักเรียนทำเวรจนล่วงเวลาเลิกเรียน การกระทำเหล่านี้เป็นการจำกัดเสรีภาพของนักเรียน

(5) การพักการเรียนและไล่ออก (Suspension and expulsion) การไล่ออกเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดที่โรงเรียนอาจใช้ต่อนักเรียนได้ เพื่อรักษาความสงบและระเบียบของโรงเรียน ส่วนการพักการเรียนนั้นมีวัตถุประสงค์ในการให้เวลานักเรียนสำนึกผิดในการกระทำของตน⁷⁷

จากการสัมภาษณ์นักเรียนและครูในโรงเรียนมัธยมของจังหวัดลพบุรีพบว่า โดยทั่วไปครูมักใช้มาตรการลงโทษที่คิดว่าสอดคล้องกับการกระทำ โดยมีความเมตตาในลักษณะบิดามารดาสั่งสอนลูกเป็นหลัก⁷⁸

2.5 แนวความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง

2.5.1 ความหมายและลักษณะของการกระทำทางปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ เห็นว่า การกระทำทางรัฐบาลที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองและถือว่าอยู่ในขอบเขตของกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อรักษาไว้ซึ่งการดำรงอยู่ของรัฐ โดยการวางนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการกระทำในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภา ตัวอย่างเช่น การประกาศสงคราม การทำสัญญาสันติภาพ การทำสนธิสัญญา ตลอดจนการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ การเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎร การขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจากรัฐสภา การยุบสภาผู้แทนราษฎร ส่วนการกระทำทางปกครองเป็นการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยมีลักษณะปฏิบัติการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายตลอดจนนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้ โดยทั่วไปฝ่ายปกครองมีความสามารถดำเนินกิจกรรมทางปกครองโดยกระทำการในแดนของกฎหมายเอกชนที่ฝ่ายปกครองมีฐานะเท่าเทียมกับเอกชนอื่นๆ เช่น การจ้างเอกชนซ่อมแซมอาคารราชการในรูปแบบสัญญาจ้างทำของตามประมวล

⁷⁶ พชรพร พงษ์อำภา, 'อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพในสถานศึกษา' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561) 23.

⁷⁷ เพิ่งอ้าง 23, 25.

⁷⁸ อรวรรณ ดำนวนราวิจิตร, 'การปกป้องสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของนักเรียนต่อการถูกลงโทษจากโรงเรียน' (2566) 2 Lawarath Social E-Journal 91, 103-104.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การกระทำทางปกครองจึงหมายถึงการกระทำของฝ่ายปกครองในแดนของกฎหมายปกครอง คือกฎหมายมหาชนอื่นที่ไม่ใช่รัฐธรรมนูญ⁷⁹

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วราพจน์ วิศรุตพิชญ์ ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การกระทำทางปกครอง หมายถึงผลผลิตของการใช้อำนาจทางปกครองของรัฐของฝ่ายปกครอง⁸⁰ โดยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า คณะบุคคลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางบริหารบางคณะหรือบางคน บางกรณีก็ใช้อำนาจทางบริหารตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่มีแหล่งที่มาจากรัฐธรรมนูญโดยตรง บางกรณีก็ใช้อำนาจทางบริหารตามกฎหมาย ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่มีแหล่งที่มาจากกฎหมายอื่นนอกจากรัฐธรรมนูญ และมีใช้การใช้อำนาจตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือทางแพ่ง เช่น นายกรัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีอาศัยอำนาจตามมาตรา 11 (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ออกคำสั่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงไปดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี⁸¹

การกระทำทางปกครองตามความหมายที่กล่าวมาข้างต้น นำมาสู่ลักษณะของการกระทำทางปกครองเป็นประเภทต่าง ๆ โดยสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ ดังนี้

(1) ปฏิบัติการทางปกครอง หรือการกระทำในทางข้อเท็จจริง หมายถึง การกระทำใด ๆ ของฝ่ายปกครองซึ่งมิได้มีความมุ่งหมายต่อผลในทางกฎหมาย แต่มุ่งหมายต่อผลในทางข้อเท็จจริงและยังต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่⁸² ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วราพจน์ วิศรุตพิชญ์ เรียกการกระทำในลักษณะเช่นนี้ว่า การกระทำอื่น เช่น การใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่โดยรื้อถอนอาคารภายหลังจากออกคำสั่งให้บุคคลรื้อถอนอาคารดังกล่าวเนื่องจากก่อสร้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การสร้างหรือซ่อมถนน การปักเสาพาดสายไฟฟ้า โดยการกระทำเหล่านี้มีเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่จะกระทำในแดนของกฎหมายมหาชน บุคคลอื่นทั่วไปไม่อาจทำได้⁸³

(2) การกระทำในทางกฎหมาย สามารถแบ่งย่อยออกได้ตามความสัมพันธ์ของฝ่ายปกครอง ได้แก่

(2.1) การกระทำในทางกฎหมายที่เป็นความสัมพันธ์ภายใน หมายถึง การกระทำระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ประกอบด้วย “คำสั่งภายในของฝ่ายปกครอง” ซึ่งเป็นคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งต่อผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กร เช่น การแต่งตั้งโยกย้าย และ “ระเบียบภายในฝ่ายปกครอง” ซึ่งหมายถึงมาตรการที่มีลักษณะนามธรรมทั่วไปของเจ้าหน้าที่หรือของหัวหน้าหน่วยงานที่วาง

⁷⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป* (นิติราษฎร์ 2554) 405-409, 411.

⁸⁰ วราพจน์ วิศรุตพิชญ์, *บันทึกคำบรรยายวิชากฎหมายปกครอง เรื่อง ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3, วิญญูชน 2562) 15.

⁸¹ เฟิงอ้าง 20-23.

⁸² บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 6, วิญญูชน 2561) 41-42.

⁸³ วราพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 35-36.

มาตรการให้ผู้ได้บังคับบัญชาถือปฏิบัติ เช่น หนังสือเวียนแจ้งแนวปฏิบัติของฝ่ายปกครอง⁸⁴ ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ เรียกการกระทำในลักษณะเช่นนี้ว่า คำสั่งอื่นและแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจ ตามลำดับ โดยเห็นว่าแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจหรือแนวนโยบายการใช้ดุลพินิจ มีลักษณะคล้ายคลึงกับกฎ อยู่มาก แต่ไม่ใช่กฎเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่อาจถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เช่นว่านี้อย่างเคร่งครัดดังเช่นการบังคับใช้ กฎ แต่ต้องใช้อย่างยืดหยุ่น เช่น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2536 เกี่ยวกับการกำหนดโทษทาง วินัยของข้าราชการที่กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ซึ่งนำเงินที่ได้จากการทุจริตมาคืน⁸⁵

(2.2) การกระทำในทางกฎหมายที่เป็นความสัมพันธ์ภายนอก ได้แก่

(2.2.1) การกระทำที่มีลักษณะเป็นนามธรรมทั่วไปคือ “กฎ” หรือ “กฎหมาย ลำดับรอง” คือการกระทำที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่ง หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะราย และเป็นกรกระทำที่ใช้อำนาจที่ได้รับจากฝ่ายนิติบัญญัติเนื่องจากข้อจำกัดของ ฝ่ายนิติบัญญัติในการกำหนดรายละเอียดในกฎหมาย⁸⁶ ตัวอย่างเช่น ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดแบบใบสั่งเจ้าพนักงานจราจร พ.ศ. 2563 และประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การกำหนด จำนวนค่าปรับสำหรับความผิดตามที่เปรียบเทียบสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2563⁸⁷ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งวางระเบียบปฏิบัติราชการเพื่อให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจถือปฏิบัติในกรณีมีข้อพิพาทระหว่างกัน⁸⁸ ทั้งนี้ มาตรา 5 แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ปกครองและวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “กฎ” ไว้เหมือนกันว่า หมายถึง พระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือ บทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

(2.2.2) การกระทำที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม-เฉพาะราย คือ คำสั่งทาง ปกครองซึ่งเป็นการกระทำฝ่ายเดียวโดยออกคำสั่งที่มีผลผูกพันในทางกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็น รูปธรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและมุ่งหมายไปยังกลุ่มบุคคลที่สามารถกำหนดได้⁸⁹ และสัญญาทางปกครองซึ่งเป็นการกระทำสองฝ่าย ปัจจุบันมีการกำหนดความหมายของคำสั่งทางปกครองในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ว่า เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้าง นิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของ

⁸⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ (เชิงอรรถ 82) 44-45.

⁸⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 33-35.

⁸⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ (เชิงอรรถ 82) 50-52.

⁸⁷ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร.486/2564.

⁸⁸ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.92/2565.

⁸⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ (เชิงอรรถ 82) 61-62.

สิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ โดยคำว่า นิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือความสัมพันธ์ของบุคคลสองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งมีอำนาจหรือสิทธิที่จะเรียกให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง⁹⁰ ตัวอย่างเช่น คำสั่งไม่รับแจ้งการขอทำ พินัยกรรมด้วยวาจาของนายอำเภอ⁹¹ คำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายให้บุคคลพ้นจากตำแหน่งหนึ่งไปดำรง อีกตำแหน่งหนึ่ง และคำสั่งแต่งตั้งบุคคลให้เป็นผู้รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัย⁹² นอกจากนี้ กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2543) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดให้การดำเนินการ ของเจ้าหน้าที่ในบางเรื่องเป็นคำสั่งทางปกครอง ตัวอย่างเช่น คำสั่งของคณะกรรมการคัดเลือกของโครงการ พัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ให้กิจการร่วมค้าเป็นผู้ไม่ผ่านการประเมินเอกสารข้อเสนอของ มีลักษณะเป็นการสั่งรับ หรือไม่รับคำเสนอขาย รับจ้าง แลกเปลี่ยน ให้เช่า ซื้อมา หรือให้สิทธิประโยชน์ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับดังกล่าว ข้อ 1 (1) จึงเป็นคำสั่งทางปกครอง⁹³

2.5.2 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

หลักดังกล่าวกำหนดให้การกระทำของฝ่ายปกครองที่มีผลเป็นการจำกัดหรือ กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจ และจะต้องกระทำการดังกล่าว ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ กฎหมายจึงเป็นทั้ง “แหล่งที่มา” และ “ข้อจำกัด” ของอำนาจกระทำการ ของฝ่ายปกครอง⁹⁴ เมื่อการใช้อำนาจทางปกครองในระบบกฎหมายไทยเป็นการใช้อำนาจบริหารตามกฎหมาย ที่เป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมายที่ให้อำนาจและจำกัดอำนาจฝ่ายปกครองกระทำทางปกครองจึงหมายถึง กฎหมายอื่นนอกจากรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด เนื่องจากการศึกษาตามสารนิพนธ์นี้มุ่งเน้นที่ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการใช้อำนาจในการลงโทษ นักเรียนเพื่อคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกักขัง ซึ่งเป็นการออกคำสั่งทางปกครองของครูและบุคลากรทาง การศึกษาต่อนักเรียนตามลักษณะของการกระทำทางปกครองที่ได้กล่าวมาแล้ว ในส่วนนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษา หลักความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองซึ่งประกอบด้วยเงื่อนไขในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) เงื่อนไขเกี่ยวกับกระบวนการออกคำสั่งทางปกครอง นอกจากจะปรากฏในกฎหมาย ฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจ ยังปรากฏในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ด้วย ซึ่งการนำกระบวนการที่ปรากฏในกฎหมายฉบับอื่นมาใช้ต้องพิจารณามาตรา 3 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าวซึ่งบัญญัติว่า วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน พระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมี

⁹⁰ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 27.

⁹¹ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร.493/64.

⁹² มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 20/2565 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

⁹³ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.141/2563.

⁹⁴ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 43.

หลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ โดยเงื่อนไขเกี่ยวกับกระบวนการออกคำสั่งทางปกครองที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มีดังนี้

(1.1) เงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครอง ประกอบด้วย

(1.1.1) เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองต้องมีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งในเรื่องนั้น เห็นได้จากความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งบัญญัติว่า คำสั่งทางปกครองจะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น ดังนั้นหากผู้ทรงอำนาจจะมอบอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่อื่น จะต้องปรากฏว่ามีกฎหมายอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจออกคำสั่งได้ และต้องมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งต้องทำตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น มาตรา 38 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดให้การมอบอำนาจต้องทำเป็นหนังสือ

(1.1.2) เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งต้องมีความดำรงอยู่ในทางกฎหมายในขณะออกคำสั่ง หมายความว่า ผู้ออกคำสั่งต้องได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจออกคำสั่งและดำรงตำแหน่งนั้นอยู่ในขณะที่ออกคำสั่ง รวมทั้งจะต้องออกคำสั่งโดยไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่จะออกคำสั่ง ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นกลาง ดังจะเห็นได้จากความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566 ซึ่งกำหนดเจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีจะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ และความในมาตรา 16 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้ คำสั่งทางปกครองที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁹⁵ ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมีมติเกี่ยวกับความมีสภาพร้ายแรงตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวว่ากรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเคยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยมาก่อน ได้เข้าร่วมประชุม อ.ก.พ. เพื่อพิจารณาตรวจสอบการสอบสวนทางวินัยและพิจารณาเสนอความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเพื่อมีมติเห็นชอบให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุมีคำสั่งลงโทษทางวินัย กรณีดังกล่าวย่อมเป็นเหตุที่มีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง⁹⁶

(1.2) เงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนของการออกคำสั่งทางปกครอง การพิจารณาเรื่องนี้ตั้งต้นจากขั้นตอนริเริ่มออกคำสั่ง กล่าวคือ กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งในบางเรื่องกำหนดให้มีผู้ยื่นคำขอหรือมีเจ้าหน้าที่เสนอแนะเสียก่อนออกคำสั่ง เช่น ใบอนุญาตก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งต้องได้รับคำขอก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารก่อนออกคำสั่ง หรือ

⁹⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 62-71.

⁹⁶ มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 17/2565 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2565.

การสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยาของรัฐมนตรีตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดังกล่าว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 ซึ่งต้องได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการยาก่อนออกคำสั่งในบางกรณีกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดให้คำสั่งต้องได้รับอนุมัติหรือได้รับความเห็นชอบ เช่น การแต่งตั้งข้าราชการตั้งแต่อธิบดีหรือเทียบเท่าซึ่งสังกัดกรมหนึ่งไปดำรงตำแหน่งอีกกรมหนึ่งของนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยไม่ดำเนินการตามที่กล่าวมาถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁹⁷

ขั้นตอนต่อมาที่เป็นเงื่อนไขการออกคำสั่งทางปกครอง คือ การรับฟังบุคคลซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง โดยกรณีที่คำสั่งทางปกครองมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลเพียงไม่กี่คน จะใช้วิธีการรับฟังคู่กรณี แต่ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลจำนวนมาก จะใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ ขั้นตอนนี้มีเจตนารมณ์โดยตรงที่จะให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งได้ทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องและครบถ้วน เมื่อพิจารณาตัวบทในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เห็นได้ว่า “คู่กรณี” ที่มีสิทธิในการรับฟังดังกล่าวหมายถึง ผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 โดยคู่กรณีเช่นนี้จะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อเท็จจริงซึ่งเจ้าหน้าที่จะใช้เป็นเหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครองและโต้แย้งข้อเท็จจริงที่ได้รับแจ้งและแสดงพยานหลักฐานสนับสนุนข้อโต้แย้งของตนตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เว้นแต่ไม่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญมาแต่แรก⁹⁸ ศาลปกครองสูงสุดเคยวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ไม่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในอันที่จะซื้อ มี และใช้อารูปีน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธคำขอของผู้ฟ้องคดีในการออกใบอนุญาตซื้อ มี และใช้อารูปีนจึงเป็นเพียงการยืนยันถึงความไม่มีสิทธิ หาได้มีผลหรืออาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ฟ้องคดี การที่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธคำขอดังกล่าวโดยไม่ให้ผู้ฟ้องคดีทราบข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน จึงไม่ใช่การกระทำที่ไม่ถูกต้องตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง⁹⁹ และต่อมายังได้วินิจฉัยว่า แม้คำสั่งที่ให้ผู้ฟ้องคดีรื้อถอนอาคารพิพาทส่วนที่ต่อเติมโดยไม่ได้รับอนุญาต และรื้อล้างที่สาธารณประโยชน์ มีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานการรังวัดว่า มีการก่อสร้างตึก 3 ชั้น คร่อมทางสาธารณประโยชน์ โดยผู้ถูกฟ้องคดีไม่เคยอนุญาตให้มีการก่อสร้างอาคารรื้อล้างที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง¹⁰⁰ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่

⁹⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 80-82.

⁹⁸ เฟิงอ้าง 82-88.

⁹⁹ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.638-639/2558.

¹⁰⁰ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.217/2565.

ผู้ออกคำสั่งไม่จำเป็นต้องรับฟังคู่กรณีหากหากมีพฤติการณ์ที่เข้าช้อยกเว้นในมาตรา 30 วรรคสอง ศาลปกครองสูงสุด วินิจฉัยในเรื่องนี้ไว้ว่า โดยที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่ปลัดกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งลงโทษไล่ออกผู้ฟ้องคดี ออกจากราชการ อันเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกฟ้องคดีนำมาใช้เป็นเหตุผลในการออกคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ให้ผู้ฟ้องคดีออกจากงานเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไปหรือมีลักษณะต้องห้าม นั้น เป็นข้อเท็จจริงที่ ผู้ฟ้องคดีนั่นเองได้แจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อทราบ และประกอบการศึกษาในส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย จึงเป็น กรณิเข้าช้อยกเว้นตามมาตรา 30 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่บัญญัติว่า ความในวรรคหนึ่งมิให้ นำมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ที่จะเห็นสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น...(3) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่ คู่กรณีนั่นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การหรือคำแถลง¹⁰¹ เมื่อพิจารณาจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยมิได้รับฟังคู่กรณีตามที่กฎหมายกำหนดถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(1.3) เงื่อนไขเกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครอง คำสั่งทางปกครองต้องทำตาม รูปแบบที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ในกรณีที่กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดให้คำสั่งทางปกครอง ต้องทำเป็นหนังสือ คำสั่งดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุ วัน เดือน ปี ที่ทำคำสั่ง ชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ ผู้ทำคำสั่ง พร้อมทั้งมีลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่นั้น ตามความในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ให้ทำเป็นหนังสือ มาตรา 35 แห่ง พระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดให้ คำสั่งทางปกครองที่เป็นวาจา ถ้าผู้รับคำสั่งร้องขอและการร้องขอได้ กระทำโดยมีเหตุผลอันสมควรภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งต้องยืนยันคำสั่งนั้นเป็น หนังสือ โดยมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันยังกำหนดให้คำสั่งทางปกครองข้างต้น ต้องจัด ให้มีเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย (1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง (3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ โดยคำสั่งทางปกครองบางเรื่องไม่จำเป็นต้องแสดงหรือระบุเหตุผล ดังกล่าวไว้ในคำสั่ง แต่อาจระบุไว้ในเอกสารแนบท้ายคำสั่งได้ตามที่กำหนดในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คำสั่งทางปกครองที่ต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่ง ลงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เช่นคำสั่งยกเลิกการสอบราคาหรือประกวดราคา นอกจากนี้มาตรา 37 วรรคสาม ยังกำหนดว่าการจัดให้มี เหตุผลตามวรรคหนึ่งไม่ใช่บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้ (1) คำสั่งมีผลตรงตามคำขอและไม่กระทบสิทธิและหน้าที่ของ บุคคล (2) เหตุผลนั้นเป็นที่รู้จักอยู่แล้วโดยไม่ต้องระบุอีก (3) เป็นกรณีที่ต้องรักษาความลับ ทั้งนี้ต้อง พิจารณารายละเอียดของข้อมูลที่ต้องเก็บไว้เป็นความลับในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (4) เป็นกรณีเร่งด่วน แต่ต้องให้เหตุผลเป็นหนังสือในเวลาอันควรหากผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งนั้นร้องขอ

คำสั่งทางปกครองที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขเกี่ยวกับรูปแบบดังกล่าวนี้ถือเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งมิได้แจ้งสิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง ตลอดจนขั้นตอนและระยะเวลาสำหรับการใช้สิทธิดังกล่าวตามที่กำหนดในมาตรา 40 วรรคหนึ่ง แห่ง

¹⁰¹ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ.13/2560.

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ห้ามผลทำให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะกฎหมายได้บัญญัติผลทางกฎหมายสำหรับการไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะแล้วไว้ในมาตรา 40 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวว่าให้นับระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือโต้แย้งเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวสั้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่รับคำสั่งทางปกครอง¹⁰²

(2) เงื่อนไขเกี่ยวกับขอบอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง

ในส่วนของเงื่อนไขแห่งความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองที่เกี่ยวกับขอบอำนาจในการออกคำสั่งนั้น ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ เห็นว่า กรณีดังกล่าวแบ่งการพิจารณาออกได้ ดังนี้

(2.1) เงื่อนไขเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เกิดอำนาจออกคำสั่งทางปกครอง บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจออกคำสั่งจะกำหนดไว้เสมอว่าเจ้าหน้าที่ที่จะออกคำสั่งทางปกครองมาใช้บังคับในเรื่องใดได้ก็ต่อเมื่อมีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่กฎหมายกำหนดไว้เกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่า “ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เกิดอำนาจออกคำสั่งทางปกครอง”

(2.2) เงื่อนไขเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง วัตถุประสงค์ดังกล่าวหมายถึง ข้อความที่บังคับให้บุคคลกระทำการ ห้ามมิให้บุคคลกระทำการ อนุญาตให้บุคคลกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ หรือรับรองสิทธิ หน้าที่ หรือสถานะของบุคคล หรือรับรองสถานะของทรัพย์สิน โดยมีสาระสำคัญที่มีผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองว่า วัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองเช่นนี้ต้องมีความหมายชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ และต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายที่ให้อำนาจออกคำสั่งหรือจำกัดอำนาจออกคำสั่ง รวมทั้งต้องไม่เป็นการพันวิสัยหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน วัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองที่ขาดความชัดเจนแน่นอนยังถือว่าสมบูรณ์ เช่น คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งสถานบริการโดยมิได้กำหนดระยะเวลาพักใช้ไว้ ซึ่งต่างกับกรณีคำสั่งทางปกครองมีความหมายหลายนัย

(2.3) เงื่อนไขเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการออกคำสั่งทางปกครอง กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งเพื่อใช้บังคับให้เกิดหรือรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น สาระสำคัญของเงื่อนไขข้อนี้จึงมีสองประการคือ ประการแรก เจ้าหน้าที่ต้องใช้อำนาจออกคำสั่งทางปกครองเพื่อดำเนินการให้เกิดหรือรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ มิใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ประการที่สอง การออกคำสั่งเพื่อดำเนินการให้เกิดหรือรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะดังกล่าวต้องอยู่ในด้านที่เป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจเท่านั้น¹⁰³

¹⁰² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (เชิงอรรถ 80) 98-104.

¹⁰³ เติ้งอ่าง 106-113.

นอกจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เป็นแหล่งที่มาและข้อจำกัดของอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครองตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ระบบกฎหมายไทยยังมีหลักที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นข้อจำกัดอำนาจกระทำการของฝ่ายปกครองด้วย ดังนี้

(1) หลักที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

(1.1) หลักความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ เป็นหลักที่บังคับให้ผู้ใช้อำนาจรัฐจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่อยู่ใต้อำนาจอย่างพอประมาณ ประกอบด้วยหลักการย่อย 3 หลัก คือ

หลักความสัมฤทธิ์ผล กำหนดให้กรณีที่มีกฎหมายเปิดช่องให้ใช้มาตรการบังคับแก่บุคคลในกรณีใดกรณีหนึ่ง ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องใช้มาตรการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายคือการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำเร็จลุล่วงเท่านั้น

หลักความจำเป็น กำหนดว่าในกรณีที่มาตรการดังกล่าวมีหลายมาตรการ ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องเลือกมาตรการที่มีผลจำกัดหรือกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างรุนแรงน้อยที่สุด

หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ ซึ่งกำหนดว่าในกรณีที่มาตรการดังกล่าวมีหลายมาตรการ ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องชั่งน้ำหนักระหว่างความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลหรือสังคมกับประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ หากการใช้มาตรการดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายไม่คุ้มกับประโยชน์ที่พึงได้รับ ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องละเว้นจากการใช้มาตรการดังกล่าว¹⁰⁴

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มิได้บัญญัติหลักความได้สัดส่วนของการกระทำขององค์กรผู้ใช้อำนาจบริหารไว้โดยตรง แต่บัญญัติไว้ใน มาตรา 26 ว่า การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ

(1.2) หลักความเสมอภาค เป็นหลักที่กำหนดให้ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันให้เหมือนกัน และปฏิบัติต่อบุคคลต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกัน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญโดยแตกต่างกัน หรือปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญเหมือนกัน เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล¹⁰⁵ โดยการพิจารณาว่าสาระสำคัญเหมือนกันหรือต่างกันต้องพิจารณาว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น ผู้เยาว์ บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ ทั้งนี้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 27 วรรคหนึ่งว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหลักความเสมอภาคมีข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 วรรคสามด้วยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทาง

¹⁰⁴ เฝิงอ้าง 49-50.

¹⁰⁵ เฝิงอ้าง 52.

ศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำได้ ข้อยกเว้นดังกล่าวเป็นหลักห้ามมิให้เลือกปฏิบัติในด้านใดด้านหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเพื่อขยายหลักความเสมอภาคว่าความแตกต่างที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 27 วรรคสามของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นสาระสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้แตกต่าง¹⁰⁶ นอกจากนี้ ศาลปกครองสูงสุดเคยวินิจฉัยไว้ว่าการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกัน จะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลได้ก็ต่อเมื่อการปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น¹⁰⁷

(2) กฎหมายจารีตประเพณีและหลักกฎหมายทั่วไป ศาลปกครองสูงสุดเคยวินิจฉัยในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายจารีตประเพณีว่า โดยทั่วไปกฎหมายจะกำหนดไว้แต่เพียงว่า การออกกฎกระทรวงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง โดยไม่ได้บัญญัติและไม่มีกฎหมายใดบัญญัติไว้ให้ต้องผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี แต่ก่อนที่รัฐมนตรีจะออกกฎกระทรวงจะต้องส่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวไปให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและปฏิบัติสืบทอดกันตลอดมา จึงพอถือได้ว่าได้มีกฎหมายจารีตประเพณีกำหนดให้การออกกฎกระทรวง จะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว¹⁰⁸ ส่วนหลักกฎหมายทั่วไป หมายถึงหลักพื้นฐานในทางกฎหมายโดยเฉพาะหลักพื้นฐานในทางกฎหมายปกครองที่ได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายนั้น ๆ¹⁰⁹ ศาลปกครองสูงสุดเคยวินิจฉัยว่า หลักที่ว่าบุคคลไม่อาจถูกลงโทษหลายครั้งสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียว เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ห้ามมิให้ลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำให้เพียงครั้งเดียว ไม่ว่าความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำให้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะเป็นความผิดและโทษทางอาญา ความผิดและโทษทางปกครอง หรือความผิดและโทษทางวินัยก็ตาม

¹⁰⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐในฐานะ “เกอชท์” จำกัดอำนาจรัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2561) 109.

¹⁰⁷ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.39/2552.

¹⁰⁸ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ.12/2546.

¹⁰⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ (เชิงอรรถ 106) 119.

บทที่ 3

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในต่างประเทศและประเทศไทย

มาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในกฎหมายต่างประเทศมีรายละเอียดขั้นตอนครอบคลุมพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องหลายรูปแบบ เช่น การดำเนินการเบื้องต้นเมื่อตรวจพบการกลั่นแกล้ง การดำเนินการต่อนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้ง รวมถึงการตรวจสอบกำกับดูแลการดำเนินการดังกล่าวจากการศึกษาสามารถแบ่งกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวได้เป็นสองประเภท คือประเทศที่ตรากฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง และประเทศที่บัญญัติมาตรการดังกล่าวไว้ในกฎหมายกลางเกี่ยวกับการศึกษา ในส่วนของเนื้อหาบทนี้จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งของประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีสถานการณ์การกลั่นแกล้งของนักเรียนในอัตราสูง และมีการพัฒนากฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการศึกษากฎหมายของประเทศดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ปัญหาในบทถัดไป

3.1 หลักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

ประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 (The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 or Act No.71 of 2013) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2556 ประกอบด้วย 6 หมวด ดังนี้

หมวด 1 บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1 – มาตรา 10)

หมวด 2 นโยบายพื้นฐานเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง (มาตรา 11 - มาตรา 14)

หมวด 3 มาตรการเบื้องต้น (มาตรา 15 - มาตรา 21)

หมวด 4 มาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ (มาตรา 22 - มาตรา 27)

หมวด 5 การตอบสนองต่อสถานการณ์ที่รุนแรง (มาตรา 28 - มาตรา 33)

หมวด 6 บทบัญญัติอื่น ๆ

โดยวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้คือการส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ ซึ่งหมายความรวมถึง การป้องกันการกลั่นแกล้ง การตรวจหาการกลั่นแกล้งตั้งแต่เริ่มแรก และการตอบสนองต่อการกลั่นแกล้ง อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม โดยกำหนดหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ กำหนดหน้าที่ของรัฐบาลแห่งชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดนโยบายและรายละเอียดพื้นฐานเกี่ยวกับมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ

เพื่อปกป้องศักดิ์ศรีส่วนบุคคลของเด็ก โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าการกลั่นแกล้งไม่เพียงแต่เป็นการละเมิดสิทธิของเด็กในการได้รับการศึกษาและมีผลกระทบต่อจิตใจ การเจริญเติบโตของร่างกาย และการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กเท่านั้น แต่ยังรวมถึงก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตและร่างกายของพวกเขาด้วย¹¹⁰ โดยอาจแบ่งการพิจารณาหลักกฎหมายญี่ปุ่นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ได้ดังนี้

3.1.1 หลักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

พระราชบัญญัติดังกล่าวได้นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง ดังนี้

“การกลั่นแกล้ง” หมายความว่า การกระทำทางร่างกายหรือจิตใจโดยเด็ก ซึ่งกระทำต่อเด็กรายอื่นที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเด็ก (รวมถึงการกระทำผ่านอินเทอร์เน็ต) ซึ่งมีผลทำให้เด็กได้รับความเจ็บปวดต่อร่างกายหรือจิตใจ

“โรงเรียน” หมายความว่า โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนสำหรับเด็กที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ (ไม่รวมถึงโรงเรียนอนุบาล) ที่กำหนดไว้ในมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาของโรงเรียน (School Education Act or Act No.26 of 1947)

“เด็กและอื่น ๆ” (child, etc.) หมายความว่า เด็กหรือนักเรียนในโรงเรียน (ในงานวิจัยฉบับนี้จะใช้คำว่า “เด็กและเยาวชน” แทนคำดังกล่าว)

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บุคคลผู้ใช้อำนาจปกครอง (หรือผู้ที่ดูแลผู้เยาว์ กรณีที่ไม่มีบุคคลผู้ใช้อำนาจปกครอง)¹¹¹

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้วางหลักการพื้นฐานไว้ว่า

1. เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการกลั่นแกล้งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก การดำเนินการตามมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ ต้องมีวัตถุประสงค์ในการขจัดการกลั่นแกล้งให้หมดไปไม่ว่าการกลั่นแกล้งจะเกิดขึ้นในหรือนอกโรงเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมโดยปราศจากความตึงเครียด

2. มาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ ต้องดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความเข้าใจต่อปัญหาการกลั่นแกล้งในเด็กและเยาวชน รวมถึงผลกระทบต่อร่างกายจากการกลั่นแกล้ง เพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าไม่มีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กลั่นแกล้งหรือละเลยการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชนรายอื่น

3. จากการตระหนักได้ว่าการปกป้องชีวิต สภาพร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด มาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ จึงต้องดำเนินการโดยมี

¹¹⁰ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 1.

¹¹¹ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 2.

วัตถุประสงค์เพื่อก้าวผ่านปัญหาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นร่วมกันในระดับชาติ ระดับเทศบาล ระดับโรงเรียน ระดับหมู่บ้าน ระดับครอบครัวและผู้เกี่ยวข้อง¹¹²

3.1.2 หลักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

เมื่อปรากฏพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น และโรงเรียนเห็นว่ามีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งและเด็กและเยาวชนอื่นในโรงเรียนสามารถศึกษาโดยปราศจากความเครียด พระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 กำหนดให้โรงเรียนจะต้องย้ายเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งไปศึกษาในห้องเรียนอื่นที่มีในห้องเรียนที่เด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งกำลังศึกษาอยู่โดยดำเนินการเท่าที่จำเป็น¹¹³

เมื่อเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่กลั่นแกล้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูอาจดำเนินการทางวินัยเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนผู้นั้น ตามบทบัญญัติมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาของโรงเรียน¹¹⁴ นอกจากนี้ คณะกรรมการการศึกษา (Municipal boards of Education) มีอำนาจออกคำสั่งให้พักการเรียนเด็กและเยาวชนที่กลั่นแกล้งต่อผู้ปกครอง ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 35 (1) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นในทันทีเพื่อรับรองว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งรวมทั้งเด็กและเยาวชนอื่นสามารถศึกษาโดยปราศจากความเครียด¹¹⁵

มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาของโรงเรียน บัญญัติว่า ถ้าผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเห็นว่ามีความจำเป็นต้องวัตถุประสงค์ในการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูอาจดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำหนดได้ แต่ห้ามลงโทษด้วยวิธีรุนแรง

ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาฯ ได้ประกาศกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย การลงโทษด้วยวิธีรุนแรง ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาของโรงเรียนไว้ดังนี้¹¹⁶

1. การลงโทษด้วยวิธีรุนแรง (การกระทำที่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีรุนแรง) คือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย เช่น เหยียบหลังของนักเรียนที่มีพฤติกรรมอันตรายในระหว่างเรียน

¹¹² The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 3.

¹¹³ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 23 (4).

¹¹⁴ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 25.

¹¹⁵ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 26.

¹¹⁶ Primary and Secondary Education Bureau, Children and Students Division, 'Reference cases regarding disciplinary and corporal punishment of students stipulated in article 11 of the School Education Act' (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology-Japan, March 2013) <https://www.mext.go.jp/a_menu/shotou/seitoshidou/1331908.htm> สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566.

วิชาพลศึกษา ตบแก้มนักเรียนซึ่งมีพฤติกรรมกระด้างกระเดื่องหลังจากได้รับการสั่งสอนในห้องเรียน ครูหยิกแก้มนักเรียนซึ่งไม่ฟังคำสั่งของครูที่ขอให้นั่งแต่เดินไปมาในห้องเรียนและรบกวนการเรียน หรือการกระทำที่ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานต่อร่างกาย เช่น ระหว่างนักเรียนถูกกักตัว นักเรียนคนดังกล่าวขออนุญาตเข้าห้องน้ำ แต่ครูไม่อนุญาต ครูกักตัวนักเรียนที่ไม่รับประทานอาหารเช้าในห้องเรียนจนระยะเวลาพักเที่ยงล่วงเลยไปแล้วแต่ครูยังคงกักตัวไว้ ครูสั่งให้นักเรียนซึ่งลี้ภัยกลับบ้านไปนั่งหลังห้องเรียนในท่าทางที่ไม่สบาย โดยเด็กได้แจ้งแล้วว่ารู้สึกไม่สบายและเจ็บปวดแต่ครูไม่สนใจ

2. การดำเนินการทางวินัยที่อนุญาตให้ทำได้ (การกระทำที่โดยทั่วไปถือว่าเป็นขอบเขตอำนาจในการดำเนินการทางวินัย ซึ่งจำกัดเฉพาะการกระทำที่ไม่ใช่การทำร้ายร่างกาย) นอกเหนือจากการไล่ออก การพักการเรียน การตัดเตือนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ได้แก่ การให้นักเรียนอยู่ในห้องเรียนภายหลังเลิกเรียน การให้นักเรียนยืนขึ้นระหว่างเรียน การให้นักเรียนทำกิจกรรมและทำความสะอาด การมอบหมายภารกิจเกี่ยวกับโรงเรียน

3.1.3 หลักกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ได้กำหนดความรับผิดชอบทั้งในเชิงนโยบายโดยรัฐบาลแห่งชาติ และเทศบาลไว้¹¹⁷ และเชิงปฏิบัติการโดยผู้บริหารโรงเรียน (Operator of schools) ครูและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียน โดยกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นตามมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ ในโรงเรียน โดยอยู่ในกรอบหลักการพื้นฐานข้างต้น¹¹⁸ และกำหนดให้ครูและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการดำเนินการอย่างเต็มที่เพื่อตรวจพบและป้องกันการกลั่นแกล้งตั้งแต่แรกเริ่มเท่าที่สามารถทำได้ โดยร่วมมือกับผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ผู้อาศัยในท้องถิ่น สถานสงเคราะห์เด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง และต้องตอบสนองอย่างทันทีและเหมาะสมถ้ามีความสงสัยว่าเด็กและเยาวชนกำลังถูกกลั่นแกล้ง¹¹⁹ โดยมีรายละเอียดของมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการกลั่นแกล้ง ดังนี้

1. มาตรการเบื้องต้น โดยโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสำรวจเด็กและเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนนั้น ๆ และดำเนินการตามมาตรการเท่าที่จำเป็นเพื่อตรวจพบการกลั่นแกล้งตั้งแต่ระดับเริ่มต้น โดยรัฐบาลและเทศบาลต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้นเพื่อพัฒนาระบบรายงานและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง¹²⁰

2. การจัดเตรียมและยกระดับคุณภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ รัฐบาลและเทศบาลต้องจัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านจิตวิทยา สังคม

¹¹⁷ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 5, 6.

¹¹⁸ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 7.

¹¹⁹ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 8.

¹²⁰ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 16 (1), (2).

สงเคราะห์และอื่น ๆ ซึ่งสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้ง และจัดเตรียมบุคลากรดังกล่าวเพื่อส่งไปยังโรงเรียนเมื่อได้รับการร้องขอเพื่อให้คำแนะนำในการตอบสนองต่อการกลั่นแกล้ง หรือเพื่อดำเนินการเท่าที่จำเป็นต่อการสนับสนุนเด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งหรือผู้ปกครอง หรือเพื่อดำเนินการเท่าที่จำเป็นต่อการชี้แนะเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งหรือผู้ปกครอง หรือเพื่อให้มาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งและมาตรการอื่น ๆ ได้ดำเนินการอย่างเหมาะสมโดยอาศัยความรู้เฉพาะทาง¹²¹

3. การส่งเสริมมาตรการต่อการกลั่นแกล้งออนไลน์ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าข้อมูลที่ส่งทางออนไลน์มีการเผยแพร่เป็นวงกว้างและไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ส่งสาร โรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเท่าที่จำเป็นเพื่อสร้างความตระหนักต่อเด็กและเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถป้องกันการกลั่นแกล้งออนไลน์และตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ¹²²

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินการตามมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือมาตรการอื่น ๆ ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนต้องจัดตั้งคณะบุคคลขึ้นเพื่อดำเนินการตามมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งหรือมาตรการอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วยครูจำนวนหนึ่งและบุคลากรในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ และด้านอื่น ๆ และผู้เกี่ยวข้อง¹²³

2. เมื่อมีเด็กและเยาวชนมาปรึกษาครู หรือบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลซึ่งทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครอง และมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น บุคคลที่ได้รับคำปรึกษาจะต้องรายงานต่อโรงเรียนที่เด็กและเยาวชนผู้นั้นศึกษาอยู่หรือดำเนินการอื่นตามความเหมาะสม โดยโรงเรียนที่ได้รับรายงานดังกล่าวหรือพบพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาถูกกลั่นแกล้ง โรงเรียนจะต้องตรวจสอบเพื่อยืนยันว่ามีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้นและรายงานต่อผู้บริหารโรงเรียน และเมื่อสามารถยืนยันได้ว่ามีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น โรงเรียนจะต้องจัดหาครูจำนวนหนึ่งและบุคลากรของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนเด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งหรือผู้ปกครอง และเพื่อชี้แนะเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งหรือผู้ปกครอง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ และด้านอื่น ๆ เพื่อหยุดยั้งการกลั่นแกล้งและการกระทำซ้ำ¹²⁴ โดยผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรายงานดังกล่าวต้องให้ความช่วยเหลือ หรือสั่งการให้ดำเนินการ หรือดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงด้วยตนเองเท่าที่จำเป็น¹²⁵ นอกจากนี้ โรงเรียนจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นต่อผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนทั้งสองฝ่ายหรือดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างผู้ปกครอง¹²⁶

¹²¹ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 18 (1).

¹²² The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 19 (1).

¹²³ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 22.

¹²⁴ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 23 (1), (2), (3).

¹²⁵ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 24.

¹²⁶ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 23 (5).

3. โรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแต่งตั้งคณะบุคคลเพื่อทำการสอบสวนในลักษณะแบบสอบถามหรือใช้วิธีการอื่นเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ (ต่อไปจากนี้จะเรียกว่า “เหตุการณ์รุนแรง”) เพื่อตอบสนองและช่วยเหลือป้องกันเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต กรณีแรก ถ้าตรวจพบว่าการกลั่นแกล้งทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สภาพจิตใจ หรือทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนซึ่งศึกษาในโรงเรียน กรณีที่สอง ถ้าตรวจพบว่าเด็กและเยาวชนซึ่งศึกษาในโรงเรียนอาจหยุดเรียนในระยะเวลาอันสมควรโดยไม่สมัครใจเนื่องจากการกลั่นแกล้ง

เมื่อได้ทำการสอบสวนตามที่กล่าวไว้แล้ว ให้โรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนอธิบายข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนและข้อมูลอื่นที่จำเป็นให้แก่เด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้ง และผู้ปกครองอย่างเหมาะสม ในกรณีที่โรงเรียนทำการสอบสวนเอง ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้คำแนะนำที่จำเป็นและสนับสนุนการสอบสวนดังกล่าว¹²⁷ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์การรายงานเหตุการณ์รุนแรงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย โดยกรณีที่เหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับโรงเรียนที่บริหารโดยเทศบาลหรือองค์การการศึกษาตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (Private Schools Act or Act No. 270 of 1949) โรงเรียนจะต้องรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวต่อนายกเทศมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาในท้องถิ่นแห่งนั้น หรือผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งกำกับดูแลโรงเรียนนั้น แล้วแต่กรณี เมื่อได้รับรายงานแล้ว นายกเทศมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดอาจแต่งตั้งคณะบุคคลขึ้นมาสอบสวนก็ได้หากเห็นว่าจำเป็นต่อการตอบสนองต่อเหตุการณ์และป้องกันเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยนายกเทศมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจดำเนินการเท่าที่จำเป็นตามผลการสอบสวนที่ปรากฏ¹²⁸

3.2 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการแก้ไขมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการกลั่นแกล้งในกฎหมายกลางเกี่ยวกับการศึกษา คือ ประมวลกฎหมายการศึกษา (Code de l'éducation) โดยถือว่าเป็นรูปแบบของการคุกคาม (harcèlement) ประเภทหนึ่ง โดยอาจแบ่งการพิจารณาหลักกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ดังนี้

3.2.1 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้แก้ไขหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการคุกคามในโรงเรียนในประมวลกฎหมายดังกล่าวเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2565¹²⁹ ไว้ว่า จะต้องไม่มีนักเรียนคนใดถูกกลั่นแกล้งจากวาจาหรือ

¹²⁷ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 28.

¹²⁸ The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying 2013 article 30 (1), (2), (5), 31 (1), (2), (3).

¹²⁹ LOI n° 2022-299 du 2 mars 2022 visant à combattre le harcèlement scolaire.

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลดทอนศักดิ์ศรี หรือทำให้สุขภาพกายหรือจิตใจแย่ลง หรือทำให้ความสามารถในการเรียนลดลง โดยโรงเรียนของรัฐและเอกชน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเครือข่ายของมหาวิทยาลัยจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง และเพื่อส่งเสริมการตรวจพบการกลั่นแกล้งโดยชุมชนในสถานศึกษาซึ่งประสานงานและตอบสนองต่อผู้ถูกรุ้ทำ พยาน และผู้กระทำการอย่างรวดเร็ว และได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะกระทำได้¹³⁰

ตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้คณะกรรมการสุขภาพ ความเป็นพลเมือง และสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (Le comité d'éducation à la santé, à la citoyenneté et à l'environnement) จะต้องให้การสนับสนุนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการคุกคามในโรงเรียน¹³¹ นอกจากนี้ องค์กรการศึกษาต่างประเทศของฝรั่งเศส (L'Agence pour l'enseignement français) ซึ่งมีหน้าที่อนุญาตการจัดตั้งสถานศึกษาฝรั่งเศสขึ้นในต่างประเทศ จะต้องพิจารณาความมีอยู่ของมาตรการต่อต้านการคุกคามเป็นเกณฑ์ในการจัดตั้งสถานศึกษาดังกล่าว¹³² โดยในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสถานศึกษาของรัฐจะต้องจัดทำโครงการซึ่งพัฒนาโดยตัวแทนของชุมชนในด้านการศึกษาที่วางแนวทางและขั้นตอนการป้องกันการตรวจพบ และการเยียวยาการกระทำซึ่งนำไปสู่การคุกคามตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา และดำเนินการตามโครงการดังกล่าวเป็นระยะเวลาสามปีถึงห้าปีโดยสภาของโรงเรียนหรือคณะกรรมการบริหาร โดยในการพัฒนาแนวทางและขั้นตอนดังกล่าว ตัวแทนของชุมชนในด้านการศึกษาจะต้องนำบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาในด้านการศึกษา เข้าร่วมพิจารณาด้วย¹³³

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Code penal) ได้บัญญัติให้การคุกคามบุคคลอื่นด้วยการพูดจาหรือพฤติกรรมซึ่งมุ่งหมายหรือมีผลทำให้คุณภาพชีวิตแย่ลง หรือมีผลทำให้สุขภาพกายและจิตใจเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งรวมถึงกรณีที่ว่าพูดหรือพฤติกรรมของบุคคลหลายรายมีผลสำเร็จต่อผู้ถูกรุ้ทำรายเดียวกัน โดยกระทำร่วมกันหรือถูกชักจูงโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แม้ว่าแต่ละรายมิได้กระทำซ้ำกัน หรือเพียงแต่รู้ว่าคำพูดหรือพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำต่อผู้ถูกรุ้ทำรายเดียวกัน แม้ว่าแต่ละรายจะมีได้สมคบคิดร่วมกันก็ตาม เป็นความผิดทางอาญา ทั้งนี้ ให้ถือว่าการคุกคามดังกล่าวที่กระทำต่อนักเรียนหรือผู้ใดก็ตามที่กำลังศึกษาหรือปฏิบัติงานในโรงเรียนเดียวกัน ถือเป็นการคุกคามในโรงเรียนซึ่งมีความผิดทางอาญาด้วย¹³⁴

¹³⁰ Code de l'éducation article L111-6.

¹³¹ Code de l'éducation article L421-8.

¹³² Code de l'éducation article L452-3-1.

¹³³ Code de l'éducation article L401-1, L543-1.

¹³⁴ Code pénal article 222-33-2-2, 222-33-2-3.

3.2.2 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

หัวหน้าสถานศึกษามีอำนาจใช้มาตรการลงโทษนักเรียนที่คุกคามนักเรียนรายอื่น ดังนี้¹³⁵

1. การเตือน (L'avertissement)
2. การตำหนิ (Le blâme)
3. มาตรการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (La mesure de responsabilisation) ซึ่งรวมไปถึงการเรียนตัวต่อตัว การทำกิจกรรมทางการศึกษาด้านวัฒนธรรมหรือด้านกายภาพ โดยระยะเวลาจะต้องไม่เกิน 20 ชั่วโมง โดยมาตรการดังกล่าวจะต้องดำเนินการโดยเคารพศักดิ์ศรีของนักเรียน ไม่ทำให้นักเรียนได้รับอันตรายต่อสุขภาพ และจะต้องเป็นมาตรการที่เหมาะสมตามอายุและความสามารถ มาตรการนี้อาจดำเนินการภายในสถานศึกษา สมาคม องค์กรท้องถิ่น คณะเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐ โดยกรณีที่มาตรการได้ดำเนินการนอกสถานศึกษาจะต้องมีข้อตกลงระหว่างนักเรียนหรือผู้แทนโดยชอบธรรม แล้วแต่กรณี กับสถานศึกษาเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าว และต้องมอบสำเนาข้อตกลงให้แก่ นักเรียนหรือผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย
4. การให้ออกจากห้องเรียนเป็นการชั่วคราว (L'exclusion temporaire de la classe) โดยในระหว่างพักการเรียนนักเรียนสามารถเข้ามายังสถานศึกษาได้ ระยะเวลาของมาตรการนี้จะต้องไม่เกิน 8 วัน
5. การให้ออกจากโรงเรียนหรือการบริการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป็นการชั่วคราว (L'exclusion temporaire de l'établissement ou de l'un de ses services) ระยะเวลาของมาตรการนี้จะต้องไม่เกิน 8 วัน
6. การให้ออกจากโรงเรียนหรือการบริการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป็นการถาวร (L'exclusion définitive de l'établissement ou de l'un de ses services)

ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาที่ใช้มาตรการลงโทษนักเรียนโดยให้ออกจากห้องเรียนหรือโรงเรียนชั่วคราว กำหนดระยะเวลาบังคับใช้มาตรการลงโทษเช่นนี้จะต้องไม่น้อยกว่าปีการศึกษาที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน และจะต้องไม่เกินวันสิ้นสุดปีการศึกษาปีที่สองนับแต่วันประกาศใช้มาตรการดังกล่าว ส่วนกรณีที่ใช้มาตรการลงโทษนักเรียนให้ออกจากโรงเรียนถาวร ระยะเวลาที่หัวหน้าสถานศึกษายกเลิกมาตรการดังกล่าวได้จะต้องไม่เกินวันสิ้นสุดปีการศึกษาปีที่สองนับแต่วันประกาศใช้มาตรการ¹³⁶

¹³⁵ Code de l'éducation article R511-13, R511-14.

¹³⁶ Code de l'éducation article R511-13-1.

3.2.3 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

นายกรัฐมนตรีโดยข้อเสนอของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาและเยาวชนแห่งชาติ ได้ออกกฎหมายเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2566 เพื่อคุ้มครองนักเรียนในสถานศึกษาเพิ่มเติม¹³⁷ โดยให้อำนาจผู้อำนวยการโรงเรียนดำเนินการตามมาตรการด้านการศึกษาอย่างหนึ่งอย่างใดต่อนักเรียนซึ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อความปลอดภัยหรือสุขภาพของนักเรียนรายอื่นในโรงเรียน โดยคำแนะนำของคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและความร่วมมือของผู้ปกครองและนักเรียนที่มีพฤติกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ผู้อำนวยการของโรงเรียนอาจพักการเรียนนักเรียนดังกล่าวได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน แต่ถ้าพฤติกรรมดังกล่าวยังคงอยู่แม้ดำเนินการตามมาตรการไปบ้างแล้ว ผู้อำนวยการด้านการศึกษาระดับชาติ (Directeur académique des services de l'Éducation nationale) โดยการประสานงานจากผู้อำนวยการโรงเรียน อาจร้องขอให้นายกเทศมนตรีดำเนินการย้ายนักเรียนไปยังโรงเรียนอื่นที่อยู่ในเขตปกครอง หรือกรณีที่อำนาจในการบริหารโรงเรียนโอนไปยังองค์การความร่วมมือระหว่างเทศบาล ให้ดำเนินการย้ายนักเรียนไปยังโรงเรียนที่อยู่ในเขตปกครองขององค์การดังกล่าว แต่กรณีเขตเทศบาลนั้นมีโรงเรียนของรัฐเพียงแห่งเดียว การย้ายนักเรียนไปเขตเทศบาลอื่นจะกระทำได้อ่อนเมื่อนายกเทศมนตรีของเขตเทศบาลนั้นยินยอม ทั้งนี้ เมื่อนักเรียนได้ย้ายโรงเรียนมาแล้วจะต้องดำเนินการติดตามการเรียนการสอนจนจบปีการศึกษา และกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนประสานงานผู้อำนวยการด้านการศึกษาระดับชาติเพื่อขอยกเลิกการย้ายโรงเรียนข้างต้น ผู้อำนวยการด้านการศึกษาระดับชาติอาจดำเนินการในเชิงเฝ้าระวังโดยสั่งห้ามนักเรียนเข้าโรงเรียนเป็นระยะเวลาหนึ่ง¹³⁸

กฎหมายที่ออกโดยนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2566 ยังแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินการทางวินัยโดยหัวหน้าสถานศึกษา (chef d'établissement) ซึ่งเป็นบุคคลที่แต่งตั้งขึ้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาและเยาวชนแห่งชาติ มีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐและเป็นหัวหน้าของโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาและสถานศึกษาพิเศษระดับภูมิภาค ในการเริ่มต้นการดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนที่คุกคาม โดยเฉพาะการคุกคามออนไลน์ (cyberharcèlement) ต่อนักเรียนรายอื่นในโรงเรียนเดียวกันหรือโรงเรียนอื่น เมื่อได้รับการติดต่อจากสภาแห่งวินัย (le conseil de discipline) หรือเมื่อได้พิจารณาเองแล้วเห็นว่าเป็นการยุติธรรมที่จะดำเนินการทางวินัย ในกรณีเช่นนี้หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่ถูกกล่าวหาทันทีและต้องแจ้งระยะเวลาให้นักเรียนชี้แจงด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรโดยการช่วยเหลือของบุคคลที่นักเรียนผู้นั้นเลือก ระยะเวลาดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่า 2 วัน ถ้านักเรียนเป็นผู้เยาว์ หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องติดต่อไปยังผู้แทนโดยชอบธรรม และถ้าเห็น

¹³⁷ Décret n° 2023-782 du 16 août 2023 relatif au respect des principes de la République et à la protection des élèves dans les établissements scolaires relevant du ministre chargé de l'éducation nationale.

¹³⁸ Code de l'éducation article R411-11-1.

ว่าจำเป็นหัวหน้าสถานศึกษาอาจดำเนินการในเชิงเฝ้าระวังโดยสั่งห้ามนักเรียนเข้าโรงเรียนตามระยะเวลาที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้¹³⁹

3.3 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้ประกาศใช้รัฐบัญญัติ เลขที่ 10627 (Republic Act No. 10627) เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2556 โดยส่วนที่ 1 ได้กำหนดให้เรียกรัฐบัญญัตินี้ว่า “กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556” (Anti-Bullying Act of 2013) ต่อมาสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้ออกแนวทางการนำกฎหมายดังกล่าวไปใช้ในชื่อว่า “แนวปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556” (Implementing Rules and Regulations of Republic Act no. 10627) เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2556 โดยอาจแบ่งการพิจารณาหลักกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ตามรัฐบัญญัติและแนวปฏิบัติดังกล่าวได้ดังนี้

3.3.1 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้งดังกล่าวได้นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งไว้ ดังนี้ “การกลั่นแกล้ง” หมายถึง การกระทำอย่างรุนแรงหรือซ้ำ ๆ โดยนักเรียนคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยลายลักษณ์อักษร วาจา การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการกระทำทางกาย หรือทำทาง หรือการกระทำที่กล่าวมารวมกัน โดยมีมุ่งหมายต่อนักเรียนรายอื่นและมีผลทำให้ผู้นั้นรู้สึกหวาดกลัวต่ออันตรายทางร่างกายหรือจิตใจที่ได้รับ หรือมีผลทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย หรือสร้างสภาวะที่ไม่เป็นมิตรในโรงเรียน หรือละเมิดสิทธิของนักเรียนรายอื่น หรือขัดขวางกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษาหรือระบบดำเนินงานในโรงเรียนอย่างเป็นทางการและมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่นแต่ไม่จำกัดเพียง

1. การกระทำต่อร่างกายระหว่างผู้กลั่นแกล้งกับเหยื่อที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การตบ การผลัก การเตะ การตบ การจกจี การล้อคหีระ การเล่นเกมในโรงเรียน หยอกล้อ ต่อสู้ และการใช้อุปกรณ์ที่มีเป็นอาวุธ
2. การกระทำใด ๆ ที่สร้างความเสียหายต่อจิตใจและ/หรือความเป็นอยู่ทางอารมณ์ของเหยื่อ
3. การพูดจาเหยียดหยามหรือกล่าวหาที่ทำให้เหยื่อรู้สึกทุกข์ทรมาน เช่น พูดจาหยาบคายต่อเหยื่อ การตั้งฉายา การวิจารณ์เชิงลบต่อรูปลักษณ์ภายนอก เสื้อ และร่างกายของเหยื่อ
4. “การกลั่นแกล้งออนไลน์” หรือการกลั่นแกล้งที่กระทำโดยใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์¹⁴⁰

¹³⁹ Code de l'éducation article R421-10, R421-10-1.

¹⁴⁰ Republic Act No. 10627 section 2.

แนวปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับฯ ได้ขยายความและนิยามศัพท์เพิ่มเติม ดังนี้¹⁴¹

“การกลั่นแกล้ง” ให้รวมถึง

1. “การกลั่นแกล้งทางสังคม” หมายถึง พฤติกรรมทางสังคมที่มุ่งหมายในการทำร้ายหรือดูถูกผู้อื่นโดยเจตนา อย่างซ้ำ ๆ และก้าวร้าว

2. “การกลั่นแกล้งด้วยเหตุทางเพศ” หมายถึง การกระทำที่ทำให้บุคคลอับอายหรือกีดกันบุคคลบนพื้นฐานการรับรู้หรือรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ

“การกลั่นแกล้งออนไลน์” ให้รวมถึงการกระทำที่เป็นภัยคุกคาม ช่มชู้ ทำให้อับอายโดยใช้เทคโนโลยี ตัวอย่างเช่นแต่ไม่จำกัดเพียง : การส่งข้อความ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การส่งข้อความแบบทันที (instant messaging) การแชท อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย เกมออนไลน์

“ผู้กลั่นแกล้ง” หมายถึง นักเรียนที่กระทำการกระทำกลั่นแกล้งตามนิยามข้างต้น

“ผู้ถูกกลั่นแกล้ง หรือ เหยื่อ” หมายถึง นักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งตามนิยามข้างต้น

“ผู้ประสบเหตุ” หมายถึง บุคคลใดที่พบเห็นหรือมีความรู้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นตามนิยามข้างต้น

“ศูนย์การเรียนรู้” หมายถึง สถานที่หรือทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีได้เรียนในโรงเรียน

“ผู้ให้บริการ” หมายถึง บุคคลใดที่ไม่ใช่ครูหรือบุคลากรการศึกษาซึ่งทำงานในโรงเรียน ตัวอย่างเช่นแต่ไม่จำกัดเพียง พนักงานรักษาความปลอดภัย บุคลากรในโรงอาหาร ภารโรง หรือบุคลากรเกี่ยวกับการขนส่ง

“นักเรียน” หมายถึง บุคคลที่เข้าศึกษาชั้นพื้นฐานทุกระดับ

กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จะต้องมีนโยบายที่กล่าวถึงการมีอยู่ของการกลั่นแกล้งในสถาบัน นโยบายดังกล่าวจะต้องปรับปรุงอยู่เสมอและอย่างน้อยจะต้องมีข้อกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ข้อห้ามการกลั่นแกล้งในพื้นที่ของโรงเรียน ทรัพย์สินที่อยู่ติดกับโรงเรียน กิจกรรมงาน รายการที่โรงเรียนสนับสนุนหรือเกี่ยวข้องกับโรงเรียนไม่ว่าจะอยู่บนพื้นที่โรงเรียนหรือไม่ ป้ายรถเมล์ของโรงเรียน รถโรงเรียนหรือพาหนะอย่างอื่นที่โรงเรียนเป็นเจ้าของ หรือเช่า หรือใช้ รถโรงเรียนหรือบริการของเอกชนที่โรงเรียนรับรอง

2. ข้อห้ามการกลั่นแกล้งในสถานที่ กิจกรรม งาน รายการซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และมีได้ใช้เทคโนโลยี หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่โรงเรียนมิได้เป็นเจ้าของ เช่า หรือใช้ ถ้าการกลั่นแกล้งดังกล่าวสร้างสภาวะที่ไม่เป็นมิตรในโรงเรียนต่อเหยื่อ ละเมิดสิทธิของเหยื่อในโรงเรียน หรือขัดขวางกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษาหรือระบบดำเนินงานในโรงเรียนอย่างเป็นทางการและมีนัยสำคัญ

¹⁴¹ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 3.

3. ข้อห้ามการตอบโต้ต่อผู้ที่รายงานการกลั่นแกล้ง หรือผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งระหว่างการสอบสวน หรือผู้ที่พบเห็นหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่น่าเชื่อถือ (ในกฎหมายฉบับนี้จะใช้คำแทนการตอบโต้ลักษณะดังกล่าวว่า “การตอบโต้”)

4. ระบุขอบเขตของมาตรการทางวินัยที่ใช้ต่อผู้กลั่นแกล้งหรือผู้ที่ตอบโต้ซึ่งจะต้องเหมาะสมกับลักษณะและผลกระทบของการกระทำ โดยมีข้อกำหนดเพิ่มเติมให้บุคคลดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูซึ่งดูแลโดยโรงเรียน และข้อกำหนดเพิ่มเติมให้ผู้ปกครองของบุคคลเช่นว่านั้นได้รับการส่งเสริมให้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูด้วย

5. การจัดทำกระบวนการและแผนงานที่ชัดเจนสำหรับการรายงานการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ การตอบสนองและการสอบสวนโดยทันทีเมื่อได้รับรายงานดังกล่าว การปกป้องผู้ที่รายงานการกลั่นแกล้ง หรือผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งระหว่างการสอบสวน หรือผู้ที่พบเห็นหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่น่าเชื่อถือ

6. การอนุญาตให้นักเรียนรายงานการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ โดยจะต้องไม่มีการดำเนินการทางวินัยต่อผู้กลั่นแกล้งหากได้รับการรายงานจากผู้ที่ไม่ระบุตัวตนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันจะต้องดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนที่รายงานการกลั่นแกล้งโดยรู้ว่าเป็นความเท็จ¹⁴²

แนวปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับฯ ได้ขยายประเภทของโรงเรียนที่ต้องมีนโยบายข้างต้นคือ โรงเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐหรือเอกชน¹⁴³ และเพิ่มข้อห้ามที่ต้องมีในนโยบายของโรงเรียนอีกประการหนึ่ง คือ ข้อห้ามการกลั่นแกล้งที่ใช้เทคโนโลยี หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อรูปแบบอื่นที่โรงเรียนเป็นเจ้าของ เช่า หรือใช้¹⁴⁴

3.3.2 หลักกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์เกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ได้กำหนดขั้นตอนจัดการการกลั่นแกล้งไว้ว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือบุคคลที่มีหน้าที่เทียบเท่ามีหน้าที่ปรับใช้และกำกับดูแลนโยบายที่มุ่งหมายจัดการการกลั่นแกล้ง โดยสมาชิกของฝ่ายบริหารโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง หรืออาสาสมัครจะต้องรายงานการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ที่พบเจอหรือที่รับรู้โดยทันที ต่อผู้อำนวยการโรงเรียน หรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่รับรายงานดังกล่าว เมื่อได้รับรายงานเช่นว่านั้นแล้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่โรงเรียนที่ได้รับมอบหมายจะต้องสอบสวนโดยทันที และถ้าพบว่าการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้เกิดขึ้น ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่โรงเรียนที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจ

¹⁴² Republic Act No. 10627 section 3.

¹⁴³ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 4.

¹⁴⁴ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 5.

ดำเนินการทางวินัย กรณีที่การกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้เกิดขึ้นกับนักเรียนมากกว่าหนึ่งโรงเรียน โรงเรียนจะต้องแจ้งการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ดังกล่าวโดยทันทีต่อผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง¹⁴⁵

แนวปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับฯ กำหนดรายละเอียดขั้นตอนจัดการการกลั่นแกล้งเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. การตอบสนองโดยทันที บุคลากรโรงเรียนซึ่งได้รับการแจ้งว่ามีการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้เกิดขึ้น จะต้องเข้าแทรกแซงด้วยการหยุดการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้โดยทันที แยกนักเรียนคู่กรณีออกจากกัน นำเหยื่อหรือผู้กลั่นแกล้งหรือนักเรียนที่กระทำผิดออกจากพื้นที่ รับรองความปลอดภัยของเหยื่อ โดยต้องดูแลทางการแพทย์เท่าที่จำเป็นและมีผลรับรองสุขภาพหากเหยื่อได้รับบาดเจ็บ และนำผู้กลั่นแกล้งเข้าห้องแนะแนวหรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล¹⁴⁶

2. การรายงานการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้โดยบุคคลซึ่งประสงค์จะไม่ระบุตัวตน จะต้องได้รับการพิจารณาและบุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการปกป้องจากการตอบโต้ อย่างไรก็ตามจะต้องไม่มีการดำเนินการทางวินัยต่อผู้กลั่นแกล้งหากได้รับการรายงานจากผู้ที่ไม่ระบุตัวตนเพียงอย่างเดียวและไม่มีหลักฐานอย่างอื่น¹⁴⁷

3. การค้นหาความจริงและพยานเอกสาร ผู้บริหารโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือหัวหน้าของโรงเรียน หรือครู/ที่ปรึกษาของโรงเรียน หรือเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการกลั่นแกล้งที่ได้รับรายงานจะต้องแยกสัมภาษณ์ผู้กลั่นแกล้งหรือนักเรียนที่กระทำผิดและเหยื่อ หากการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้จะต้องได้รับความสนใจหรือจะต้องเข้าแทรกแซงโดยทันที หรือความร้ายแรงอยู่ในระดับสูง โรงเรียนจะต้องดำเนินการภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น แจ้งเหยื่อและผู้ปกครองเกี่ยวกับมาตรการที่จะใช้เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ และให้คำแนะนำที่เหมาะสมต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กเกี่ยวกับการฟื้นฟู การส่งต่อ และการติดตามผล ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องพิจารณาแผนการฟื้นฟูที่เหมาะสมต่อเหยื่อ ผู้กลั่นแกล้ง และผู้ประสบเหตุ โดยหัวหน้าของโรงเรียนจะต้องรับรองว่ามาตรการที่อยู่ในแผนการดังกล่าวได้ดำเนินการต่อกลุ่มบุคคลเหล่านี้ นอกจากนี้ หัวหน้าของโรงเรียนหรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กอาจส่งต่อเหยื่อและผู้กลั่นแกล้งไปฝึกอบรมกับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษา นักจิตวิทยา หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองเด็ก เพื่อประเมินสถานการณ์และมาตรการฟื้นฟูที่เหมาะสม¹⁴⁸

4. การดำเนินการทางวินัย หัวหน้าของโรงเรียนอาจใช้มาตรการทางวินัยที่เหมาะสมต่อผู้กลั่นแกล้งหรือนักเรียนที่กระทำผิดซึ่งได้สัดส่วนต่อการกระทำ โดยพิจารณาจากลักษณะ ผลกระทบ ความร้ายแรง และการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ที่เกิดขึ้นในครั้งก่อน โดยมาตรการทางวินัยเช่นว่านั้น ได้แก่

¹⁴⁵ Republic Act No. 10627 section 4.

¹⁴⁶ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 10 B a.

¹⁴⁷ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 10 B b.

¹⁴⁸ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 10 B c,d,e.

การดำเนินเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ทำงานบริการสังคม พักการเรียน ให้ออกจากโรงเรียน หรือไล่ออก ตามที่กฎของโรงเรียนได้กำหนดหากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นสมควรต้องใช้มาตรการดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย (Due Process) และการใช้มาตรการทางวินัยจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูซึ่งดูแลโดยคณะกรรมการคุ้มครองเด็กของโรงเรียน ผู้ปกครองของบุคคลเช่นว่านั้นจะต้องได้รับการส่งเสริมให้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูด้วย¹⁴⁹

5. กระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย (Due process) เมื่อปรากฏว่าจะต้องดำเนินการทางวินัยโดยลงโทษผู้ก่อกวนหรือนักเรียนที่กระทำผิด จะต้องมีการดำเนินการตามกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมายอย่างน้อย ดังนี้

5.1 นักเรียนและผู้ปกครองจะต้องได้รับการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับการร้องทุกข์

5.2 นักเรียนจะต้องได้รับโอกาสชี้แจงการร้องทุกข์เป็นลายลักษณ์อักษร โดยความช่วยเหลือของผู้ปกครอง

5.3 การตัดสินใจใช้มาตรการทางวินัยต่อนักเรียนโดยหัวหน้าของโรงเรียนจะต้องปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งระบุข้อเท็จจริง และเหตุผลที่นำไปสู่การใช้มาตรการดังกล่าว

5.4 นักเรียนอาจอุทธรณ์การตัดสินใจของหัวหน้าของโรงเรียนดังกล่าวต่อสำนักงานเขตตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย¹⁵⁰

6. ถ้าผลการสอบสวนพบว่านักเรียนรายงานการก่อกวนโดยรู้ว่าเป็นความเท็จ จะต้องมีการดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนดังกล่าวหรือนำนักเรียนเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูตามที่กฎของโรงเรียนได้กำหนด¹⁵¹

แนวปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับฯ ได้กำหนดบทลงโทษต่อโรงเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการก่อกวน พ.ศ. 2556 และแนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนี้¹⁵²

1. บุคลากรของโรงเรียนของรัฐซึ่งมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายและแนวปฏิบัติจะต้องถูกดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนและคำสั่งที่เกี่ยวข้องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา

2. บุคลากรของโรงเรียนเอกชนซึ่งมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายและแนวปฏิบัติจะต้องถูกดำเนินการทางวินัยโดยโรงเรียนดังกล่าว กรณีโรงเรียนเอกชนมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายและแนวปฏิบัติจะได้รับการแจ้งเตือนโดยสำนักงานเขตซึ่งกำหนดระยะเวลาให้แก้ไขภายใน 30 วัน และผู้อำนวยการเขตมีอำนาจตามที่เห็นสมควรขยายระยะเวลาดังกล่าวได้ไม่เกิน 1 เดือน ทั้งนี้ เลขานุการของกระทรวงศึกษาโดยผ่านผู้อำนวยการเขตมีอำนาจพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตดำเนินกิจการโรงเรียนเอกชนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและแนวปฏิบัติ

¹⁴⁹ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 10 B f.

¹⁵⁰ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 10 B g.

¹⁵¹ Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 10 B i.

¹⁵² Implementing Rules and Regulations of Republic Act No. 10627 section 14.

3.4 หลักกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

ในการพิจารณาเรื่องนี้ นอกจากจะต้องศึกษาจากกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งแล้ว ยังต้องพิจารณาจากการนำกฎหมายและระเบียบดังกล่าวไปใช้ กล่าวคือจะต้องพิจารณาคำพิพากษาที่สะท้อนแนววินิจฉัยของศาล และได้มีการเผยแพร่ด้วย โดยสามารถแบ่งการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

3.4.1 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

กฎหมายและระเบียบของประเทศไทยปรากฏหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

(1) หลักกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและการกระทำที่มิชอบไว้ดังนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส...

“นักเรียน” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน...

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภานายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย...

“ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินิสัยในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม...

ทั้งนี้ มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติว่า ภายใต้งบบังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

1. กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก...
2. บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤตินิสัยไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤตินิสัยเสี่ยงต่อการกระทำผิด...

3. บังคับ ชู่เชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

4. ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อการศึกษาเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

5. บังคับ ชู่เชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก

6. ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนันสถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า

7. บังคับ ชู่เชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

8. จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์
มาตรา 27 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

มาตรา 78 บัญญัติว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 79 บัญญัติว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 27... ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนปรากฏในหมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มีดังนี้

มาตรา 63 บัญญัติว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 64 บัญญัติว่า นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562) ข้อ 1 กำหนดว่า นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้

1. หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษาโดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน
2. เล่นการพนัน จัดให้มีการเล่นการพนัน หรือมั่วสุมในวงการเล่น

3. พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด
4. ชื่อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สิ่งมีนเมา บุหรี่ หรือ ยาเสพติด
5. ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ช่มชู้ หรือบังคับขืนใจเพื่อเอาทรัพย์บุคคลอื่น
6. ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมีวสุมเพื่อกระทำการดังกล่าว
7. แสดงพฤติกรรมทางซู้สาวอันไม่เหมาะสม กระทำการลามกอนาจาร แต่งกาย ล่อแหลมหรือไม่เรียบร้อยในโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือแต่งเครื่องแบบนักเรียนหรือนักศึกษาไม่เรียบร้อย
8. เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี
9. เทียบเตร่นอกสถานที่พัก รวมกลุ่ม หรือมีวสุมอันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ข้อ 2 กำหนดว่า ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษากำหนดระเบียบว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้

การกระทำความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีลักษณะเป็นการก่อกวน มีดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ช่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 397 วรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัล หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 397 วรรคสาม บัญญัติว่า ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกระทำอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1. โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา...

มาตรา 16 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ

เดิม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

(2) หลักกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า นักเรียนหรือนักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 64 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และมีอำนาจนำตัวไปมอบแก่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาของนักเรียนหรือนักศึกษานั้น เพื่อดำเนินการสอบถามและอบรมสั่งสอนหรือลงโทษตามระเบียบ ในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวไปมอบได้จะแจ้งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้

มาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อได้อบรมสั่งสอนหรือลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาแจ้งให้ผู้ปกครองว่ากล่าวตักเตือนหรือสั่งสอนเด็กอีกชั้นหนึ่ง วรรคสาม บัญญัติว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 วางข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนไว้ดังนี้

ข้อ 4 กำหนดว่า “ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา” หมายความว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการอธิการบดี หรือหัวหน้าของโรงเรียนหรือสถานศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นของโรงเรียนหรือ สถานศึกษานั้น

“กระทำความผิด” หมายความว่า การที่นักเรียนหรือนักศึกษาประพฤติฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ ของสถานศึกษา หรือของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา

“การลงโทษ” หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อการอบรมสั่งสอน

ข้อ 5 กำหนดว่า โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน ดังนี้

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ทำทัณฑ์บน
3. ตัดคะแนนความประพฤติ
4. ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ข้อ 6 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษ ด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติการณ์ประกอบการลงโทษด้วย

วรรคสอง กำหนดว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก่นิสัย และความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป

วรรคสาม กำหนดว่า ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมายเป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียน นักศึกษา

ข้อ 7 กำหนดว่า การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง

ข้อ 8 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า การทำทัณฑ์บนใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับ สถานนักเรียนหรือนักศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หรือกรณีทำให้ เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา หรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือได้รับโทษว่ากล่าว ตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่เช็ดหลาบ

ข้อ 8 วรรคสอง กำหนดว่า การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดและรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย

ข้อ 9 กำหนดว่า การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้ทำบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 10 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษาก่อทำความผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ข้อ 10 วรรคสอง กำหนดว่า การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ข้อ 11 กำหนดว่า ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้และให้มีอำนาจตีความ และวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

กฎกระทรวงกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. 2549 กำหนดแนวทางกระทำการเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กไว้ดังนี้

ข้อ 1 การกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ให้พิจารณาตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน
2. ความเหมาะสม ความต้องการ และความจำเป็นของเด็ก
3. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย การเจริญเติบโต การออกกำลังกาย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพอย่างเหมาะสม การพักผ่อน และนันทนาการ

4. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการพัฒนาทางสติปัญญา โดยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทดลองปฏิบัติตามความเหมาะสม และการได้รับข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมจากแหล่งต่าง ๆ

5. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ โดยได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ ให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อครอบครัว สังคม และการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง
6. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นพิษภัยต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต ทั้งนี้ ให้เหมาะสมตามวัยและเอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก
7. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการศึกษา โดยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องไม่หยุดชะงัก และเป็นการศึกษาตามความสามารถของเด็ก
8. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านวัฒนธรรม ศีลธรรม และศาสนา
9. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการเตรียมความพร้อม เพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ เพศ และวัย
10. การประสานงานกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว
11. การคุ้มครองเด็กให้พ้นจากการใช้ความรุนแรง การถูกทำร้าย การล่วงเกินทางเพศ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการถูกทอดทิ้ง
12. การสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็เด็กผู้ด้อยโอกาส เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพิการ หรือเด็กที่อยู่ในสภาวะที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์
13. การคุ้มครองเด็กให้พ้นจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในทางเศรษฐกิจ และการทำงานหรือกิจการใดที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือเป็นการขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือขัดขวางการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก
14. การคุ้มครองเด็กจากการโฆษณา เผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศ ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก
15. การให้เด็กได้รับโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน
16. การให้เด็กได้รับความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์พื้นฐาน รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมปัญหาทางด้านต่างๆ ให้สามารถแก้ปัญหาและอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข
17. การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อเด็ก

(3) หลักกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ว่า

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษารวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้เพิ่มเติมว่า

“ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา...

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการทางวินัยต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาในหมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย ดังนี้

มาตรา 85 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษามติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

มาตรา 96 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัย จักต้องได้รับโทษทางวินัย...

3.4.2 คำพิพากษาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

(1) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.1150/2561

ผู้ฟ้องคดี เด็กชาย ณ. โดยนางสาว น. ผู้แทนโดยชอบธรรม

ผู้ถูกฟ้องคดี กระทรวงศึกษาธิการ ที่ 1

เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ 2

ครูสภา ที่ 3

ผู้อำนวยการโรงเรียน ร. ที่ 4

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นนักเรียนในชั้นเกรด 7 ของโรงเรียน ร. เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2553 ผู้ฟ้องคดีไม่ได้เข้าเรียนตามปกติเพราะมีการกักตัวไว้ในห้องพักรักษา และในวันเดียวกัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้มีหนังสือลงวันที่ 31 มีนาคม 2553 ถึงผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีแจ้งให้ทราบว่า ผู้ฟ้องคดีได้เขียนข้อความขู่ค่าครูใหญ่และรองครูใหญ่แผนกมัธยมต้น โรงเรียนจึงขอพักการเรียนผู้ฟ้องคดีจนกว่าจะมีการแจ้งเปลี่ยนแปลง และเห็นว่าผู้ฟ้องคดีจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยาเพื่อที่จะไม่ได้กระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น โดยขอให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีพาผู้ฟ้องคดีไปพบทีมจิตแพทย์ที่โรงพยาบาล ม. เพื่อทำการประเมินสถานะทางจิต โดยโรงเรียนไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีมาเรียนจนกว่าจะได้รับผลการประเมินยืนยันจากทีมจิตแพทย์ดังกล่าวว่าผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นในโรงเรียนฯ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีจึงได้ร้องเรียนและอุทธรณ์เรื่องดังกล่าวไปยังหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ด้วย โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ยังคงประสงค์ให้ผู้ฟ้องคดีตรวจประเมินสถานะทางจิตผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีจึงพาผู้ฟ้องคดีไปตรวจประเมินสถานะทางจิตที่โรงพยาบาล ส. แพทย์ได้ตรวจและแจ้งให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีทราบว่าผู้ฟ้องคดีมีความเป็นผู้นำและมีคุณลักษณะเด่นแต่ต้องให้โรงเรียนฯ ส่งเสริมและดูแลร่วมกัน ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีจึงได้นำไปรับรองแพทย์ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 พิจารณา แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 แจ้งว่า แพทย์ผู้ตรวจได้รับใบอนุญาตสาขาเวชกรรมไม่ใช่ทางด้านจิตเวช จึงไม่น่าเชื่อถือ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2553 ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีได้พาผู้ฟ้องคดีไปที่โรงเรียนฯ เพื่อเข้าเรียนตามปกติ แต่โรงเรียนฯ กลับแยกผู้ฟ้องคดีให้เรียนคนเดียวและกักบริเวณเพื่อควบคุมความประพฤติโดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาและให้ขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ออกคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีนั้น เป็นการออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากการลงโทษเกินอำนาจที่กฎหมายบัญญัติ และมีผลเสียหายร้ายแรงต่อการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีเข้ารับการตรวจประเมินทางจิตวิทยาและไม่พบความผิดปกติทางจิตใจ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ก็ไม่ดำเนินการเพิกถอนคำสั่งพักการเรียนและยังไม่ให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนตามปกติผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2553 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เพื่อขอให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มิได้ดำเนินการให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้าเรียนได้ตามปกติแต่อย่างใดผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองกลาง

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้

1. ให้เพิกถอนคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2553 ที่พักการเรียนผู้ฟ้องคดีและให้มีหนังสือรับรองว่า ผู้ฟ้องคดีมิได้มีพฤติการณ์ตามคำสั่งดังกล่าวเพื่อไม่ให้กระทบต่อประวัติและสิทธิในการศึกษาต่อ
2. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดการเรียนการสอนและดำเนินการสอบวัดผลพร้อมรับรองผลในภาคเรียนที่ 2 ให้แก่ผู้ฟ้องคดี โดยค่าใช้จ่ายของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4
3. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดการเรียนการสอนแก่ผู้ฟ้องคดีในอนาคตตามปกติ ไม่ใช้การเรียนแบบแยกเรียน

4. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการเอาผิดกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4

ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องในส่วนที่ฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ไว้พิจารณา

ศาลปกครองกลางพิพากษายกฟ้อง ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า ปัจจุบันผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 โดยให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาระดับอื่นๆ ทั้งหมด พร้อมกับกำหนดการลงโทษไว้อย่างชัดเจนว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอนเท่านั้น และโทษที่จะลงแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิดมี 4 สถาน ดังนี้ 1. ว่ากล่าวตักเตือน 2. เขียน 3. ตัดคะแนนความประพฤติ 4. ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นวินิจฉัยว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 พักการเรียนผู้ฟ้องคดี ตามหนังสือแจ้งคำสั่งลงวันที่ 31 มีนาคม 2553 เป็นการกระทำที่ไม่ขัดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องนั้น เห็นว่า คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ดังกล่าว มีผลเป็นการตัดการศึกษาทันทีไม่มีกำหนดระยะเวลา โดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ จึงเป็นการลู่แก่อำนาจฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายไม่เคารพต่อกฎหมาย ขัดต่อเจตนารมณ์กฎหมายอย่างร้ายแรงและในข้อพิจารณาถึงเหตุผลในการสั่งพักการเรียนดังกล่าว ก็ไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลที่เพียงพอให้ออกคำสั่งดังกล่าวได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าหลังจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ออกคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดี เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2553 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้จัดประชุมร่วมกับผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2553 และได้ส่งแผนการจัดการความเสี่ยงและการนำเข้าสู่ห้องเรียน เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2553 ต่อมา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2553 ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีมีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ขอเข้าเรียน และเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2553 ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีมีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ขอกำหนดวันเข้าเรียน และพาผู้ฟ้องคดีไปเข้าเรียนแต่ไม่ได้รับอนุญาต แสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ที่จะลงโทษด้วยวิธีรุนแรงมากกว่าจะป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมเพื่อให้กลับเข้าเรียนได้อีกครั้ง ดังนั้น จึงเป็นการที่ศาลปกครองชั้นต้นรับฟังข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อน และเป็นการวินิจฉัยถึงเจตนาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 โดยคาดเดา และตามที่ศาลปกครองชั้นต้นที่ได้วินิจฉัยว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ไม่ได้จัดให้ผู้ฟ้องคดีเรียนโปรแกรมพิเศษที่ต้องมีการแยกเรียนเฉพาะตัว ไม่เรียนรวมกับนักเรียนคนอื่นตามปกติมาตั้งแต่แรกแต่อย่างใด ซึ่งผู้ฟ้องคดีก็สามารถศึกษาและสอบผ่าน รวมทั้งอยู่ร่วมกับนักเรียนคนอื่นๆ ได้ แต่ภายหลังจากที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีคำสั่งพักการเรียนดังกล่าวก็มิได้มีการดำเนินการอะไรเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีได้รับการศึกษา จนต่อมา ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีจึงได้พาผู้ฟ้องคดีเข้าตรวจประเมินทางจิตวิทยาแล้ว ผลการตรวจและทดสอบสภาพจิตไม่พบความผิดปกติทางจิตใจ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ก็ไม่ดำเนินการเพิกถอนคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีและยังไม่ให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนตามปกติ เพียงแต่กำหนดว่าหากต้องการมาเรียนให้เรียนแบบแยกเรียนจากนักเรียนคนอื่นๆ โดยมีการกำหนดตารางเรียนแยกออกจากนักเรียนอื่นและให้เรียนเป็นกรณีส่วนตัวไม่ให้ทำกิจกรรมกับนักเรียนนักเรียนอื่น

เป็นการแยกผู้ฟ้องคดีออกไปจากระบบโดยไม่มีระยะเวลา มีข้อจำกัดมากมาย ห้ามพูดคุยห้ามร่วมรับประทานอาหารกับเพื่อน เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนพิเศษดังกล่าวเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้คุมขังผู้ฟ้องคดี แม้ต่อมาผู้ฟ้องคดีจะไปโรงเรียนหลายครั้ง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ก็ยังไม่ให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนปกติ ไม่ให้เล่นหรือทำกิจกรรมกับเพื่อน มีการเชิญออกจากห้องเรียน ตรวจค้น ควบคุมตัวทำให้สภาพจิตใจผู้ฟ้องคดีแย่งลง กระบวนการวิธีการแก้ปัญหาและจัดการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จึงมิได้ช่วยแก้ปัญหาเพื่อให้บุตรผู้ฟ้องคดีกลับเข้าเรียนได้แต่อย่างใด และเป็นการเลือกปฏิบัติและละเมิดสิทธิการศึกษาของผู้ฟ้องคดี และกรณีที่จะให้พิสูจน์หรือแสดงผลการตรวจประเมินสถานะจิตใจของผู้ฟ้องคดีจากจิตแพทย์ว่า ผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง และผู้อื่นในโรงเรียนนั้น แพทย์ก็ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากแพทย์ไม่สามารถไปรับรองการกระทำได้ ดังนั้น แพทย์จึงรับรองได้เพียงผลตรวจสภาพจิตใจ และร่างกายเท่านั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือรับรองความประพฤติของผู้ฟ้องคดีลงวันที่ 1 ตุลาคม 2553 ยืนยันว่าจะคอยควบคุมดูแลไม่ให้ผู้ฟ้องคดีก่อเหตุอันตราย และยืนยันความปลอดภัยของครู นักเรียน บุคลากรของโรงเรียนหากผู้ฟ้องคดีกลับเข้าเรียนปกติแทน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและสามารถควบคุมดูแลได้มากกว่าแพทย์ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ก็ยังไม่ให้เข้าเรียนปกติ จึงเห็นได้ว่าข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่จะให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ามาเรียนปกติได้นั้น เป็นเงื่อนไขที่ไม่สามารถกระทำได้ กรณีดังกล่าวจึงมิได้เป็นการดำเนินการตามเหตุผลและความจำเป็นที่เหมาะสมแก่กรณี การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดี เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผ่าฝืนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ออกคำสั่งที่รุนแรงไม่ได้สัดส่วน และเกินสมควรแก่เหตุ เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ฟ้องคดี เป็นการกระทำละเมิดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 และละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 และขัดต่อมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ให้เป็นไปตามคำขอท้ายฟ้องของผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดี ตามหนังสือลงวันที่ 31 มีนาคม 2553 เป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การลงโทษนักเรียนและนักศึกษาผู้ที่ไม่ประพฤติตนตามระเบียบของสถานศึกษา นั้น กระทำได้เท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยต้องคำนึงถึงความร้ายแรงของพฤติการณ์ รวมทั้งต้องมีเจตนาเพื่อที่จะให้นักเรียนและนักศึกษากลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีหนังสือลงวันที่ 31 มีนาคม 2553 แจ้งผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ปกครองของผู้ฟ้องคดีว่า ทางโรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษาขอพักการเรียนผู้ฟ้องคดี จนกว่าจะมีการแจ้งถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจากทางโรงเรียนฯ ในหนังสือดังกล่าวผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้แจ้ง

เหตุผลในการขอพักการเรียนผู้ฟ้องคดีว่า สืบเนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ผู้ฟ้องคดีได้เขียนข้อความขู่ฆ่าครูใหญ่และรองครูใหญ่แผนกมัธยมต้น ทั้งมีการใช้คำพูดเหยียดหยามเชื้อชาติต่อนักเรียนคนอื่น มีถ้อยคำข่มขู่ที่รุนแรงมากขึ้น ซึ่งผู้ปกครองบางส่วนได้เรียกร้องให้ทางโรงเรียนฯ แก้ไขปัญหาเนื่องจากบุตรไม่กล้าไปโรงเรียนทางโรงเรียนฯ มีความกังวลเกี่ยวกับสภาวะจิตใจของผู้ฟ้องคดี และเห็นว่า การพักการเรียนจะเป็นทางออกหนึ่งที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีสามารถหลีกเลี่ยงแรงกดดันทางสังคมจากเพื่อนนักเรียนได้ จึงขอความร่วมมือให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีพาผู้ฟ้องคดีไปพบที่มจิตแพทย์ที่โรงพยาบาลนารมย์ เพื่อทำการประเมินสภาวะทางจิตและทางโรงเรียนฯ จะไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีไปเรียนจนกว่าจะได้รับผลการประเมินยืนยันจากที่มจิตแพทย์ว่าผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตัวเองและบุคคลอื่นในโรงเรียน พร้อมกับหนังสือแจ้งให้พักการเรียนดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้แนบรายงานการแทรกแซงการให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดีไปด้วย เมื่อพิจารณาเอกสารรายงานการแทรกแซงให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะปรากฏข้อมูลพฤติกรรม อันเป็นปัญหาของผู้ฟ้องคดีในระหว่างปี พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2553 อีกหลายประการ เช่น กรณีการชกต่อย ล้อเลียน กลั่นแกล้งนักเรียนคนอื่น การใช้คำพูดและการกระทำไม่เหมาะสมเกี่ยวกับเรื่องเพศ ตลอดไปจนถึงการกล่าวอ้างว่า สามารถจะเอาอาวุธมาใช้ได้ ซึ่งปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของผู้ฟ้องคดีตามที่ปรากฏในหนังสือให้พักการเรียนและรายงานการแทรกแซงให้ความช่วยเหลือดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้ปกครองนักเรียนรายอื่นในโรงเรียนฯ ได้มีหนังสือร้องเรียนพฤติกรรมของผู้ฟ้องคดี แม้หนังสือร้องเรียนดังกล่าวจะเป็นการยื่นร้องเรียนภายหลังวันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีก็ตาม แต่ก็สามารถถือเอาเป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ว่าผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมอันก่อความเดือดร้อนต่อเพื่อนนักเรียนจำนวนหนึ่งซึ่งกระทบต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อุณหภูมิและความปลอดภัยในโรงเรียน ทั้งปัญหามีสภาพร้ายแรงขึ้นจนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน จะเห็นได้ว่า การมีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการในการเยียวยาแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดี ซึ่งก่อนหน้านี้โรงเรียนฯ ก็ได้ให้ความช่วยเหลือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าว โดยให้ผู้ฟ้องคดีเข้ารับคำแนะนำปรึกษาจากครูแนะแนวอย่างต่อเนื่องแล้ว แต่สภาพปัญหายังคงมีอยู่ จึงจำเป็นต้องให้ผู้ฟ้องคดีได้รับการตรวจและประเมินสุขภาพทางจิตจากจิตแพทย์เพื่อคัดกรองหาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม และให้การช่วยเหลือได้อย่างตรงกับสภาพปัญหาของผู้ฟ้องคดี ปัญหาด้านสุขภาพจิตของผู้ฟ้องคดีอาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนในชั้นเรียนรวมถึงความปลอดภัยในโรงเรียน อีกทั้งภายหลังจากมีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ก็ได้มีการดำเนินการหลายประการที่แสดงถึงความพยายามแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้น ทั้งการจัดประชุมคณะกรรมการกับผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี พร้อมด้วยผู้แทนจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หาวิธีการในการจัดการความเสี่ยงและการพาผู้ฟ้องคดีเข้าสู่ห้องเรียนเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียน รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการดูแลและการประเมินในกรณีนี้ ตลอดจนการจัดโปรแกรมพิเศษให้ผู้ฟ้องคดีเรียนที่อาคาร ย. ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2553 และจัดครูไปสอนเป็นกรณีพิเศษตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2553 พฤติกรรมเหล่านี้มีน้ำหนักให้เห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีเป็นไปโดยมีเจตนาเพื่อให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีทั้งต่อผู้ฟ้องคดี

เองและบุตรของผู้ปกครองคนอื่นมากกว่าจะใช้วิธีการดังกล่าวซึ่งไม่เป็นการลงโทษตามข้อ 4 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เมื่อไม่เป็นมาตรการลงโทษกรณีก็ต้องถือว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีดังกล่าวไม่เป็นการลงโทษที่ขัดต่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่สอง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษ โดยจัดให้ผู้ฟ้องคดีแยกเรียนเฉพาะ ไม่เรียนรวมกับนักเรียนคนอื่นตามปกติ เป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ รวมทั้งถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งการจัดการเรียนการศึกษาในสถานศึกษาโดยให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนร่วมกันเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการพัฒนาให้สามารถปรับตัวเข้าใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น ย่อมเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่นักเรียนทุกคนสมควรได้รับ เช่นนี้แล้ว การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษ โดยจัดให้บุตรของผู้ฟ้องคดีต้องแยกเรียนเฉพาะ ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนคนอื่นได้ อันไม่ใช่วิสัยของการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ก็ต้องเป็นการดำเนินการไปบนเหตุผลและความจำเป็นที่เหมาะสมแก่กรณี และที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาเมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า โรงเรียน ร. ได้รับผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนในชั้นเกรด 5 เมื่อปี พ.ศ. 2550 ซึ่งผู้ฟ้องคดีมีปัญหากับโรงเรียนเดิม จึงมีเงื่อนไขในการรับเข้าเรียนว่า ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือในการดูแลเฝ้าดูพฤติกรรมด้วย เริ่มแรกโรงเรียนฯ ได้จัดให้ผู้ฟ้องคดีเรียนในโปรแกรมพิเศษสำหรับนักเรียนกลุ่มย่อยที่จะต้องให้ครูผู้สอนเฝ้าดูแลทางวิชาการและพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถเรียนรู้การอยู่ในสังคมร่วมกับเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ต่อมา เมื่อผู้ฟ้องคดีจบการศึกษาในชั้นเกรด 5 โรงเรียนฯ ได้ประเมินพฤติกรรมแล้ว เห็นควรให้ผู้ฟ้องคดีเรียนในโปรแกรมพิเศษต่อไป แต่ผู้ฟ้องคดีปฏิเสธ โรงเรียนฯ จึงต้องจัดให้ผู้ฟ้องคดีเรียนในโปรแกรมปกติซึ่งเป็นการเรียนร่วมกับเพื่อนนักเรียนคนอื่น แต่ต่อมา ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ภาษาไม่เหมาะสม ช่มเหรงรังแก ก่อความรำคาญ และเดือดร้อนกับนักเรียนคนอื่นตลอดเวลา โรงเรียนฯ จึงได้แจ้งให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าว และจัดให้มีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2553 รวมทั้งได้นัดหมายหารือแก้ไขปัญหาดังกล่าวกับผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี แต่ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีไม่มาตามที่นัด ตลอดจนได้แนะนำให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีไปปรึกษาจิตแพทย์ด้วย ต่อมา โรงเรียนฯ ได้รับแจ้งจากเพื่อนนักเรียนของผู้ฟ้องคดีว่า ผู้ฟ้องคดีเขียนข้อความในเฟซบุ๊กข่มขู่มาครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ เพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ และจะฆ่าตัวตาย โรงเรียนฯ จึงนัดประชุมคณะกรรมการเพื่อหาทางป้องกันมิให้เกิดอันตรายใดๆ และได้พยายามติดต่อผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ฟ้องคดี และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน แต่ไม่สามารถติดต่อได้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จึงมีหนังสือลงวันที่ 31 มีนาคม 2553 ถึงผู้แทนโดยชอบธรรม

ของผู้ฟ้องคดี แจ้งให้ทราบว่า โรงเรียนฯ มีความกังวลเกี่ยวกับสภาวะจิตใจของผู้ฟ้องคดี และเป็นห่วงเกี่ยวกับการเรียนร่วมกับเด็กนักเรียนคนอื่นๆ จากเหตุผู้ฟ้องคดีได้เขียนข้อความชู้ช่าครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่แผนกมัธยมต้น และใช้คำพูดเหยียดหยามเชื้อชาตินักเรียนคนอื่น จึงขอพักการเรียนผู้ฟ้องคดี ซึ่งจะเป็นทางออกอย่างหนึ่งในการหลีกเลี่ยงแรงกดดันทางสังคมจากเพื่อนนักเรียน ทั้งเห็นว่าผู้ฟ้องคดีจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยาเพื่อที่จะไม่กระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น จึงขอความร่วมมือให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีพาผู้ฟ้องคดีไปพบที่มจิตแพทย์โรงพยาบาลมหารมย์ เพื่อทำการประเมินสภาวะทางจิต โดยทางโรงเรียนฯ ไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีมาเรียน จนกว่าจะได้รับผลการประเมินยืนยันจากทีมจิตแพทย์ดังกล่าวว่า ผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นในโรงเรียนฯ ซึ่งพร้อมกับหนังสือดังกล่าวโรงเรียนฯ ได้ทำรายงานการแทรกแซงให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดีที่ประมวลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดีแนบส่งไปด้วย ต่อมา เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2553 โรงเรียนฯ ได้จัดประชุมร่วมกับผู้แทนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีเพื่อพิจารณาเรื่องของผู้ฟ้องคดี ซึ่งที่ประชุมมีข้อสรุปให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีพาผู้ฟ้องคดีไปพบผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา และในระหว่างการรอผลการประเมินสุขภาพจิตเพื่อไม่ให้นักเรียนคนอื่นหวาดกลัวและเพื่อความปลอดภัยของผู้ฟ้องคดี โรงเรียนฯ จะจัดการเรียนการสอนให้ผู้ฟ้องคดีที่อาคาร ย. และให้มีการประเมินผลทุกสัปดาห์โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาและคณะกรรมการของโรงเรียนฯ ต่อมา โรงเรียนฯ ได้จัดโปรแกรมพิเศษสำหรับผู้ฟ้องคดีตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2553 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2553 โดยจัดให้เรียนที่อาคารดังกล่าว แต่ผู้ฟ้องคดีไปเรียนในวันที่ 22 เมษายน 2553 เพียงวันเดียว ภายหลังจากนั้น ในวันที่ 5 พฤษภาคม 2553 ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดี และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้ไปพบแพทย์หญิง อ. ที่โรงพยาบาล ส. เพื่อตรวจประเมินผู้ฟ้องคดี ซึ่งผลการตรวจประเมินยังไม่ได้ข้อสรุปว่า ผู้ฟ้องคดีจะสามารถกลับเข้าร่วมชั้นเรียนกับนักเรียนคนอื่นได้หรือไม่ โรงเรียนฯ จึงได้ส่งครูไปสอนผู้ฟ้องคดีที่บ้านเป็นกรณีพิเศษ หลังจากนั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือลงวันที่ 31 สิงหาคม 2553 และหนังสือลงวันที่ 1 ตุลาคม 2553 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 แจ้งความประสงค์ให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ พร้อมแนบใบรับรองแพทย์ที่ออกโดยแพทย์หญิงอัมพร ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2553 ต่อมา ในวันที่ 4 ตุลาคม 2553 ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีได้พาผู้ฟ้องคดีไปที่โรงเรียนฯ และแสดงใบรับรองแพทย์ออกโดยแพทย์หญิงอัมพร ไม่ระบุวันที่ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้ประชุมคณะกรรมการโรงเรียนฯ ที่ประกอบด้วย นักจิตวิทยาของโรงเรียน ผู้อำนวยการฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน ครูแนะแนว ครูใหญ่แผนกมัธยมศึกษาตอนต้น ครูประจำชั้น และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 แล้วมีความเห็นว่า คำชี้แจงของผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีและใบรับรองแพทย์ที่นำมาแสดงดังกล่าวไม่ชัดเจนพอ อีกทั้ง ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีไม่ได้ส่งรายงานการประเมินและผลการวินิจฉัยจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาตามรายละเอียดในการประชุมเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2553 ที่จะทำให้โรงเรียนฯ ไว้วางใจได้ว่า ผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อนักเรียนคนอื่น ครู และบุคลากรของโรงเรียนฯ และเพื่อดูแลใกล้ชิดอันเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟ้องคดีเอง โรงเรียนฯ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้ผู้ฟ้องคดี

เข้าเรียนในโปรแกรมพิเศษต่อไป จนกว่าจะได้รับผลการประเมินสุขภาพทางจิตที่ถูกต้อง เห็นได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ไม่ได้จัดให้ผู้ฟ้องคดีเรียนโปรแกรมพิเศษที่ต้องมีการแยกเรียนเฉพาะตัว ไม่เรียนรวมกับนักเรียนคนอื่นตามปกติมาตั้งแต่แรกแต่อย่างใด การจัดโปรแกรมพิเศษดังกล่าวเริ่มมีขึ้นภายหลังจากมีเหตุร้องเรียนความประพฤติอันไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดีที่กระทำต่อเพื่อนนักเรียนในประการต่างๆ ได้แก่ ชมชู้ว่าจะทำร้าย ล้อเลียนด้วยถ้อยคำหยาบโหลนเกี่ยวกับผิวพรรณและเชื้อชาติ ก่อความไม่ปลอดภัยกับนักเรียนคนอื่นได้แก่ หนังสือร้องเรียนไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ลงวันที่ 21 เมษายน 2553 และลงวันที่ 26 เมษายน 2553 ของผู้ปกครองเด็กหญิงสามราย อีกทั้ง มีเอกสารหลักฐานที่แสดงว่า ผู้ฟ้องคดีได้เขียนข้อความในเฟซบุ๊กข้อความ “use 357 magnum shoot Michael, u, nahush, daiki, mild and then shoot myself” ซึ่งแปลได้ความว่าจะใช้ปืนยิงบุคคลผู้มีชื่อดังกล่าวที่เป็นครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ เพื่อนนักเรียนแล้วจะฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังปรากฏตามหนังสือชี้แจงของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2553 ว่า ผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมรุนแรงมากขึ้น โดยตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2553 ได้ก่อเหตุชกต่อยกับเพื่อนนักเรียนหลายคนรวมทั้งได้วาดภาพเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และการฆ่ากัน ซึ่งตามคำบรรยายฟ้องและคำคัดค้านคำให้การผู้ฟ้องคดีก็ไม่ได้นำเอกสารหลักฐานใดมาโต้แย้งข้อเท็จจริงดังกล่าวว่าไม่ได้เกิดขึ้นจริง รวมทั้งไม่ได้ปฏิเสธว่าพยานหลักฐานข้างต้นไม่ถูกต้องในประการใด เพียงแต่อ้างว่า เป็นการลงโทษโดยไม่มีการตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริง โทษที่นำมาใช้ และการให้ผู้ฟ้องคดีแยกเรียนกับนักเรียนคนอื่นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอ้างในชั้นโต้สวนว่า การเขียนเฟซบุ๊กในลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงการระบายความคับข้องใจของผู้ฟ้องคดีเท่านั้นกรณีจึงต้องรับฟังว่า การจัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษ โดยให้บุตรของผู้ฟ้องคดีต้องแยกเรียนเฉพาะ ไม่เรียนรวมกับนักเรียนคนอื่นตามปกติ เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดีเอง โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวมีมาอย่างต่อเนื่อง และได้กระทำต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียนหลายคน อีกทั้ง เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นจนถึงระดับเขียนว่าจะทำลายชีวิต แม้จะรับฟังว่า เป็นเพียงการระบายความคับข้องใจตามที่ผู้ฟ้องคดีอ้าง แต่เมื่อคำนึงถึงวัยของผู้ฟ้องคดีซึ่งในขณะนั้นมีอายุเพียงประมาณ 13 ปีเศษ พฤติกรรมดังกล่าวย่อมไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย ทั้งไม่ใช่เรื่องธรรมดาที่จะปล่อยปละละเลยให้ผ่านไปโดยไม่พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เนื่องจากธรรมชาติของเด็กอาจเรียนรู้จดจำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวจนติดเป็นพฤติกรรมนิสัยถาวรที่ยากแก่การแก้ไข และเติบโตไปในสังคมอย่างขาดความสมบูรณ์ทางคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรม ที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นผลร้ายที่ติดตัวไปในระยะยาวและเป็นสิ่งที่น่ากังวลเสียยิ่งกว่าการต้องแยกเรียนในโปรแกรมพิเศษ ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดีมีจำนวนหลายคนในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งเป็นเด็กหญิงที่มีความเครียด ความกลัว และความวิตกกังวลถึงขั้นไม่ยอมไปโรงเรียน อันก่อความไม่สบายใจให้กับผู้ปกครองว่า บุตรหลานจะได้รับอันตราย จนกระทั่งมีการร้องเรียนไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ให้แก้ไขปัญหานี้ ทั้งนี้ แม้ผู้ฟ้องคดีจะอ้างตามคำคัดค้านคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ว่า นางวรรณิศา ผู้ปกครองเด็กหญิงปิยธิดาได้ถอนเรื่องร้องเรียนไปแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นการกล่าวอ้างลอยๆ โดยปราศจากหลักฐานยืนยัน แม้จะเป็นจริงก็เป็นเพียงความต้องการยุติเรื่องของ

ผู้ปกครองคนหนึ่งที่ได้มีความหมายว่า ความวิตกกังวลของผู้ปกครองทุกคนได้หมดสิ้นไปแล้ว จากเหตุการณ์ที่มีการร้องเรียนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กรณีปัญหาเกี่ยวกับผู้ฟ้องคดีไม่ใช่เรื่องเฉพาะตัว แต่เป็นเหตุที่รบกวนให้สภาพแวดล้อมที่ดีในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของนักเรียนจำนวนหนึ่งต้องได้รับผลกระทบไปด้วย โดยที่มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้การจัดการศึกษาต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นั้น ย่อมมีความหมายถึงผู้เรียนทุกคน ไม่ใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่ง จึงต้องคำนึงถึงสิทธิของเพื่อนร่วมชั้นเรียนของผู้ฟ้องคดีด้วย นอกจากนี้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า การจัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษดังกล่าวเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวเพื่อป้องกันอันตรายต่อผู้ฟ้องคดีและผู้อื่น รวมทั้งเพื่อเฝ้าดูพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟ้องคดีเอง หากผู้ฟ้องคดีสามารถพิสูจน์หรือแสดงผลการตรวจประเมินสภาวะจิตใจของผู้ฟ้องคดีจากจิตแพทย์ว่า ผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นในโรงเรียนฯ โรงเรียนฯ ก็จะจัดให้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติต่อไป กรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษที่เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ฟ้องคดี โดยจัดให้ผู้ฟ้องคดีแยกเรียนเฉพาะ ไม่ได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนคนอื่น จึงเป็นการดำเนินการตามเหตุผลและความจำเป็นที่เหมาะสมแก่กรณี และชอบด้วยกฎหมายแล้วที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า ผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการตามเงื่อนไขของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 โดยได้เข้าพบแพทย์และตรวจรักษาสุขภาพจิตใจ ซึ่งผลออกมาเป็นปกติแล้ว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 กลับยังคงปฏิเสธไม่ให้เข้าชั้นเรียนปกติ นั้น อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีฟังไม่ขึ้น

ส่วนเรื่องการจัดโปรแกรมพิเศษที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า เป็นการจัดที่มีเจตนาเพียงกลั่นแกล้งแยกผู้ฟ้องคดีออกจากนักเรียนคนอื่นฯ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 สามารถที่จะให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติได้ โดยมีผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีหรือบุคคลที่ไว้วางใจดูแล นั้น เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่ผู้ฟ้องคดีก่อความเดือดร้อนรบกวนเพื่อนร่วมชั้นเรียนซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และทวีความรุนแรงมากขึ้นถึงขั้นเขียนข้อความขู่ว่าจะฆ่า เป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียนฯ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ในฐานะเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนฯ ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่มาตามลำดับและอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การนัดหมายและจัดการประชุมหารือสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขกับผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีที่เป็นผู้ปกครอง จัดทำรายงานการแทรกแซงให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดี การจัดการเรียนการสอนให้ผู้ฟ้องคดีที่อาคารยอห์น นอยมันน์ และให้มีการประเมินผลทุกสัปดาห์โดยผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา และคณะกรรมการของโรงเรียนฯ ซึ่งแนวทางต่างๆ ดังกล่าว แม้ในระยะสั้นจะทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องเรียนโดยขาดเพื่อน ขาดสังคม แต่ในระยะยาวการได้รับการประเมินสุขภาพจิตโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาที่หากต้องมีการพบการฟื้นฟู การเริ่มดำเนินการเยียวยาโดยเร็วภายในเวลาอันเหมาะสมกับวัยของเด็กย่อมจะเป็นผลดีมากกว่า อีกทั้งข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีที่ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 สามารถที่จะให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติได้ โดยมีผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีหรือบุคคลที่ไว้วางใจดูแล ก็เป็นความเห็นในมุมมองของผู้ฟ้องคดีเองว่า สภาพปัญหาไม่ร้ายแรง แต่หากพิจารณาในแง่มุมของผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นผู้ถูกทำร้ายหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกเขียนข้อความขู่ฆ่า ย่อมยังคงมีความวิตกกังวลว่า บรรยากาศแห่งความไม่ปลอดภัยจะยังคงดำรงอยู่หากบุตรของผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยยังไม่ผ่านกระบวนการเยียวยาแก้ไขปัญหายังเป็นระบบ

กรณีจึงฟังไม่ได้ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดโปรแกรมพิเศษที่แยกผู้ฟ้องคดีออกจากนักเรียนคนอื่น ๆ เป็นไปโดยมีเจตนาถ่วงล่าช้าผู้ฟ้องคดีตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง ไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน และที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดีในการได้รับการศึกษาตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ และการเรียนในโปรแกรมพิเศษที่จัดครูผู้สอนไม่เหมือนกับชั้นเรียนปกติ ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับการศึกษาตามมาตรฐานที่ควรได้รับเช่นเดียวกับเพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ อันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม นั้น เห็นว่า ตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แล้วเห็นว่า สิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองดังกล่าว เป็นเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติและเป็นสิทธิพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ แต่ไม่ได้มีความหมายไปถึงขนาดว่า การจัดการศึกษาให้กับมนุษย์ทุกคนต้องใช้วิธีการเดียวเหมือนกันหมดทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้บัญญัติให้กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อันเป็นการปรับใช้วิธีการโดยคำนึงถึงศักยภาพ และตามความเหมาะสมแก่วัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดียังคงได้รับสิทธิศึกษาในโรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษาต่อไป และโดยที่ได้วินิจฉัยไปในเบื้องต้นแล้วว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 จัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษโดยจัดให้ผู้ฟ้องคดีแยกเรียนเฉพาะ เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ฟ้องคดี โดยมีความยืดหยุ่นในรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา และการพิจารณาดำเนินการบนพื้นฐานเหตุผลและความจำเป็นที่เหมาะสมแก่กรณีแล้ว อีกทั้งยังเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กนักเรียนร่วมชั้นเรียนคนอื่น ๆ ที่สมควรได้รับการปกป้องคุ้มครองมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ การกระทำดังกล่าวจึงไม่ใช่การละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวฟังไม่ขึ้น

การที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง นั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นฟ้องด้วยพิพากษายืน

(2) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.520/2562

ผู้ฟ้องคดี เด็กชาย ณ. โดยนางสาว น. ผู้แทนโดยชอบธรรม

ผู้ถูกฟ้องคดี โรงเรียน น. ที่ 1

นางสาว ป. (ผู้จัดการโรงเรียนและครูใหญ่) ที่ 2

นาย ข. (Head Master) ที่ 3

นาย พ. (Elementary Principal) ที่ 4

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

(สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เดิม) ที่ 5

เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

(ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เดิม) ที่ 6

ผู้ฟ้องคดีฟ้องและแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีได้เข้าศึกษาในระดับอนุบาลที่โรงเรียนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2544 และได้ศึกษาจนถึงระดับเกรด 4 ต่อมา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2548 ผู้ฟ้องคดีถูกพักการเรียน 1 วัน โดยถูกกล่าวหาว่าเป็นเด็กที่ขบใช้ความรุนแรง ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือลงวันที่ 31 ตุลาคม 2548 ร้องเรียนกรณีดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 มีหนังสือ ที่ ศธ 0211.10/218 ลงวันที่ 10 มกราคม 2549 แจ้งให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีทราบว่าการลงโทษผู้ฟ้องคดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่เป็นไปตามข้อ 5 และข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ได้แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวแล้ว ต่อมา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2549 ขณะที่ผู้ฟ้องคดีศึกษาในระดับเกรด 5 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ได้มีหนังสือห้ามผู้ฟ้องคดีเข้าเรียน และได้มีหนังสือลงวันที่ 30 สิงหาคม 2549 ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนและห้ามผู้ฟ้องคดีเข้าบริเวณโรงเรียน จากนั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือลงวันที่ 4 กันยายน 2549 ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ขอความเป็นธรรม กรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้มีหนังสือที่ ศธ 0211.10/9643 ลงวันที่ 26 กันยายน 2549 แจ้งให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดีทราบ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ได้มีหนังสือที่ ศธ 0211.10/... ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 สั่งให้ผู้รับใบอนุญาตของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ต้องให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียน มิฉะนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 จำเป็นต้องพิจารณาโทษตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และในวันที่ 22 กันยายน 2549 เจ้าหน้าที่กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษานานาชาติได้ร่วมกับบิดาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ไปพบผู้บริหารของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการพิจารณา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 มิได้มีเจตนาที่จะช่วยให้ผู้ฟ้องคดีได้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยได้ติดต่อกับโรงเรียนนานาชาติแห่งอื่นเพื่อพิจารณารับผู้ฟ้องคดีเข้าเรียน ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้กระทำการโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของเด็กและบุคคลอื่นที่อยู่ในเหตุการณ์ที่ผู้ฟ้องคดีถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ขบใช้ความรุนแรง และเพิกเฉยต่อคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในการออกคำสั่งที่รุนแรงไม่ได้สัดส่วน และเกินสมควรแก่เหตุ เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ฟ้องคดี เป็นการกระทำละเมิดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 และละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ขัดต่อมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 นั้น ได้ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติโดยมิได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ฟ้องคดีหรือแก้ไขให้ผู้ฟ้องคดีได้เข้าศึกษาตามปกติ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองกลาง

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้

1. เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพนักเรียน
2. ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ปฏิบัติตามหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ที่ ศธ 0211.10/... ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 ที่ให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียนตามเดิม
3. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ดำเนินการและมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ปฏิบัติตามหนังสือดังกล่าวและระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

ผู้ฟ้องคดีได้มีคำร้อง ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2550 ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง (ครั้งที่ 1) ใน ส่วนคำขอบังคับใหม่ โดยขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ร่วมกันชำระค่าเสียหาย และต่อมา ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ 21 มิถุนายน 2550 ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง (ครั้งที่ 2) โดยขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 คืนเงิน ค่าลงทะเบียนแรกเข้ารับการศึกษาค่าจำนวน 170,000 บาท และขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ดำเนินการลงโทษผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 หลังจากนั้น ผู้ฟ้องคดีได้มีคำร้องลงวันที่ 3 กันยายน 2550 ขอถอนฟ้องในส่วนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 เนื่องจากสามารถตกลงกันได้ พร้อมทั้งขอแก้ไข คำฟ้องโดยถอนคำขอในส่วนของค่าเสียหาย โดยผู้ฟ้องคดีไม่ติดใจเรียกค่าเสียหายในคดีนี้อีกต่อไป

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพ การเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งดังกล่าว และให้ผู้ถูกฟ้องคดี ที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติให้ เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อถือปฏิบัติให้ ถูกต้องภายในเวลา 30 วันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 อุทธรณ์ว่า ผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้นัดไกล่เกลี่ยที่ศาลแขวง พระนครเหนือและได้ทำข้อตกลงเพื่อยุติคดี และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ชำระค่าเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดีเป็นเงิน 1,500,000 บาท แล้ว เป็นกรณีที่ความเดือดร้อนหรือเสียหายของผู้ฟ้องคดีได้รับการแก้ไขเยียวยาตามความ ประสงค์ของผู้ฟ้องคดี และเหตุแห่งการฟ้องคดีในคดีนี้ได้สิ้นสุดลงแล้ว ศาลจึงไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งตามมาตรา 72 และไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาคดีนี้อีกต่อไป ประกอบกับคดีนี้มีข้อคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะหรือเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือการถอนคำฟ้องเกิดจากการสมยอมกันโดยไม่เหมาะสม ดังนั้น ข้อตกลงตามที่ศาลได้ไกล่เกลี่ยจึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่ใช้บังคับได้ตามมาตรา 850 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกด้วย เมื่อศาลได้รับรู้และอนุญาตให้ตามที่ได้ไกล่เกลี่ยแล้ว กรณีก็ต้องถือ ตามข้อตกลงดังกล่าวและทำให้คดีพิพาทตลอดจนการเรียกร้องต่างๆ ของผู้ฟ้องคดีทั้งหมดยุติลง ซึ่งรวมถึงการ ที่ผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินคดีในศาลปกครองในคดีนี้ที่ผู้ฟ้องคดีได้ยอมสละตามข้อตกลงดังกล่าวนั้นก็เป็นการอันระงับสิ้น ไปตามมาตรา 852 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วย นอกจากนี้ เมื่อผู้ฟ้องคดีสิ้นสภาพจากการ เป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไปแล้ว และปัจจุบันผู้ฟ้องคดีกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย อีกทั้ง เมื่อ

พิจารณาถึงจุดประสงค์ในการขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้ฟ้องคดีมีคำขอดังกล่าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะกลับมาเรียนกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เท่านั้น กรณีจึงไม่มีประโยชน์ในอันที่ศาลปกครองจะต้องพิจารณาและมีคำสั่งตามคำขอท้ายฟ้องของผู้ฟ้องคดีที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถือได้ว่าเหตุแห่งการฟ้องคดีได้หมดสิ้นไปแล้ว และถือได้ว่าความเดือดร้อนหรือเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับในคดีนี้ได้รับการแก้ไขเยียวยาตามประสงค์ของผู้ฟ้องคดีและเหตุแห่งการฟ้องคดีได้สิ้นสุดลงแล้ว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 45/2546 อ. 102/2547 คำสั่งของศาลปกครองสูงสุดที่ 602/2547 24/2553 ร. 60/2547 และ 280/2553 ที่แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อเยียวยาแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหาย ศาลจึงชอบที่จะจำหน่ายคดีนี้ออกจากสารบบความ การที่ศาลปกครองชั้นต้นไม่ได้มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีนี้ออกจากสารบบความ จึงเป็นการวินิจฉัยที่คลาดเคลื่อน การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นการปกป้องคุ้มครองผู้ฟ้องคดีและเด็กนักเรียนคนอื่น เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนมาเป็นระยะเวลายาวนาน และก่อให้เกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนทางด้านเพศของนักเรียนคนอื่น โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้พยายามให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดีและให้ทางเลือกอื่นมาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว แต่ผู้ฟ้องคดีก็มิได้มีความพยายามในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวแต่ประการใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้กระทำตามหลักพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วน ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีก็ได้ดำเนินการติดต่อจัดหาโรงเรียนอื่นๆ เพื่อให้ผู้ฟ้องคดีที่มีเรียนต่อไปในสิ่งแวดล้อมแห่งใหม่นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ก็เป็นการจัดการศึกษาตามมาตรา 6 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเมื่อพิจารณาข้อ 5 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 จะเห็นได้ว่า ระเบียบมิได้กำหนดห้ามไม่ให้สถานศึกษาจำหน่ายชื่อนักเรียนหรือให้ออกแต่ประการใด หากพิจารณาว่า ความในข้อ 5 ของระเบียบดังกล่าว หมายความว่า การกำหนดห้ามไม่ให้สถานศึกษาจำหน่ายชื่อนักเรียนหรือให้ออกแล้ว ก็ย่อมเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วน ศาลจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ดำเนินการลงโทษผู้ฟ้องคดีตามความเหมาะสมแห่งพฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดี เพื่อให้เกิดความสงบสุขของโรงเรียนและนักเรียนคนอื่น อีกทั้ง ยังเป็นการดำเนินการให้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตลอดจนกติการะหว่างประเทศ การที่กฎหมายให้อำนาจอรัฐมนตรีในการกำหนดให้ลงโทษนักเรียนนักศึกษา อย่างไรก็ตามได้บ้างนั้น เท่ากับว่ารัฐได้จำกัดเสรีภาพทางวิชาการรวมถึงการเรียนการสอน และเป็นการแทรกแซงการจัดการศึกษาอบรมของเอกชนอีกด้วย หากประชาชนมีเสรีภาพในทางวิชาการ รวมถึงการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมอย่างเต็มที่ ต่อไปอาจมีการลงโทษในรูปแบบอื่น ซึ่งไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการพัฒนา สร้างสรรค์วิธีการลงโทษที่จะจงใจหรือส่งผลให้การจัดการศึกษาอบรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่มีหนังสือให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แล้ว กรณีดังกล่าวย่อมเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เป็นไปตามปรัชญาการจัดการศึกษาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

อันกระทบต่อการศึกษาและเสรีภาพในทางวิชาการของนักเรียนคนอื่นๆ ซึ่งได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมของผู้ฟ้องคดี ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นยกฟ้อง

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 และในฐานะผู้แทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 อุทธรณ์และแก้ไขเพิ่มเติมคำอุทธรณ์ว่า ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้สั่งให้ผู้รับใบอนุญาตของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ต้องให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียน มิฉะนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 จำเป็นต้องพิจารณาโทษตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 นั้น ในเรื่องดังกล่าวนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ได้มีการส่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตามคำสั่งสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ 109/2550 เรื่อง ลงโทษภาคทัณฑ์ ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2550 ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 แล้ว ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ไม่ได้กระทำการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้ดำเนินการส่งลงโทษภาคทัณฑ์ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ได้มีคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีให้ออกจากการเป็นนักเรียนซึ่งเป็นการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ที่ถือเป็นการกระทำผิดตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ประกอบระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยจรรยา มรรยาท วินัย หน้าที่ของผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2526 ตามคำสั่งสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ 109/2550 เรื่อง ลงโทษภาคทัณฑ์ ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2550 จึงเป็นการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดตามนัยมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 แล้ว จึงไม่เป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ไม่ต้องมีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อถือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลา 30 วันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ไม่ได้กระทำการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ทำข้อตกลงเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 โกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลแขวงพระนครเหนือ ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ 355/2550 กับนางสาว ณ. ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี ทำให้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สิ้นสุดลง และศาลต้องจำหน่ายคดีนี้ออกจากสารบบความหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 73 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดให้เป็นที่สุด ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำสั่งลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2555 จำหน่ายคดีนี้ออกจากสารบบความ ซึ่งสรุปสาระสำคัญของคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นได้ว่า นางสาว ณ. ผู้แทนโดยชอบธรรมของ

ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้องมูลนิธิศึกษานานาชาติ เป็นจำเลยที่ 1 และนางสาว ป. เป็นจำเลยที่ 2 ต่อศาลแขวงพระนครเหนือ เป็นคดีอาญา หมายเลขดำที่ 355/2550 และได้ทำข้อตกลงกับจำเลยทั้งสอง โดยจำเลยทั้งสองตกลงชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์เป็นเงิน 1,500,000 บาท ภายในวันที่ 30 สิงหาคม 2550 พร้อมกับเงินประกันประมาณหนึ่งแสนบาท และโจทก์ตกลงจะถอนฟ้องจำเลยที่ 2 และนาย ช. ในคดีอาญา ศาลจังหวัดพระโขนง ในคดีหมายเลขดำที่ 5643/2550 และถอนฟ้องคดีในศาลปกครอง คดีหมายเลขดำที่ 1609/2549 คดีนี้ภายใน 7 วัน หากพ้นกำหนดไม่ดำเนินการ ให้ถือว่าคำร้องนี้เป็นการแสดงเจตนา หากศาลไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องก็ไม่ติดใจบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โจทก์และจำเลยทั้งสองตกลงยุติข้อพิพาททั้งทางแพ่งและทางอาญาที่มีอยู่ต่อกัน ทั้งที่ได้ฟ้องและยังไม่ได้ฟ้องที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ และไม่ติดใจเรียกร้องสิ่งอื่นใดต่อกันอีก เมื่อผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำร้องต่อศาลแขวงพระนครเหนือ ขอลถอนฟ้องคดีอาญา และได้ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องคดีที่ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองในคดีหมายเลขดำที่ 1609/2549 ปรากฏตามคำร้องลงวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ซึ่งในคดีอาญา ศาลได้อนุญาตตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลแขวงพระนครเหนือ ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ 355/2550 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2550 แล้ว เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องคดีนี้ต่อศาลปกครองโดยขอถอนคำฟ้องก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดี และได้ทำเป็นหนังสือพร้อมลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดีแล้ว และการขอถอนคำฟ้องดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจของผู้ฟ้องคดี และมีใช้เกิดจากการสมยอมโดยไม่เหมาะสม ตามข้อ 82 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ หลังจากนั้น ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องลงวันที่ 25 ธันวาคม 2555 อุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยมีคำขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และมีคำสั่งให้รับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาต่อไป ต่อมา ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งตามคำร้องที่ 4/2556 คำสั่งที่ 110/2557 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2557 ซึ่งสรุปสาระสำคัญของคำสั่งศาลปกครองสูงสุดได้ว่า โดยที่คดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยโต้แย้งว่าผู้ฟ้องคดีมิได้ยื่นคำร้องขอถอนคำฟ้องเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ประกอบกับไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ฟ้องคดีได้ขอถอนคำฟ้องด้วยวาจาต่อศาลปกครองชั้นต้นในระหว่างการนั่งพิจารณาคดี และศาลได้บันทึกถ้อยคำและให้ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแต่อย่างใด กรณีจึงไม่ต้องด้วยข้อ 82 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีฟังขึ้น จึงมีคำสั่งยกคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และให้ศาลปกครองชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อพิพากษาหรือมีคำสั่งตามรูปคดีต่อไป จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น เห็นว่า ประเด็นที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 อุทธรณ์ที่มีใจความว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ทำข้อตกลงลงวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ในศาลแขวงพระนครเหนือ ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ 355/2550 กับผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี ทำให้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สิ้นสุดลงแล้ว ศาลต้องจำหน่ายคดีนี้ออกจากสารบบความ นั้น ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยในปัญหาที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ยกขึ้นมาอุทธรณ์ดังกล่าวและมีคำสั่งไว้แล้ว ตามคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดในคดีคำร้องที่ 4/2556 คำสั่งที่ 110/2557 ลงวันที่ 31 มีนาคม

2557 ดังปรากฏตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดข้างต้น คำสั่งของศาลปกครองสูงสุดที่วินิจฉัยในปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่สุด

ประเด็นที่สอง คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2549 ขอบด้วยกฎหมาย หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมูลนิธิศึกษานานาชาติ ซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ผู้ฟ้องคดีได้เข้าศึกษาในระดับอนุบาลที่โรงเรียนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2544 ต่อมา เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2548 ในขณะที่ผู้ฟ้องคดีได้ศึกษาอยู่ในระดับเกรด 4 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้สั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดี 1 วัน และผู้ฟ้องคดีจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในบริเวณโรงเรียนในวันดังกล่าว เมื่อนางสาว ณ. มารดาและเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี ทราบเรื่องการถูกสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดี จึงได้แจ้งความร้องทุกข์และลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินีว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ละเมิดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และได้มีหนังสือ ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2548 ร้องเรียนไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้มีหนังสือที่ ศธ 0211.10/218 ลงวันที่ 10 มกราคม 2549 แจ้งให้มารดาของผู้ฟ้องคดีทราบว่า การลงโทษผู้ฟ้องคดีไม่เป็นไปตามข้อ 5 และข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 หลังจากนั้น ผู้ฟ้องคดีเริ่มไม่ยอมไปโรงเรียน และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้มีหนังสือแจ้งให้นางสาว ณ. พาผู้ฟ้องคดีไปพบจิตแพทย์หรือให้ลาออกจากโรงเรียน และเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2549 ผู้ฟ้องคดีได้ถูกพักการเรียนและต้องหยุดเรียนก่อนเปิดเทอม 10 วัน นางสาว ณ. จึงได้ร้องเรียนไปยังคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แต่ยังไม่ทราบผล และในระหว่างที่ผู้ฟ้องคดีเรียนในระดับเกรด 5 ซึ่งขณะนั้นผู้ฟ้องคดีมีอายุ 10 ปี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ได้มีหนังสือลงวันที่ 23 สิงหาคม 2549 ห้ามผู้ฟ้องคดีเข้าไปในโรงเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีการประชุมครั้งที่ 1/ปีการศึกษา 2549/2550 เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2549 ได้อนุมัติให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ดำเนินการตามที่เป็นเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียน ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ได้มีหนังสือลงวันที่ 30 สิงหาคม 2549 แจ้งให้นางสาว ณ. ทราบว่า ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2549 และไม่ให้ผู้ฟ้องคดีเข้าบริเวณโรงเรียนนับแต่เวลา 12.01 นาฬิกา ของวันที่ 30 สิงหาคม 2549 เป็นต้นไป ตามข้อเท็จจริงข้างต้น เห็นว่า การลงโทษสถานหนักโดยการให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน นอกจากจะเป็นการลงโทษที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 แล้ว ยังเป็นการซ้ำเติมนักเรียนและมิได้เป็นการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด กลับเป็นการผลักภาระไปให้โรงเรียนอื่นแก้ไขปัญหาคือ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2549 จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการลงโทษในสถานความผิดที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จะอ้างว่า ได้พยายามให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดีและให้ทางเลือกอื่นมานาน และการจำหน่ายชื่อออกจากโรงเรียนเป็นการกระทำที่ไม่รุนแรงได้สัดส่วน

และไม่เกินสมควรแก่เหตุ ทั้งยังเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้ฟ้องคดีและภยันตรายแก่นักเรียนคนอื่น ๆ ด้วย นั้น ก็ไม่ทำให้การลงโทษให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียนเป็นการลงโทษที่ชอบด้วยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่สาม ปัจจุบันผู้ฟ้องคดีกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ศาลจำต้องมี คำบังคับตามคำขอท้ายฟ้อง หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อ 101 วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาล ปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 กำหนดว่า ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะยกขึ้น อ้างในการยื่นคำอุทธรณ์นั้น ผู้อุทธรณ์จะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในคำอุทธรณ์ และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาก่อน มาแล้วโดยชอบในศาลปกครองชั้นต้น แต่ถ้าปัญหาข้อใดเป็นปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของ ประชาชนหรือปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ผู้อุทธรณ์จะยกปัญหาข้อนั้นขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์หรือใน ชั้นอุทธรณ์ก็ได้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ยื่นคำให้การสรุปได้ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ให้ ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของโรงเรียนนั้น เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบและ ข้อบังคับของโรงเรียนมาเป็นระยะเวลาช้านาน และก่อให้เกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนทางด้านเพศของนักเรียนคนอื่น ซึ่งการให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนเป็นการกระทำที่ ไม่รุนแรง ได้สัดส่วน และไม่เกินสมควรแก่เหตุ โดยผู้ถูกฟ้องคดีได้พิจารณาถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องต่างๆ รวมทั้ง ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และหลักวิชาการการจัดการโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ฟ้องคดี เอง และยังเป็นการป้องกันภยันตรายที่จะเกิดแก่สวัสดิภาพของเด็กนักเรียนอื่นด้วย ภายหลังจากที่ผู้ฟ้องคดี พ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ได้ติดต่อจัดหาโรงเรียนอื่นๆ เพื่อให้ผู้ฟ้องคดีมี ที่เรียนต่อไปในสิ่งแวดล้อมแห่งใหม่ ต่อมา เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2549 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ได้มีหนังสือแจ้งให้ ผู้ฟ้องคดีทราบว่าผู้ถูกฟ้องคดีจำหน่ายชื่อผู้ฟ้องคดีให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งสี่ไม่ได้ฝ่าฝืนข้อ 5 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่ง ข้อ 5 ของระเบียบดังกล่าว ได้ออกตามความในมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยไม่ได้กำหนดห้ามไม่ให้สถานศึกษาจำหน่ายชื่อนักเรียนหรือให้ออกแต่ประการใด ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงสามารถให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนได้ มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดว่า การลงโทษให้กระทำได้เท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ไม่ได้กล่าวถึงการห้ามจำหน่ายชื่อนักเรียนหรือให้นักเรียนออกหรือให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกระเปียบห้าม สถานศึกษาจำหน่ายชื่อนักเรียนหรือให้นักเรียนออกแต่อย่างใด ความในข้อ 5 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 จึงเป็นการออกเกินอำนาจหรือเกินกว่าที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 รวมทั้งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และกระทบต่อเสรีภาพในการประกอบกิจการและเสรีภาพในทางวิชาการตามมาตรา 29 มาตรา 50 และ มาตรา 42 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษ

นักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ใช้บังคับในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นำตัวนักเรียนไปมอบให้แก่ผู้บริหารหรือโรงเรียนเท่านั้น เมื่อกรณีของผู้ฟ้องคดีไม่ใช่กรณีดังกล่าว จึงไม่อาจนำระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 มาใช้บังคับกับกรณีของผู้ฟ้องคดีได้ ตามข้อเท็จจริงข้างต้น เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มิได้ยกขึ้นกล่าวอ้างไว้ในศาลปกครองชั้นต้น ในประเด็นที่ว่า ผู้ฟ้องคดีสิ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แล้ว และปัจจุบันผู้ฟ้องคดีกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา กรณีจึงไม่มีประโยชน์ที่ศาลปกครองจะต้องพิจารณาและมีคำบังคับตามคำขอท้ายฟ้องของผู้ฟ้องคดีที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อเยียวยาแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายอีก ศาลปกครองชั้นต้นจึงชอบที่จะต้องจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 อุทธรณ์ในประเด็นดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด ประเด็นดังกล่าวจึงเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลปกครองชั้นต้นและมิได้เป็นปัญหาอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงไม่อาจยกประเด็นดังกล่าวขึ้นในชั้นอุทธรณ์ได้ ทั้งนี้ ตามข้อ 101 วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

ส่วน ข้ออ้างในอุทธรณ์ ของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ว่า ข้อ 5 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ไม่ได้กำหนดห้ามสถานศึกษาจำหน่ายชื่อนักเรียนหรือให้ออกไว้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงสามารถให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนได้ นั้น เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นโรงเรียนเอกชน ซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการทางปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงเป็นหน่วยงานทางปกครองตามมาตรา 3 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยมีฐานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง เฉพาะการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาเท่านั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงต้องกระทำการภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ซึ่งหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หมายความว่า หน่วยงานทางปกครองจะกระทำการใดๆ ที่มีผลเป็นการจำกัดหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้ และจะต้องกระทำการดังกล่าวภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น การลงโทษนักเรียน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จะต้องกระทำการภายในขอบเขตที่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ให้อำนาจไว้ เมื่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว ได้กำหนดการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดไว้ 4 สถาน คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีได้กำหนดให้ลงโทษนักเรียนพ้นสภาพการเป็นนักเรียนไว้แต่อย่างใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงมิอาจลงโทษนักเรียนให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียนได้ เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการข้างต้นไม่ได้ให้อำนาจไว้ อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้ออ้างในอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ว่า การออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 65 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบกับมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 นั้น เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ได้ยกข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่า การออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 65 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นการขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบกับมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 นั้น เนื้อความในระเบียบดังกล่าวประการใดที่ไปขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติ มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบกับมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และขัดหรือแย้งกันกับเนื้อความในบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญดังกล่าวอย่างไร เป็นเพียงข้อกล่าวอ้างลอยๆ ศาลจึงไม่อาจวินิจฉัยข้ออ้างตามอุทธรณ์ของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ในข้อนี้ได้

ประเด็นที่สี่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยไม่ดำเนินการลงโทษผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียน หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 61 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครู ต้องมีจรรยาและมารยาทอันดีงาม และต้องปฏิบัติตนให้ อยู่ในวินัยและหน้าที่ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด มาตรา 62 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครู ประพฤติตนผิดจรรยา มารยาท หรือไม่ปฏิบัติตนตามวินัยหรือหน้าที่ตามระเบียบที่ รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 61 ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจแนะนำ ตักเตือน ดำเนินโทษเป็นลายลักษณ์อักษร ภาคทัณฑ์ ระงับการให้การอุดหนุนตามมาตรา 65 ระงับการจ่ายเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 2 ตามมาตรา 74 (2) หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามควรแก่กรณี เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพ จากการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดนอกเหนือจากโทษที่ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 กำหนดไว้ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้มีหนังสือ ที่ ศธ 0211.10/... ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 สั่งให้ผู้รับใบอนุญาตของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ต้องให้ผู้ฟ้องคดีเข้าเรียน มิฉะนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 (ที่ถูกคือ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6) จำเป็นต้อง พิจารณาโทษตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งหลังจากที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้มีหนังสือดังกล่าวถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 แต่อย่างใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 จึงชอบที่จะดำเนินการตามมาตรา 62 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียน เอกชน พ.ศ. 2525 โดยมีคำแนะนำ ตักเตือน ดำเนินโทษเป็นลายลักษณ์อักษร ภาคทัณฑ์ ระงับการให้ การอุดหนุนตามมาตรา 65 ระงับการจ่ายเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 2 ตามมาตรา 74 (2) หรือเพิกถอน ใบอนุญาต แล้วแต่กรณีได้ ทั้งนี้ ตามสภาพของความร้ายแรงในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6

ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้กับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ตามนัย มาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงถือเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่า ในระหว่างที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น นาย ส. ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้มี คำสั่งที่ 109/2550 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2550 ลงโทษภาคทัณฑ์ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ตำแหน่งครูใหญ่ โรงเรียน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กรณีที่ลงโทษผู้ฟ้องคดีโดยมีคำสั่งให้ออกจากการเป็นนักเรียน เป็นการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ถือเป็นการกระทำผิด ตามมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ประกอบระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย จรรยา มรรยาท วินัยหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2526 จึงถือได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้ดำเนินการตามมาตรา 62 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 แล้ว ก็ตาม แต่ก็หาไม่ผลทำให้การกระทำที่เป็นการละเลยต่อหน้าที่ ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น กลับกลายเป็นการ กระทำที่ไม่เป็นการละเลยต่อหน้าที่ไปไม่ อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น แต่โดยที่ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ได้มีคำสั่งที่ 109/2550 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2550 ลงโทษภาคทัณฑ์ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ตำแหน่งครูใหญ่ โรงเรียน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กรณีที่ลงโทษผู้ฟ้องคดีโดยมีคำสั่งให้ออกจากการเป็นนักเรียน ศาลจึงไม่จำเป็นต้องมีคำบังคับตาม มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 อีก

กรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 อุทธรณ์ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดี ที่ 6 ไม่ต้องมีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อถือปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น นั้น เห็นว่า คดีพิพาทใน ประเด็นนี้เป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองจึงมีอำนาจกำหนดคำบังคับตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) แห่ง พระราชบัญญัติเดียวกัน โดยสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม หน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรเท่านั้น การที่ศาลจะมีคำสั่งกำหนดคำบังคับโดยสั่งให้ หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครอง กำหนด จะต้องเป็นการกำหนดคำบังคับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ศาลไม่มี อำนาจกำหนดคำบังคับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นการนอกเหนือจากหน้าที่ที่กฎหมาย กำหนดไว้ให้ต้องปฏิบัติ หรือออกคำบังคับในส่วนที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจในการใช้ดุลพินิจของฝ่าย ปกครอง เมื่อมาตรา 62 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้รับ ใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครู ประพฤติตนผิดจรรยา มรรยาท หรือไม่ปฏิบัติตามวินัยหรือหน้าที่ตาม

ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 61 ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจแนะนำ ตักเตือน ตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษร ภาคทัณฑ์ ระวังการให้การอุดหนุนตามมาตรา 65 ระวังการจ่ายเงินทุนเลี้ยงชีพประเภท 2 ตามมาตรา 74 (2) หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามควรแก่กรณี ศาลจึงมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ในฐานะผู้อนุญาตปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 62 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว การที่ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดคำสั่งดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเพียงข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาเท่านั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง (8) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เมื่อศาลได้วินิจฉัยมาข้างต้นแล้ว คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แจ้งตามหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2549 ที่ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นกรณีที่ไม่จำเป็นต้องมีข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาอีก อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ในประเด็นนี้ฟังขึ้น

การที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 พ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งดังกล่าว และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อถือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลา 30 วันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด นั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วยบางส่วน

พิพากษาแก้คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น เป็นให้ยกฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 นอกจากที่แก้ ให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในต่างประเทศและประเทศไทยในภาพรวมจะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยมิได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งไว้เป็นการเฉพาะ และแม้ว่าโรงเรียนในประเทศไทยได้ใช้อำนาจลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ต่อผู้ที่กลั่นแกล้งอยู่บ้าง แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตรูปแบบ กระบวนการใช้อำนาจ ตามที่จะได้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตในการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้กำหนดนิยามของการกลั่นแกล้งไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมว่า การกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งเป็นได้ทั้งลายลักษณ์อักษร วาจา การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการกระทำทางกาย หรือท่าทาง หรือการกระทำที่กล่าวมารวมกัน และครอบคลุมถึงการกลั่นแกล้งที่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ ได้แก่ การกระทำที่มุ่งหมายต่อนักเรียนรายอื่นและมีผลทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย หรือสร้างสถานะที่ไม่เป็นมิตรในโรงเรียน หรือละเมิดสิทธิของนักเรียนรายอื่น หรือขัดขวางกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษาหรือระบบดำเนินงานในโรงเรียน นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดตัวอย่างการกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งซึ่งรวมถึงการกลั่นแกล้งด้วยเหตุทางเพศและการกลั่นแกล้งออนไลน์ซึ่งเป็นการกลั่นแกล้งที่มีการถกเถียงด้านสังคมและวัฒนธรรมมาโดยตลอดว่านักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในลักษณะดังกล่าวสมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิหรือไม่ ส่วนประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดความหมายของการคุกคามบุคคลอื่นให้ครอบคลุมถึงผู้ที่กระทำร่วมกันเนื่องจากการชักจูงของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งการคุกคามดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำลักษณะเดียวกันกับการกลั่นแกล้งด้วย สำหรับประเทศไทยนั้นได้กำหนดให้การกระทำความผิดที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษตามข้อ 4 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

(1) การกระทำความผิดตามกฎหมายกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562) ข้อ 1 (6) ของกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดให้นักเรียนต้องไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน จากกฎกระทรวงดังกล่าวเห็นได้ว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา

มีดุลพินิจในการพิจารณาว่า กรณีที่มีการกลั่นแกล้งโดยนักเรียนเกิดขึ้น การกลั่นแกล้งดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนตามข้อ 1 (6) ของกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และเป็นการกระทำผิดที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 หรือไม่ โดยดุลพินิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวย่อมหมายถึงความรวมถึงการนำฐานความผิดตามกฎหมายอื่นมาพิจารณาประกอบการใช้อำนาจลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวด้วย เช่น ความผิดฐานทารุณกรรมเด็ก ตามมาตรา 26 ประกอบมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ความผิดฐานโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ตามมาตรา 27 ประกอบมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา 397 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยทุจริต ตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) และความผิดฐานนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพ ตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม ความประพฤติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและฐานความผิดอื่นที่ยกตัวอย่างมานั้นขาดความชัดเจนและไม่ครอบคลุมการกลั่นแกล้งของนักเรียนหลายรูปแบบเช่นเดียวกับกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐฝรั่งเศส กล่าวคือ ดุลพินิจในการพิจารณาความประพฤติของนักเรียนตามข้อ 1 (6) ของกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เป็นดุลพินิจที่กว้างขวางไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ส่วนฐานความผิดตามมาตรา 397 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นฐานความผิดที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งโดยตรงก็ไม่ปรากฏนิยามของคำว่า รังแก ข่มเหง คุกคาม และการกระทำที่ทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ นอกจากนี้ ความผิดฐานทารุณกรรมเด็ก ตามมาตรา 26 ประกอบมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จำกัดเฉพาะการกระทำที่เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ (มาตรา 26 (1), (6), (7)) การแสวงหาประโยชน์ต่อนักเรียน (มาตรา 26 (5), (7), (8)) และทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดเท่านั้น (มาตรา 26 (3), (8)) ไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำที่ผลทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย หรือสร้างสภาวะที่ไม่เป็นมิตรในโรงเรียน หรือขัดขวางกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษา ตามกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ ความไม่ชัดเจนและครอบคลุมดังกล่าวนี้ยังรวมไปถึงการกระทำออนไลน์ด้วย กล่าวคือ ความผิดฐานโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ตามมาตรา 27 ประกอบมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จำกัดเฉพาะกรณีที่การกระทำที่มีการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยทุจริต ตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จำกัดเฉพาะการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง เช่นเดียวกับความผิดฐานนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพ ตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ที่จำกัดเฉพาะการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นภาพ ขอบเขตที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะใช้อำนาจเพื่อลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งจึงแคบกว่าขอบเขตอำนาจในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายของสาธารณรัฐ

ฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งกำหนดนิยามของการกลั่นแกล้งไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากกว่ากฎหมายไทยที่กล่าวมาข้างต้น

(2) การกระทำความผิดตามระเบียบของสถานศึกษา เนื่องจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 มิได้บังคับให้สถานศึกษากำหนดลักษณะความประพฤติที่เป็นความผิดตามระเบียบของสถานศึกษานั้น ข้อเท็จจริงจึงปรากฏว่า สถานศึกษาหลายแห่งมิได้กำหนดให้การกลั่นแกล้งบางรูปแบบเป็นความประพฤติซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษ เช่น ระเบียบว่าด้วยวินัยและความประพฤตินักเรียนตามคู่มือนักเรียนของโรงเรียนอัสสัมชัญได้กำหนดว่า นักเรียนต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพของการเป็นนักเรียน โดยจะต้องไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนและสาธารณะ รวมทั้งไม่กระทำสิ่งใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสียหายแก่ชื่อเสียงของโรงเรียน และนักเรียนต้องรู้และเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเองตลอดจนรู้จักเคารพสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นตามครรลองระบอบประชาธิปไตย และโรงเรียนอัสสัมชัญยังกำหนดให้การเขียนหนังสือ/ใบปลิว/บัตรสนทนาโจมตีหรือให้ร้ายผู้อื่นให้เกิดความเสียหาย เขียนข้อความลบหลู่/ดูหมิ่น/ใส่ร้ายผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่ออื่น ๆ ทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นการกระทำความผิดที่มีโทษตัดคะแนนความประพฤติ¹⁵³ ส่วนระเบียบปฏิบัติของนักเรียนตามคู่มือนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาได้กำหนดว่า นักเรียนจะต้องไม่ก่อความรำคาญแก่ผู้อื่น เช่น ส่งเสียงดัง โดยกำหนดให้การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง ก่อเหตุทะเลาะวิวาทชกต่อย ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคมมีโทษตัดอำนาจ ถ้าหากยังดำรงสภาพการเป็นนักเรียนต่อไปอาจจะนำมาซึ่งความเสียหายต่อนักเรียนและชื่อเสียงของโรงเรียน เป็นการกระทำความผิดที่มีโทษตัดคะแนนความประพฤติ¹⁵⁴ จากระเบียบของสถานศึกษาทั้งสองแห่งจะเห็นได้ว่า แต่ละสถานศึกษากำหนดขอบเขตการใช้อำนาจเพื่อลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งต่างกันและไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน โดยระเบียบของโรงเรียนอัสสัมชัญไม่กำหนดอย่างแจ่มชัดว่าการกลั่นแกล้งด้วยวาจาเป็นการกระทำความผิดที่ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษหรือไม่ ส่วนระเบียบของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษากำหนดไม่ครอบคลุมถึงการกลั่นแกล้งรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์

จากปัญหาของกฎหมายไทยที่ปรากฏข้างต้น ทำให้การลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความคิดของปัจเจกชนที่แตกต่างกัน ครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจเห็นว่าพฤติกรรมบางประเภทมิใช่การกลั่นแกล้งและละเว้นการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและทำให้สิทธิของนักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น กรณีที่ปรากฏตามสื่อว่านักเรียนระดับมัธยมที่เป็นรุ่นพี่ส่งลงโทษรุ่นน้องโดยให้แช่บ่อเกรอะและราดน้ำอุจจาระ ซึ่งมีรายงานว่าครูรับทราบแต่ไม่รับผิดชอบต่อ

¹⁵³ โรงเรียนอัสสัมชัญ, 'คู่มือผู้ปกครองและนักเรียน' (โรงเรียนอัสสัมชัญ, 2560)

<<https://www.assumption.ac.th/assets/pdf/journal/handbook/handbook.pdf>> สืบค้น เมื่อ 18 ธันวาคม 2566.

¹⁵⁴ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, 'คู่มือนักเรียน ครู และผู้ปกครอง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2564'

(โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, 2564) <<https://www.triamudom.ac.th/website/images/64/DOC/014-m-std2564.pdf>> สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2566.

การกระทำดังกล่าว โดยอ้างว่านักเรียนสมัครใจและเป็นไปตามธรรมเนียม¹⁵⁵ ซึ่งการละเว้นการลงโทษนักเรียน เช่นนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นการละเมิดต่อพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหลายประการ เช่น การเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดในอนุสัญญาโดยไม่เลือกปฏิบัติ (ข้อ 2) การดำเนินการด้านนิติบัญญัติ บริหาร สันคม การศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากรูปแบบความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา (ข้อ 19) การประกันว่าจะไม่มีนักเรียนผู้ใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือถูกลดทอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ (ข้อ 37)

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรูปแบบการลงโทษนักเรียนตามข้อ 5 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และรูปแบบการลงโทษนักเรียนตามกฎหมายของประเทศ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยกำหนดรูปแบบใช้อำนาจของครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังนี้

4.2.1 ปัญหาข้อจำกัดในการลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน และนักศึกษา พ.ศ. 2548 ต่อนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้ง

กฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีจุดร่วมกันประการหนึ่งคือ มีการกำหนดให้อำนาจครูและบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งหลายรูปแบบ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนเช่นว่านั้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการลงโทษ เช่น การให้นักเรียนอยู่ในห้องเรียนภายหลังเลิกเรียน ซึ่งถือเป็นอำนาจลงโทษนอกเหนือจากอำนาจที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอยู่ แล้วตามพระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 เช่น อำนาจสั่งให้พักการเรียนของคณะกรรมการการศึกษา ส่วนนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ออกกฎหมายเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2566 ให้อำนาจหัวหน้าสถานศึกษาในการให้นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งออกจากห้องเรียนหรือโรงเรียน และกำหนดให้ผู้อำนวยการด้านการศึกษาระดับชาติโดยการประสานงานจากผู้อำนวยการโรงเรียน อาจร้องขอให้นายกเทศมนตรีดำเนินการย้ายนักเรียนที่มีพฤติกรรมคุกคามไปยังโรงเรียนอื่นที่อยู่ในเขตปกครองได้ด้วย การที่กฎหมายต่างประเทศดังกล่าวให้อำนาจครูและบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งเช่นนี้ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีมาตรการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานการณ์ ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่นายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

¹⁵⁵ Kapook Highlight, ‘ลั่นเอาผิด รุ่นพี่ ม.5 ลงโทษรุ่นน้องสุดยี้ แช่บ่อเกรอะ ราวน้ำขี้ - ครูยังอ้าง สมัครใจทำเอง’ (Kapook, 20 กุมภาพันธ์ 2566) <<https://highlight.kapook.com/view/231102>> สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567.

ดังกล่าวที่ว่า กฎฉบับนี้ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีมาตรการตอบโต้ที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมบางลักษณะของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีนักเรียนกลั่นแกล้งในโรงเรียน และการให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวศึกษาต่อไปอาจทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยต่อนักเรียนผู้อื่น แม้ว่าจะมีการใช้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งแล้วก็ตาม ซึ่งอำนาจในการให้นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งย้ายโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสตามกฎดังกล่าวมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการให้นักเรียนดังกล่าวศึกษาในห้องเรียนอื่นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นมาตรการเพิ่มเติมที่โรงเรียนนำไปใช้ต่อนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งได้ เพื่อให้นักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนผู้อื่นในโรงเรียนเดียวกันสามารถศึกษาได้โดยปราศจากความเครียด แต่อย่างไรก็ตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 กำหนดให้อำนาจครูและบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งจำนวนเพียง 4 สถาน ได้แก่ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จึงเห็นได้ว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีข้อจำกัดในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 มากกว่าการลงโทษนักเรียนดังกล่าวตามกฎหมายต่างประเทศที่ได้กล่าวมา ซึ่งการลงโทษบางสถานที่ไม่ปรากฏในระเบียบกระทรวงการศึกษาธิการดังกล่าวอาจเหมาะสมต่อสถานการณ์และสอดคล้องกับทฤษฎีมากกว่า เช่น การให้นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งออกจากห้องเรียนหรือโรงเรียนเป็นการลงโทษที่ช่วยคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งจากการกลั่นแกล้งซ้ำ อันเป็นการลงโทษที่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) และในขณะเดียวกันก็เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันการกระทำผิดในอนาคตอันสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) นอกจากนี้ อำนาจลงโทษตามระเบียบยังไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในผลการวิจัยรูปแบบการลงโทษนักเรียนในประเทศไทยว่า เมื่อนักเรียนกระทำความผิดตามระเบียบของสถานศึกษา ครูบางรายเลือกใช้การลงโทษโดยการพักการเรียนหรือย้ายสถานศึกษา¹⁵⁶

4.2.2 ปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 กับระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนของสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาการลงโทษนักเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามคู่มือนักเรียนของโรงเรียนอัสสัมชัญและโรงเรียนเตรียมอุดม จะเห็นได้ว่า ระเบียบของสถานศึกษาดังกล่าวให้อำนาจครูและบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งนอกเหนือจากการลงโทษจำนวน 4 สถานที่ปรากฏในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 กล่าวคือ ระเบียบของโรงเรียนอัสสัมชัญกำหนดอำนาจลงโทษไว้จำนวน 5 สถานที่ ได้แก่ ว่ากล่าวตักเตือน ตัดคะแนนความประพฤติ ทำทัณฑ์บน ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน¹⁵⁷ ส่วน

¹⁵⁶ ภาณุภุชฎี พิธิษฐสกุลชัย, เสกสัณ เครือคำ และโสรัถน์ กลับลีลา ‘รูปแบบการลงโทษนักเรียนและแนวทางในการควบคุมให้เกิดการลงโทษนักเรียนที่เหมาะสมในสถานศึกษา’ (2565) 1 วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล 131, 136.

¹⁵⁷ โรงเรียนอัสสัมชัญ (เชิงอรรถ 153) 45.

ระเบียบของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษากำหนดอำนาจลงโทษไว้จำนวน 4 สถาน ได้แก่ ตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แต่มีเงื่อนไขกำหนดเพิ่มเติมว่า ถ้านักเรียนถูกตัดคะแนนความประพฤติ สะสม 3 ปีการศึกษาเกินกว่า 50 คะแนน นักเรียนจะถูกพิจารณาให้พ้นจากสภาพการเป็นนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา¹⁵⁸ ซึ่งความไม่สอดคล้องกันของระเบียบเช่นนี้เป็นผลมาจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งนอกเหนือจากการลงโทษที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าวหรือไม่ ทำให้เกิดการตีความอำนาจลงโทษนักเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต่างกัน โดยในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2551 นายวิชาญ มินชัยนันท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชาชน ได้ตั้งกระทู้ถาม นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนที่เกินกว่าเหตุ และนายสมชายได้ตอบชี้แจงกระทู้ถามในเรื่องดังกล่าวว่า ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในข้อ 4,5 และ 6 ได้กำหนดให้การลงโทษนักเรียนต้องมีความมุ่งหมายเพื่ออบรมสั่งสอนเท่านั้น และการลงโทษแก่นักเรียนที่กระทำความผิดมีเพียง 4 สถาน คือ (1) ว่ากล่าวตักเตือน (2) ทำทัณฑ์บน (3) ตัดคะแนนความประพฤติ (4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม¹⁵⁹

ต่อมา ศาลปกครองสูงสุดมีคำวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมอันก่อความเดือดร้อนต่อเพื่อนนักเรียนจำนวนหนึ่งซึ่งกระทบต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความปลอดภัยในโรงเรียน ทั้งปัญหามีสภาพร้ายแรงขึ้นจนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน จะเห็นได้ว่า การมีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการในการเยียวยาแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ฟ้องคดี ซึ่งก่อนหน้านั้นโรงเรียนฯ ก็ได้ให้ความช่วยเหลือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าว โดยให้ผู้ฟ้องคดีเข้ารับคำแนะนำปรึกษาจากครูแนะแนวอย่างต่อเนื่องแล้ว แต่สภาพปัญหายังคงมีอยู่ อีกทั้งภายหลังจากมีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (ผู้อำนวยการโรงเรียน ร.) ก็ได้มีการดำเนินการหลายประการที่แสดงถึงความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งการจัดประชุมคณาจารย์กับ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ฟ้องคดี พร้อมด้วยผู้แทนจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ) และผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หาวิธีการในการจัดการความเสี่ยง และการพาผู้ฟ้องคดีเข้าสู่ห้องเรียนเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียน รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการดูแลและการประเมินในกรณีนี้ ตลอดจนการจัดโปรแกรมพิเศษ พฤติกรรมเหล่านี้มีน้ำหนักให้เห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีเป็นไปโดยมีเจตนาเพื่อให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีทั้งต่อผู้ฟ้องคดีเอง และบุตรของผู้ปกครองคนอื่นมากกว่าซึ่งไม่เป็นการลงโทษตามข้อ 4 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เมื่อไม่เป็นมาตรการลงโทษกรณีก็ต้องถือว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4

¹⁵⁸ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (เชิงอรธ 154) 38.

¹⁵⁹ สภาผู้แทนราษฎร ‘กระทู้ถามที่ 042 วันที่ 22 มกราคม 2551’ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนพิเศษ 120 ง วันที่ 23 กรกฎาคม 2551) 57.

มีคำสั่งพักการเรียนผู้ฟ้องคดีดังกล่าวไม่เป็นการลงโทษที่ขัดต่อระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง¹⁶⁰

หลังจากนั้น ศาลปกครองสูงสุดมีคำวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ออกตามความในมาตรา 6 และมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีความมุ่งหมายในการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดเป็นไปเพื่ออบรมสั่งสอนแก่นักเรียนและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนให้รู้สำนึกในความผิดและกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป จึงได้กำหนดโทษที่จะลงแก่นักเรียนที่กระทำความผิดไว้ 4 สถาน คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยมีได้กำหนดให้ลงโทษนักเรียนพ้นสภาพการเป็นนักเรียนไว้แต่อย่างใด เนื่องจากเมื่อนักเรียนกระทำความผิด ย่อมเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครูที่จะต้องให้คำปรึกษาแนะนำนักเรียนที่อยู่ในความดูแลให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป ซึ่งการลงโทษสถานหนักโดยการให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน นอกจากจะเป็นการลงโทษที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 แล้ว ยังเป็นการซ้ำเติมนักเรียนและมีได้เป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กลับเป็นการผลักภาระไปให้โรงเรียนอื่นแก้ไขปัญหาดังกล่าว การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (นาย พ. (Elementary Principal)) มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นสภาพการเป็นนักเรียนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (โรงเรียน น.) ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2549 จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการลงโทษในสถานความผิดที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จะอ้างว่าได้พยายามให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดีและให้ทางเลือกอื่นมานาน และการจำหน่ายชื่อออกจากโรงเรียนเป็นการกระทำที่ไม่รุนแรง ได้สัดส่วน และไม่เกินสมควรแก่เหตุ ทั้งยังเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้ฟ้องคดีและกักกันนักเรียนคนอื่น ๆ ด้วย นั้น ก็ไม่ทำให้การลงโทษให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียนเป็นการลงโทษที่ชอบด้วยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548¹⁶¹

จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยในคดีแรกว่า คำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพักการเรียนมิได้เป็นการลงโทษตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 แต่เป็นมาตรการที่โรงเรียนกำหนดเพื่อเยียวยาพฤติกรรมผู้ฟ้องคดี คำสั่งจึงไม่ขัดต่อระเบียบดังกล่าว แต่ต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยในคดีที่สองว่า คำสั่งให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียนเป็นการลงโทษที่ไม่ชอบด้วยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเดียวกัน การตีความอำนาจลงโทษนักเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่แตกต่างกันเช่นนี้ทำให้การใช้อำนาจดังกล่าวต่อนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนกลับมีความสับสนและไม่ชัดเจนไปด้วย ในขณะที่กฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการก่อกวนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้การพักการเรียนและให้พ้นสภาพนักเรียนเป็นมาตรการลงโทษนักเรียน กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงไม่มีปัญหาการตีความเช่นเดียวกับกฎหมายไทย

¹⁶⁰ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.1150/2561.

¹⁶¹ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.520/2562.

4.2.3 ปัญหาดุลพินิจในการลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

ข้อ 6 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนไว้ว่า การลงโทษต้องคำนึงถึงอายุ ความร้ายแรงของพฤติกรรม โดยจะต้องเป็นไปเพื่อแก้ไขนิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป การลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งตามระเบียบนี้จึงมีความมุ่งหมายแก้ไขฟื้นฟูนักเรียนรายดังกล่าวเท่านั้น โดยมีได้กล่าวถึงนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกันแต่อย่างใด ในขณะที่พระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของประเทศญี่ปุ่นให้อำนาจคณะกรรมการศึกษาออกคำสั่งให้นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งพักการเรียน หรือดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นในทันทีเพื่อรับรองว่านักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งรวมทั้งนักเรียนรายอื่นสามารถศึกษาโดยปราศจากความเครียด ส่วนแนวปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ให้อำนาจหัวหน้าของโรงเรียนใช้มาตรการทางวินัยที่เหมาะสมต่อผู้กลั่นแกล้งหรือนักเรียนที่กระทำผิดซึ่งได้สัดส่วนต่อการกระทำ โดยพิจารณาจากลักษณะ ผลกระทบ ความร้ายแรง และการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ที่เกิดขึ้นในครั้งก่อน จากกฎหมายของทั้งสองประเทศจะเห็นได้ว่า กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้บุคลากรทางการศึกษาใช้ดุลพินิจในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งโดยนำหลักความได้สัดส่วนมาพิจารณา กล่าวคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องพิจารณาผลประโยชน์ที่นักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นในโรงเรียนเดียวกันได้รับประกอบการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งด้วย ดังนั้นแนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 จึงไม่เหมาะสมต่อนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน นอกจากนี้ แนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและนักเรียนรายอื่นซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกันจะได้รับ ย่อมไม่สอดคล้องกับแนวทางการกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กตามกฎหมายกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดขึ้นตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กอีกด้วย

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า แม้ปัจจุบันจะยังไม่ปรากฏกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้วินิจฉัยคำสั่งลงโทษนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 แต่ศาลปกครองสูงสุดก็นำหลักความได้สัดส่วนมาใช้วินิจฉัยกรณีที่บุคลากรทางการศึกษาดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอันตรายว่า โดยที่มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้การจัดการศึกษาต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นั้น ย่อมมีความหมายถึงผู้เรียนทุกคนไม่ใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่ง จึงต้องคำนึงถึงสิทธิของเพื่อนร่วมชั้นเรียนของผู้ฟ้องคดีด้วย นอกจากนี้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า การจัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษดังกล่าวเป็นเพียงมาตรการชั่วคราวเพื่อป้องกันอันตรายต่อผู้ฟ้องคดีและผู้อื่น รวมทั้งเพื่อเฝ้าดูพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดอันเป็น

ประโยชน์แก่ผู้ฟ้องคดีเอง หากผู้ฟ้องคดีสามารถพิสูจน์หรือแสดงผลการตรวจประเมินสภาวะจิตใจของผู้ฟ้องคดีจากจิตแพทย์ว่า ผู้ฟ้องคดีจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นในโรงเรียนฯ โรงเรียนฯ ก็จะจัดให้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติต่อไป กรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (ผู้อำนวยการโรงเรียน ร.) จัดการเรียนการสอนตามโปรแกรมพิเศษที่เป็นโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ฟ้องคดี โดยจัดให้ผู้ฟ้องคดีแยกเรียนเฉพาะ ไม่ได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนรายอื่น จึงเป็นการดำเนินการตามเหตุผลและความจำเป็นที่เหมาะสมแก่กรณีและชอบด้วยกฎหมายแล้ว¹⁶²

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

เมื่อพิจารณาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในภาพรวม จะเห็นได้ว่า สาระสำคัญของระเบียบฉบับนี้คือการกำหนดรูปแบบการลงโทษและแนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งของประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษ และหลักเกณฑ์คุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ปัญหากระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้กำหนดกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษไว้ ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติส่งเสริมมาตรการเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้โรงเรียนที่ได้รับรายงานว่ามีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ามีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น จะต้องตรวจสอบเพื่อยืนยันว่ามีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้นและรายงานต่อผู้บริหารโรงเรียน และหากตรวจพบว่าการกลั่นแกล้งทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สภาพจิตใจ หรือทรัพย์สินของนักเรียนซึ่งศึกษาในโรงเรียน หรือนักเรียนซึ่งศึกษาในโรงเรียนอาจหยุดเรียนในระยะเวลาอันสมควรโดยไม่สมัครใจเนื่องจากการกลั่นแกล้ง โรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแต่งตั้งคณะบุคคลเพื่อทำการสอบสวนในลักษณะแบบสอบถามหรือใช้วิธีการอื่นเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง เมื่อได้ทำการสอบสวนตามที่กล่าวไว้แล้ว ให้โรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนอธิบายข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนและข้อมูลอื่นที่จำเป็นให้แก่นักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้ง และผู้ปกครองอย่างเหมาะสม ในกรณีที่โรงเรียนทำการสอบสวนเอง ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนและให้คำแนะนำที่จำเป็น

¹⁶² คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.1150/2561.

(2) ประมวลกฎหมายการศึกษาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดให้หัวหน้าสถานศึกษาเมื่อได้รับการติดต่อจากสภาแห่งวินัย หรือเมื่อได้พิจารณาเองแล้วเห็นว่าเป็นการยุติธรรมที่จะดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนที่คุกคาม จะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่ถูกล่ามทาหนักที่และต้องแจ้งระยะเวลาให้นักเรียนชี้แจงด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรโดยการช่วยเหลือของบุคคลที่นักเรียนผู้นั้นเลือก ระยะเวลาดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่า 2 วัน ถ้านักเรียนเป็นผู้เยาว์ หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องติดต่อไปยังผู้แทนโดยชอบธรรม

(3) กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และแนวปฏิบัติที่ออกตามกฎหมายดังกล่าว กำหนดให้ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายจะต้องสอบสวนโดยทันทีเมื่อได้รับรายงานการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายจะต้องแยกสัมภาษณ์ผู้กลั่นแกล้งหรือนักเรียนที่กระทำผิดและเหยื่อ โดยจะต้องไม่มีการดำเนินการทางวินัยต่อผู้กลั่นแกล้งหากได้รับการรายงานจากผู้ที่ไม่ระบุตัวตนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และจะต้องดำเนินการตามกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมายก่อนลงโทษทางวินัย เช่น แจ้งนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและผู้ปกครองเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับการร้องทุกข์ เปิดโอกาสให้นักเรียนดังกล่าวชี้แจงการร้องทุกข์เป็นลายลักษณ์อักษร โดยความช่วยเหลือของผู้ปกครอง การลงโทษจะต้องปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและเปิดโอกาสให้นักเรียนรายดังกล่าวโต้แย้งด้วยการอุทธรณ์ต่อสำนักงานเขต นอกจากนี้ถ้าผลการสอบสวนพบว่ามึนักเรียนรายงานการกลั่นแกล้งโดยรู้ว่าเป็นความจริง จะต้องมีการดำเนินการทางวินัยต่อนักเรียนดังกล่าว

เมื่อนำกระบวนการสอบสวนก่อนการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งของกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยและระเบียบของสถานศึกษาจะเห็นได้ว่า ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ไม่ปรากฏหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศข้างต้น โดยเฉพาะขั้นตอนการรับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องดำเนินการก่อนลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและมีผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของการลงโทษดังกล่าวตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง นอกจากนี้ การที่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวไม่ปรากฏหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งก่อนการลงโทษยังไม่สอดคล้องกับการปรับใช้หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กตามที่ปรากฏในข้อสังเกตลำดับที่ 14 ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กที่ว่า การตัดสินใจกระทำที่มีผลกระทบต่อเด็กคนใดคนหนึ่ง จะต้องมี การประเมินผลกระทบทางบวกหรือทางลบของการตัดสินใจดังกล่าวต่อเด็กที่เกี่ยวข้อง โดยการให้เด็กมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตน มีการกำหนดข้อเท็จจริงและการรับฟังที่เหมาะสม

4.3.2 ปัญหาการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

การคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษเป็นกระบวนการคุ้มครองนักเรียนดังกล่าวจากการถูกกลั่นแกล้งซ้ำที่ครูและบุคลากรทางศึกษามีอำนาจใช้ได้ทันทีเมื่อได้รับแจ้งเหตุ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจรวมถึงการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของและรายอื่นในโรงเรียนเดียวกันจากการกลั่นแกล้งด้วย ซึ่งกระบวนการเช่นนี้ปรากฏในกฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายการศึกษาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้อำนาจหัวหน้าสถานศึกษาดำเนินการในเชิงเฝ้าระวังในระหว่างการสอบสวนนักเรียนที่คุกคาม โดยสั่งห้ามนักเรียนดังกล่าวเข้าโรงเรียนภายในระยะเวลาที่นักเรียนได้รับเพื่อเตรียมการชี้แจง ส่วนกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ กำหนดให้บุคลากรโรงเรียนซึ่งได้รับการแจ้งว่ามีการกลั่นแกล้งหรือการตอบโต้เกิดขึ้น จะต้องเข้าแทรกแซงโดยทันทีตามที่แนวปฏิบัติกำหนด เช่น แยกนักเรียนคู่กรณีออกจากกัน ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษดังกล่าวไม่ปรากฏในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับแนวทางกระทำการเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ตามกฎกระทรวงกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. 2549 เนื่องจากการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งในบางกรณีอาจใช้ระยะเวลานาน และในระหว่างที่มีการพิจารณามาตรการลงโทษนั้นนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งอาจกระทำซ้ำต่อนักเรียนรายเดิมที่ถูกกลั่นแกล้งหรือนักเรียนผู้อื่นในโรงเรียนเดียวกัน ทั้งนี้ ยังมีข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวมิได้บังคับให้สถานศึกษากำหนดกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ ระเบียบของสถานศึกษาบางแห่งจึงกำหนดไว้เพียงลำดับการลงโทษตามความร้ายแรงเท่านั้น เช่น ระเบียบของโรงเรียนอัสสัมชัญกำหนดลำดับการตัดคะแนนความประพฤติไว้ว่านักเรียนที่กระทำความผิดจะได้รับการอบรมตักเตือนจากครูผู้พบเห็นพฤติกรรม นักเรียนที่กระทำความผิดและได้รับการอบรมตักเตือนจากครูผู้พบเห็นพฤติกรรมแล้ว 1 – 3 ครั้ง จะถูกตัดคะแนนความประพฤติ 1 – 5 คะแนนจากครูผู้พบเห็นพฤติกรรม แล้วนำส่งหัวหน้าระดับเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองลงชื่อรับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และหากนักเรียนรายดังกล่าวกระทำผิดอีกครั้ง จะถูกตัดคะแนนความประพฤติอีกตั้งแต่ 3 – 19 คะแนน¹⁶³ ส่วนระเบียบของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษากำหนดลำดับการตัดคะแนนความประพฤติไว้ว่า นักเรียนที่กระทำความผิดเล็กน้อย ถูกตัดคะแนนความประพฤติ 10 คะแนน กระทำความผิดครั้งต่อไปในทุกกรณี ตัดคะแนนความประพฤติเป็น 2 เท่าของครั้งก่อน¹⁶⁴

¹⁶³ โรงเรียนอัสสัมชัญ (เชิงอรรถ 153) 48.

¹⁶⁴ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (เชิงอรรถ 154) 38-40.

4.3.3 ปัญหาการกำกับดูแลกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง

กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง พ.ศ. 2556 ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้กำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งบางประการโดยทันที เช่น การสอบสวนเมื่อได้รับรายงานการกลั่นแกล้ง การตอบสนองต่อการกลั่นแกล้งโดยการเข้าแทรกแซงและแยกคู่กรณีออกจากกันเมื่อได้รับแจ้งเหตุการณ์กลั่นแกล้ง โดยแนวปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้งดังกล่าวยังกำหนดให้บุคลากรของโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้งจะต้องถูกดำเนินการทางวินัย เรื่องนี้มีข้อสังเกตว่า กฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์อาศัยการดำเนินการทางวินัยเป็นเครื่องมือกำกับดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้อำนาจตามกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้ง ซึ่งประเทศไทยก็ปรากฏวิธีการกำกับดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยการดำเนินการทางวินัยเช่นกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัยและต้องได้รับโทษทางวินัย ซึ่งในหมวดดังกล่าวได้กำหนดหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้อย่างทั่วไปว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 เป็นเพียงอำนาจที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้แก่นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งเพื่ออบรมสั่งสอนโดยจะต้องลงโทษตามรูปแบบที่ระเบียบกำหนดเท่านั้น โดยไม่ปรากฏว่าระเบียบดังกล่าวกำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่ต้องใช้อำนาจเช่นว่านั้นต่อนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้ง อีกทั้งไม่ปรากฏว่าระเบียบดังกล่าวกำหนดมาตรการอื่นที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องดำเนินการเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งเช่นเดียวกับกฎหมายของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ การดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ยังไม่รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดโรงเรียนเอกชนด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การกำกับดูแลการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งด้วยการดำเนินการทางวินัยมีความไม่ชัดเจนและต้องพิจารณาการปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายกรณีไปว่าเมื่อครูและบุคลากรทางการศึกษาพบเห็นการกลั่นแกล้งระหว่างนักเรียนแล้ว ครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องดำเนินการอย่างไรอย่างหนึ่งต่อนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งหรือไม่ และเมื่อมีหน้าที่ดังกล่าวแล้วแต่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องบุคคลเหล่านั้นจะถูกดำเนินการทางวินัยได้หรือไม่ เพียงใด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งของประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ จะเห็นได้ว่ากฎหมายต่างประเทศที่นำมาศึกษามีการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อคุ้มครองสิทธิของนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกฎหมายมหาชนและเป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในขณะที่ประเทศไทยในปัจจุบันไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันที่ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับขอบเขต รูปแบบ และกระบวนการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีดังกล่าว โดยกฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในต่างประเทศได้นิยามความหมายของการกลั่นแกล้งที่ชัดเจนและครอบคลุมถึงการกลั่นแกล้งรูปแบบใหม่ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ในขณะที่กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ให้ดุลพินิจครูและบุคลากรทางการศึกษาพิจารณาว่าพฤติกรรมของนักเรียนรายใดรายหนึ่งก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นการกลั่นแกล้งที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 หรือไม่ แต่ฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งนำมาใช้พิจารณาประกอบการใช้อำนาจลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการมิได้กำหนดนิยามการกลั่นแกล้งไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ นอกจากนี้ กฎหมายไทยมิได้บังคับให้สถานศึกษากำหนดลักษณะความประพฤติที่เป็นความผิดตามระเบียบของสถานศึกษานั้น ทำให้แต่ละสถานศึกษากำหนดขอบเขตการใช้อำนาจเพื่อลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งต่างกันและไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน การลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความคิดของปัจเจกชนที่แตกต่างกัน ครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจเห็นว่าพฤติกรรมบางประเภทมิใช่การกลั่นแกล้งและละเว้นการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและทำให้สิทธิของนักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในส่วนของรูปแบบการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งก็ปรากฏปัญหาทางกฎหมายว่า การลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 มีจำนวนเพียง 4 สถาน ได้แก่ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งจำกัดกว่ากฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้งในต่างประเทศ โดยการลงโทษบางสถานตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งไม่ปรากฏในระเบียบดังกล่าวอาจเหมาะสมต่อสถานการณ์มากกว่า เช่น

การให้นักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนออกจากห้องเรียนหรือโรงเรียนเพื่อป้องกันการก่อกวนซ้ำ ประกอบกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนนอกเหนือจากการลงโทษที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าวหรือไม่ ระเบียบของสถานศึกษาบางแห่งจึงให้อำนาจครูและบุคลากรทางการศึกษาในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนนอกเหนือจากการลงโทษตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว เช่น การให้พ้นสภาพนักเรียน ทำให้เกิดการตีความอำนาจลงโทษนักเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต่างกัน ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ และส่งผลให้การใช้อำนาจดังกล่าวต่อนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนมีความสับสนและไม่ชัดเจน นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนโดยมุ่งหมายเฉพาะการแก้ไขฟื้นฟูนักเรียนที่ถูกลงโทษเท่านั้น โดยมีได้กล่าวถึงนักเรียนที่ถูกก่อกวนและนักเรียนรายอื่นซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกันแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายคุ้มครองนักเรียนจากการก่อกวนในต่างประเทศที่กำหนดให้บุคลากรทางการศึกษาใช้ดุลพินิจในการลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนโดยพิจารณาองค์ประกอบอื่นด้วย เช่น สภาพของนักเรียนที่ถูกก่อกวน อันเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน แนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมต่อนักเรียนที่ถูกก่อกวนและนักเรียนรายอื่นซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกันและไม่สอดคล้องกับหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก และเมื่อพิจารณาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า สาระสำคัญของระเบียบฉบับนี้คือการกำหนดรูปแบบการลงโทษและแนวทางการใช้ดุลพินิจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนเท่านั้น ระเบียบดังกล่าวไม่ปรากฏหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนก่อนการลงโทษเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะขั้นตอนการรับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนได้แย้งแสดงพยานหลักฐานซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องดำเนินการก่อนลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนและมีผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของการลงโทษดังกล่าวตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง และหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวไม่ปรากฏหลักเกณฑ์คุ้มครองนักเรียนที่ถูกก่อกวนในเบื้องต้นก่อนการลงโทษเช่นเดียวกับกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการคุ้มครองนักเรียนดังกล่าวจากการถูกก่อกวนซ้ำที่ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจใช้ได้ทันที อีกทั้ง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวมิได้บังคับให้สถานศึกษากำหนดกระบวนการสอบสวนนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองนักเรียนที่ถูกก่อกวนในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ ระเบียบของสถานศึกษาบางแห่งจึงกำหนดไว้เพียงลำดับการลงโทษตามความร้ายแรงเท่านั้น นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวได้กำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวนเพื่ออบรมสั่งสอน แต่ไม่ปรากฏว่าระเบียบดังกล่าวกำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่ต้องใช้อำนาจเช่นว่านั้นหรือมาตรการอื่นต่อนักเรียนที่เป็นผู้ก่อกวน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การกำกับดูแลการใช้ อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการก่อกวนด้วยการดำเนินการทางวินัย ไม่ชัดเจนและต้องพิจารณาการปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายกรณีไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า สมควรมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

5.2.1 เพิ่มเติมนิยามคำว่า “การกลั่นแกล้ง” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อให้ชัดเจนและครอบคลุมการกลั่นแกล้งรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนี้

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้...

‘การกลั่นแกล้ง’ หมายความว่า การกระทำอย่างรุนแรงหรือซ้ำ ๆ ด้วยกาย หรือวาจา หรือท่าทางหรือลายลักษณ์อักษร หรือการสื่อสารด้วยการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ หรือการกระทำที่กล่าวมารวมกัน โดยมีมุ่งหมายต่อเด็กและมีผลทำให้ผู้นั้นได้รับอันตรายทางร่างกายหรือจิตใจ หรือมีผลทำให้ทรัพย์สินของผู้นั้นเสียหาย หรือละเมิดสิทธิของผู้นั้น หรือสร้างสถานะที่ไม่เป็นมิตร หรือขัดขวางกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษาหรือระบบดำเนินงานในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ หมายความรวมถึงการกีดกันเด็กออกจากสังคม การกลั่นแกล้งด้วยเหตุทางเพศ”

5.2.2 แก้ไขกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2546 โดยเพิ่ม “การกลั่นแกล้ง” เป็นข้อห้ามในการประพฤตินของนักเรียนและนักศึกษา ดังนี้

ข้อกำหนดเดิม

“ข้อ 1 นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้... (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมีว่สมเพื่อกระทำการดังกล่าว...”

ข้อกำหนดใหม่

“ข้อ 1 นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้... (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้อื่น กลั่นแกล้งผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมีว่สมเพื่อกระทำการดังกล่าว...”

5.2.3 แก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 โดยเพิ่มรูปแบบการลงโทษนักเรียนและนักศึกษาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น แยกรูปแบบการลงโทษนักเรียนและนักศึกษาออกจากกัน พร้อมทั้งแก้ไขแนวทางการลงโทษ ดังนี้

ข้อกำหนดเดิม

“ข้อ 5 โทษที่จะลงแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน ดังนี้

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ทำทัณฑ์บน
3. ตัดคะแนนความประพฤติ

4. ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม”

“ข้อ 6 ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติการณ์ประกอบการลงโทษด้วย

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก่นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป”

ข้อกำหนดใหม่

“ข้อ 5 โทษที่จะลงแก่นักเรียนที่กระทำความผิด มี 8 สถาน

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ทำทัณฑ์บน
3. ตัดคะแนนความประพฤติ
4. ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
5. ให้ออกจากห้องเรียนชั่วคราว
6. พักการเรียนชั่วคราว
7. ให้ออกจากโรงเรียน
8. ให้อพยพโรงเรียน เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้บริหารโรงเรียนที่จะรับนักเรียนเข้าศึกษา

และได้รับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการแล้ว

โทษที่กำหนดในวรรคแรกให้นำมาใช้กับนักศึกษาโดยอนุโลม โดยไม่เป็นการจำกัดอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับนักศึกษาเป็นอย่างอื่น แต่โทษที่จะกำหนดต้องมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน และต้องไม่เป็นโทษต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อ 6”

“ข้อ 6 ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติการณ์ประกอบการลงโทษด้วย

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก่นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งนักเรียนหรือนักศึกษารายอื่น ให้คำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และนักเรียนหรือนักศึกษาอื่นในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเดียวกันด้วย”

5.2.4 เพิ่มเติมข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในส่วนของกระบวนการสอบสวนก่อนการลงโทษและการคุ้มครองนักเรียนในเบื้องต้นก่อนการลงโทษ และแยกกระบวนการสอบสวนและคุ้มครองนักเรียนและนักศึกษากัน ดังนี้

“ข้อ 10/1 เมื่อผู้บริหารโรงเรียน หรือครู หรือบุคลากรทางการศึกษาได้รับรายงานการกระทำผิดของนักเรียน ให้ผู้นั้นทำการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทันที ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรายงานดังกล่าวอาจมอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนทำหน้าที่ดังกล่าว หรือแต่งตั้งกรรมการสอบสวนหากเห็นว่าจำเป็นเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงในลักษณะแบบสอบถามหรือวิธีการอื่นซึ่งปกป้องผู้ที่ยรายงาน หรือให้ข้อมูลจากการถูกตอบโต้โดยไม่เป็นธรรม

ในการสอบสวนนักเรียนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ให้มีผู้ปกครอง หรือนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมการสอบสวนด้วย โดยผู้ทำการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องและให้โอกาสนักเรียนโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 7 วัน

หากการกระทำผิดของนักเรียนเป็นการกลั่นแกล้งนักเรียนรายอื่น ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับรายงานการกระทำผิดหรือได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการในเบื้องต้นโดยแยกนักเรียนคู่กรณีออกจากกันทันทีเพื่อรับรองความปลอดภัยของผู้ถูกกลั่นแกล้ง โดยกระทำเท่าที่จำเป็น ผู้บริหารโรงเรียนอาจสั่งห้ามนักเรียนที่กระทำผิดเข้าโรงเรียนตามระยะเวลาที่ให้ไว้สำหรับการโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานในวรรคก่อนหน้า

กระบวนการสอบสวนและการดำเนินการในเบื้องต้นต่อการกลั่นแกล้งตามความที่กล่าวในวรรคก่อนหน้าให้นำมาใช้กับนักศึกษาโดยอนุโลม โดยไม่เป็นการจำกัดอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดเป็นอย่างอื่น”

5.2.5 เพิ่มเติมข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ในส่วนของการดำเนินการทางวินัยต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ใช้อำนาจลงโทษนักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ดังนี้

“ข้อ 10/2 เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา หรือครู หรือบุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินการสอบสวนตามข้อ 10/1 และข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่านักเรียนและนักศึกษากระทำผิด แต่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครู หรือบุคลากรทางการศึกษาลงโทษโดยไม่เหมาะสมต่อพฤติกรรมและวัตถุประสงค์ของการลงโทษแต่ละสถาน หรือผู้นั้นละเลยไม่ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อนักเรียนและนักศึกษาที่กระทำผิด ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลมีอำนาจดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือตามระเบียบภายในกรณีที่การกระทำผิดเกิดขึ้นในสถานศึกษาเอกชน”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองบรรณาธิการ HD, ‘การกลั่นแกล้ง 6 ประเภทที่พ่อแม่ควรรู้จักไว้’ (hd สุขภาพดี เริ่มต้นที่นี่, 17 พฤศจิกายน 2563) <<https://hd.co.th/6-types-of-bullying-parents-should-know>> สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.
- เกวลิน ต่อปัญญาชาญ และวรวุฒิ เทพทอง, ‘การพัฒนากฎหมายการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองเด็กจากการข่มเหงรังแกในรูปแบบดั้งเดิม และไซเบอร์’ (รายงานการวิจัยเสนอต่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2564).
- จิราวัฒน์ แซ่มชัยพร, ‘การคุ้มครองสิทธิเด็กโดยหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ตามมาตรา 3(1) แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2551).
- ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และอลิสา วัชรสินธุ, ‘ความชุกของการข่มเหงรังแกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่’ (2557) 3 วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.
- ไทยรัฐออนไลน์, ‘นำห่วง "บูลลี่" ใน "ไทย" ติดอันดับ 2 โลก สังคมเปราะบาง คนได้กลับรุนแรง’ (ไทยรัฐออนไลน์, 9 มกราคม 2563) <<https://www.thairath.co.th/news/society/1743698>> สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2566.
- _____, ‘นักเรียนชั้น ม.3 ตกตึกชั้น 4 แม่ติดใจเชื่อลูกถูกแกล้ง โดนเพื่อนบูลลี่เป็นประจำ’ (ไทยรัฐออนไลน์, 15 กุมภาพันธ์ 2566) <<https://www.thairath.co.th/news/local/south/2630426>> สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2566.
- ฉันทากร ตุดแก้ว, ‘การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในจังหวัดสงขลา’ (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2557).
- ธานี วรภัทร์, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 3, วิญญูชน 2558).
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, วสันต์ เหลืองประภัสร์ และปานรัตน์ นิมตลุง, ‘การปรับเปลี่ยนกลไกเชิงสถาบันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานด้านเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น’ (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ 2553).
- บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 6, วิญญูชน 2561).
- _____, *หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2561).
- ผู้จัดการออนไลน์, ‘กรม.ทราบขอเสนอส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีถอนข้อสงวนข้อ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก’ (MGR Online, 9 มกราคม 2567) <<https://mgronline.com/politics/detail/9670000002345>> สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2567.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พชรพร พงษ์อาภา, ‘อำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนและการใช้กำลังทางกายภาพในสถานศึกษา’

(วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561).

ไพโรจน์ กัมพูสิริ, ‘คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12502/2558 (ประโยชน์สูงสุดของบุตรผู้เยาว์)’ (2560) 3

วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาณุกฤษฎี พิเศษภูสกุลชัย, เสกสัน เครือคำ และโสรัตน์ กลั้ววิลา ‘รูปแบบการลงโทษนักเรียนและแนวทาง

ในการควบคุมให้เกิดการลงโทษนักเรียนที่เหมาะสมในสถานศึกษา’ (2565) 1 วารสารวิชาการ

วิทยาลัยสันตพล.

มาตาลักษณ์ เสรมธากุล, ‘การคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในกฎหมายไทย’

(2562) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____, *พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553:*

การพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา (โครงการตำราและเอกสาร

ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2565).

ยุวดี งามวิทย์โรจน์, ‘บทบาทของบุคลิกภาพแบบใช้อำนาจ ประสิทธิภาพการถูกลงโทษในวัยเด็ก และ

สถานภาพของครูในการทำนายเจตคติต่อและพฤติกรรมการลงโทษทางร่างกายและจิตใจในโรงเรียน’

(วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2552).

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, ‘คู่มือนักเรียน ครู และผู้ปกครอง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2564’

(โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, 2564) <[https://www.triamudom.ac.th/website/images/64/](https://www.triamudom.ac.th/website/images/64/DOC/014-m-std2564.pdf)

[DOC/014-m-std2564.pdf](https://www.triamudom.ac.th/website/images/64/DOC/014-m-std2564.pdf)> สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2566.

โรงเรียนอัสสัมชัญ, ‘คู่มือผู้ปกครองและนักเรียน’ (โรงเรียนอัสสัมชัญ, 2560)

<<https://www.assumption.ac.th/assets/pdf/journal/handbook/handbook.pdf>>

สืบค้น เมื่อ 18 ธันวาคม 2566.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป* (นิติราษฎร์ 2554).

วรพจน์ วิสรุตพิชญ์, *บันทึกคำบรรยายวิชากฎหมายปกครอง เรื่อง ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบาง*

ประการของกฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 3, วิญญูชน 2562).

วรภัทร รัตนพาณิชย์, *กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน* (วิญญูชน 2566).

วีระพงษ์ บุญญเฏาะส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 7, นิติธรรม 2557).

สกล วรเจริญศรี, ‘การข่มเหงรังแก’ (2559) 51 สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 9, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2562).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อนันต์ ลิขิตชนสมบัติ, 'มาตรการการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดในคดีสิ่งแวดล้อม' (ผลงานส่วนบุคคล หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 13 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม 2557).
- อรรวรรณ ต่านวราวิจิตร, 'การปกป้องสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของนักเรียนต่อการถูกลงโทษจากโรงเรียน' (2566) 2 Lawarath Social E-Journal.
- อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5, วิญญูชน 2566).
- อุทิศ สุภาพ, 'ปรัชญาอาชญาวิทยาในการลงโทษ : การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา' (2560) 2 ตุลาคม.
- Kapook Hilight, 'ลั่นเอาผิด รุ่นพี่ ม.5 ลงโทษรุ่นน้องสุดยี้ แซ่บเอเกรอะ ราวน้ำขี้ - ครูยังอ้าง สมครใจทำเอง' (Kapook, 20 กุมภาพันธ์ 2566) <<https://hilight.kapook.com/view/231102>> สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567.
- STY_Lib, 'ไทยอันดับ2 "เด็กรังแกกันในโรงเรียน" พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน' (กรมสุขภาพจิต, 29 มกราคม 2561) <<https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>> สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2566.
- Adekunle A. Ibrahim and Philomena A. Ojomo, 'Discipline and punishment in schools: A philosophical appraisal' (2021) 4 Journal of Applied Philosophy.
- Benjamin D. Garber, *Developmental psychology for family law professionals: Theory, application and the best interests of the child* (Springer Publishing 2009).
- Brian Consiglio, 'Social exclusion more common form of bullying than physical, verbal aggression' (Show Me Mizzou, 26 August 2022) <<https://showme.missouri.edu/2022/social-exclusion-more-common-form-of-bullying-than-physical-verbal-aggression>> สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567.
- Brian Wiseman, 'Cyberbullying in schools: A research study on school policies and procedures' (Dissertation, Doctor of Education, University of Nevada 2011).
- Bryan A. Garner, *Black's Law Dictionary* (7th edn, West Group 1999).
- Dan Olweus, *Bullying at school: What we know and what we can do* (Wiley-Blackwell 1993).
- David G. Blanchflower and Alex Bryson, 'The adult consequences of being bullied in childhood' (2024) 116690 Social Science & Medicine.
- Elina Tiiri and others, 'Bullying at 8 years and violent offenses by 31 years: the Finnish nationwide 1981 birth cohort study' (2023) 9 European Child & Adolescent Psychiatry.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Fatma Hassan Beshir, 'Article 3 of the convention on the rights of the child: The best interest of the child (2011-2012)' (CREAN) <<https://bit.ly/4bGifDn>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.
- Lawrence J. Nelson, 'Right of a teacher to administer corporal punishment to a student' (1965) 1 Washburn Law Journal.
- Mona O'Moore and Stephen James Minton, *Dealing with bullying in school: A training manual for teachers, parents and other professionals* (SAGE Publishing 2004).
- Norman D. Tripp, 'Acting in loco parentis as a defense to assault and battery' (1967) 1 Cleveland State Law Review.
- Primary and Secondary Education Bureau, Children and Students Division, 'Reference cases regarding disciplinary and corporal punishment of students stipulated in article 11 of the School Education Act' (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology-Japan, March 2013) <https://www.mext.go.jp/a_menu/shotou/seitoshidou/1331908.htm> สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566.
- Richard Chisholm, 'The Paramount Consideration' (10th National Family Law Conference, Melbourne, March 2002). <<https://www.austlii.edu.au/au/journals/FedJSchol/2002/2.pdf>> สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567.
- Ryu Takizawa, Barbara Maughan and Louise Arseneault, 'Adult health outcomes of childhood bullying victimization: evidence from a five-decade longitudinal British birth cohort' (2014) 7 The American Journal of Psychiatry.
- Seema Shah, 'Does research with children violate the best interests standard? An empirical and conceptual analysis' (2013) 2 Northwestern Journal of Law & Social Policy.
- Simon C. Hunter, James M. E. Boyle and David Warden, 'Perceptions and correlates of peer-victimization and bullying' (2007) 4 British Journal of Educational Psychology.
- Supa Pengpid and Karl Peltzer, 'Bullying and its associated factors among school-aged adolescents in Thailand' (2013) 254083 The Scientific World Journal.
- Theodore C. Stamatakos, 'The doctrine of in loco parentis, tort liability and the Student-College relationship' (1990) 2 Indiana Law Journal.

บรรณานุกรม (ต่อ)

UN Committee on the Rights of the Child (CRC), ‘General comment No. 8 (2006): The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19; 28, para. 2; and 37, inter alia)’ (UNHCR, 2 March 2007) <<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2007/en/41020>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

_____, ‘General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)’ (UNHCR, 29 May 2013) <<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2013/en/95780>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

UNESCO, ‘Behind the numbers: ending school violence and bullying’ (UNESCO Digital Library, 2019) <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483.locale=en>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), ‘2021 UNHCR best interests procedure guidelines: Assessing and determining the best interests of the child’ (UNHCR, May 2021) <<https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/122648>> สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567.

UNICEF, ‘What is the convention on the rights of the child? Child rights we should all know’ (UNICEF) <<https://bit.ly/3V348Rr>> สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567.

Wendy M. Craig and Debra J. Pepler, ‘Identifying and targeting risk for involvement in bullying and victimization’ (2003) 9 The Canadian Journal of Psychiatry.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือผู้ประกอบการและนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญ (ความประพฤติและการลงโทษ)

คู่มือผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญ ปีการศึกษา 2560

วินัย และความประพฤตินักเรียน

โรงเรียนอัสสัมชัญกำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยวินัยและความประพฤตินักเรียนเพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานฝ่ายปกครอง โดยให้ถือปฏิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย โดยโรงเรียนอัสสัมชัญได้กำหนดแนวปฏิบัติทั่วไปเพื่อให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพของการเป็นนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ ของทางโรงเรียนอย่างเคร่งครัด
2. นักเรียนต้องปฏิเสธสิ่งที่เป็นความชั่วหรือสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายอันจะเป็นผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวม
3. นักเรียนต้องแต่งเครื่องแบบนักเรียน ชุดพลศึกษา เครื่องแบบลูกเสือ (ม.ต้น) เครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร (ม.ปลาย) ให้ถูกต้องเรียบร้อยตามระเบียบของทางโรงเรียน ตลอดเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน กรณีต้องการใส่เสื้อกันหนาวอนุญาตให้ใส่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น
4. นักเรียนต้องเคารพและเชื่อฟังบิดา มารดา ครู อาจารย์ และบุคคลอื่น
5. นักเรียนต้องมีกิริยาจาสุภาพเรียบร้อย และรักษามารยาทวัฒนธรรมอันดีงาม
6. นักเรียนต้องไม่นำสิ่งอื่นใดนอกจากอุปกรณ์การเรียนมาในโรงเรียน
7. นักเรียนต้องไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนและสาธารณะ รวมทั้งไม่กระทำการใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสียหายแก่ชื่อเสียงของโรงเรียน
8. นักเรียนต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ รุ้่นพี่ต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่รุ่นน้อง และรุ่นน้องต้องให้ความเคารพต่อรุ่นพี่
9. นักเรียนต้องรู้และเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนรู้จักเคารพสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นตามครรลองระบอบประชาธิปไตย
10. นักเรียนต้องจัดแถวให้มีระเบียบเรียบร้อย เงียบ และนั่งรอรับคำสั่งจากครู ทุกครั้งที่มีการเข้าแถว
11. นักเรียนต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน อันจะนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน
12. นักเรียนต้องพกบัตรประจำตัวนักเรียนติดตัวตลอดเวลา
13. ห้ามนักเรียนสูบบุหรี่ เสพสิ่งเสพติด และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด ตลอดจนไม่ครอบครองสิ่งดังกล่าว
14. ห้ามนักเรียนเล่นการพนันทุกชนิดในทุกสถานที่และห้ามมั่วสุมในสถานเริงรมย์ ร้านเกม หรือแหล่งอบายมุขต่าง ๆ ตลอดทั้งการเที่ยวเตร่เกินเวลาที่ทางราชการกำหนด
15. ห้ามนักเรียนนำหรือมีสื่อลามกอนาจารไว้ในครอบครอง
16. ห้ามนักเรียนพกพาอาวุธ วัตถุสิ่งของอื่นที่ใช้แทนอาวุธ วัตถุระเบิด และ/หรือก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ก้าวร้าว ข่มขู่ กรรโชกทรัพย์ ข่มเหง รังแก ลักทรัพย์ ของผู้อื่นทั้งในและนอกโรงเรียน

17. ห้ามนักเรียนนำหรือสวมใส่เครื่องประดับวัตถุหรือทรัพย์สินมีค่า และของใช้ที่เกินความจำเป็น มาโรงเรียน (ยกเว้นนาฬิกาและสร้อยคอสแตนเลสคล้องพระที่สวมศีรษะได้)
18. ห้ามนักเรียนเจาะหรือสักตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
19. ห้ามนักเรียนขับรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และจักรยานมาโรงเรียน
20. ห้ามนักเรียนใช้เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด ในเวลาเรียน
21. ห้ามนักเรียนนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ดูหนัง ฟังเพลง และเกมทุกชนิดมาโรงเรียน

โทษ และการลงโทษนักเรียน

โรงเรียนอัสสัมชัญกำหนดโทษนักเรียนที่กระทำความผิด สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548 ไว้ 5 สถาน ดังนี้

1. ว่ากล่าวตักเตือน
2. ตัดคะแนนความประพฤติ
3. ทำทัณฑ์บน
4. ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
5. พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน

การลงโทษนักเรียนให้เป็นที่ไปเพื่อเจตนาที่จะปรับปรุงแก้ไขนิสัย และความประพฤติที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนให้รู้สึกสำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไปโดยผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียนดังนี้

1. การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีที่นักเรียนกระทำความผิดไม่ร้ายแรง
2. การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด และให้ทำบันทึกข้อมูลไว้

เป็นหลักฐาน

3. การทำทัณฑ์บน ใช้ในกรณีที่นักเรียนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนตามระเบียบว่าด้วยวินัยและความประพฤตินักเรียน หรือกรณีทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของโรงเรียน หรือได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนและตัดคะแนนความประพฤติแล้วแต่ยังไม่เข็ดหลาบ ยังกระทำความผิดซ้ำอีก การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญบิดา/ มารดา หรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดและรับรองการทำทัณฑ์บนไว้เป็นหลักฐาน

4. การทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ใน กรณีที่นักเรียนถูกตัดคะแนนความประพฤติ และถูกทำทัณฑ์บนแล้วแต่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น หรือนักเรียนที่กระทำความผิดร้ายแรงที่คณะกรรมการฝ่ายปกครองพิจารณาเห็นสมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

5. การพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน ใช้ในกรณีที่นักเรียนกระทำความผิดอย่างร้ายแรง จนไม่อาจอยู่ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูอย่างปกติสุข

นักเรียนที่กระทำความผิดตามระเบียบโรงเรียนอัสสัมชัญว่าด้วยวินัยและความประพฤติให้นักเรียนให้พิจารณาโทษด้วยการตัดคะแนนความประพฤติตามเกณฑ์ดังนี้

กรณีความผิด	การตัดคะแนน ไม่เกิน
ความผิดสถานเบา	
ขาดเรียนโดยไม่แจ้ง	วันละ 5 คะแนน
มาโรงเรียนสาย	สาย 4 ครั้ง ตัด 5 คะแนน ครั้งต่อไป ครั้งละ 3 คะแนน
หลบหนีการเข้าแถว/เข้าแถวช้า	ครั้งละ 5 คะแนน
พูดคุย/หยอกล้อกันขณะเข้าแถว	ครั้งละ 5 คะแนน
เข้าห้องเรียนช้า/ไม่เข้าห้องเรียนรายวิชา	ครั้งละ 5 คะแนน
ไม่นำสมุดหนังสือมาเรียน/ไม่ทำการบ้าน	ครั้งละ 5 คะแนน
เล่นเกม/พูดคุยโทรศัพท์ขณะเรียน	ครั้งละ 5 คะแนน
ไม่เข้าร่วมประชุม/กิจกรรมของโรงเรียน	ครั้งละ 5 คะแนน
ไม่ตั้งใจเรียน/ก่อความวุ่นวายในห้องเรียน	ครั้งละ 5 คะแนน
ทิ้งขยะไม่เป็นที่	ครั้งละ 5 คะแนน
สั่งน้ำมูก/ถ่มน้ำลายไม่เลือกที่	ครั้งละ 5 คะแนน
ไม่ทำเวร/ไม่รักษาความสะอาดห้องเรียน	ครั้งละ 5 คะแนน
ไม่เข้าแถวซื้ออาหาร และไม่เก็บภาชนะ	ครั้งละ 5 คะแนน
นำอาหารออกมารับประทานนอกโภชนาคาร	ครั้งละ 5 คะแนน
รับประทานอาหารและเครื่องดื่มในห้องเรียน	ครั้งละ 5 คะแนน
นำภาชนะใส่อาหารออกจากโภชนาคาร	ครั้งละ 5 คะแนน
ทรงผม/กางเกง/รองเท้าผิดระเบียบ	ครั้งละ 5 คะแนน
กระเป๋ามีผิดระเบียบ	ครั้งละ 5 คะแนน
สวมใส่เครื่องประดับราคาแพง	ครั้งละ 5 คะแนน
เสริมแต่งผม/ไว้เล็บยาว	ครั้งละ 5 คะแนน
ความผิดสถานหนัก	
ลักตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย/เจาะหู/ระเบิดหู	ครั้งละ 10 คะแนน
ปลอมลายมือชื่อผู้ปกครองและผู้อื่น	ครั้งละ 10 คะแนน
ไม่นำหนังสือ/เอกสารทางโรงเรียนไปให้ผู้ปกครอง	ครั้งละ 10 คะแนน
กรอกข้อความต่าง ๆ ในเอกสารไม่ตรงกับความจริง	ครั้งละ 20 คะแนน
ปลอมแปลงเอกสารของทางโรงเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน

ความผิดสถานหนัก	
นำเอกสารของโรงเรียนไปใช้ในทางที่เสียหาย	ครั้งละ 20 คะแนน
เขียนหนังสือ/ใบปลิว/บัตรสนทนาที่โจมตีหรือให้ร้ายผู้อื่นให้เกิดความเสียหาย	ครั้งละ 20 คะแนน
เขียนข้อความหลอ/ดูหมิ่น/ใส่ร้ายผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่ออื่น ๆ	ครั้งละ 20 คะแนน
นำบุคคลอื่นมาแอบอ้างเป็นผู้ปกครอง	ครั้งละ 20 คะแนน
หนีโรงเรียน/หนีออกนอกบริเวณโรงเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน
กระทำความผิดระเบียบในการสอบ	ครั้งละ 20 คะแนน
นำสื่อลามกอนาจารมาจำหน่าย/เผยแพร่	ครั้งละ 20 คะแนน
ทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกายผู้อื่น	ครั้งละ 20 คะแนน
แสดงกิริยาจากก้าวร้าวครู/ผู้ปกครอง	ครั้งละ 20 คะแนน
พกพาอาวุธทุกชนิดมาโรงเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน
ข่มขู่ ครอบงำ ทรัพย์ ลักษณะ	ครั้งละ 20 คะแนน
สูบบุหรี่ เสพสิ่งเสพติดและของมีเมา/ครอบครอง	ครั้งละ 20 คะแนน
เล่นการพนัน/มีอุปกรณ์การพนัน	ครั้งละ 20 คะแนน
ล้วงละเมิดทางเพศ/พฤติกรรมชู้สาว	ครั้งละ 20 คะแนน
ทำลายชื่อเสียงของโรงเรียนโดยการเขียนหรือโฆษณา	ครั้งละ 20 คะแนน
ขับ ขี่ ยานพาหนะมาโรงเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน
นำประทัดหรือวัตถุอื่นใดมาก่อให้เกิดเสียงดังในบริเวณโรงเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน
ขูด ขีด เขียน ผนังกำแพง ห้องเรียน ลิฟต์หรือโยนวัตถุสิ่งของลงจากอาคารเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน
ทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางโรงเรียน	ครั้งละ 20 คะแนน

หมายเหตุ: 1. ความผิดนอกเหนือจากนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการฝ่ายปกครอง

2. การถูกลงโทษจากทางโรงเรียนแล้ว ไม่เป็นเหตุผลยกเว้นในการต้องถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย

ขั้นตอนการลงโทษนักเรียน

1. นักเรียนที่กระทำความผิด จะได้รับการอบรมตักเตือนจากครูผู้พบเห็นพฤติกรรม
2. นักเรียนที่กระทำความผิด และได้รับการอบรมตักเตือนจากครูผู้พบเห็นพฤติกรรมแล้ว 1 - 3 ครั้ง จะถูกหักคะแนนความประพฤติ 1 - 5 คะแนน จากครูผู้พบเห็นพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำส่งหัวหน้าระดับเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองลงชื่อรับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร โดยนักเรียนเป็นผู้นำไปให้ผู้ปกครอง แล้วส่งกลับมาให้หัวหน้าระดับ

3. นักเรียนที่กระทำความผิด โดยที่ผู้ปกครองลงชื่อรับทราบพฤติกรรมแล้ว เมื่อถูกอบรมว่ากล่าว ตักเตือน ถูกตัดคะแนนความประพฤติอีกตั้งแต่ 3 - 19 คะแนน โดยครูผู้พบเห็นพฤติกรรม ให้นำใบบันทึก การตัดคะแนนส่งหัวหน้าระดับ เพื่อทำหนังสือเชิญผู้ปกครองมาลงชื่อรับทราบพฤติกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร

4. นักเรียนที่กระทำความผิด ถูกอบรมว่ากล่าว ตักเตือน และถูกตัดคะแนนความประพฤติ ตั้งแต่ 20 - 39 คะแนน ว่ากล่าว ตักเตือน บันทึกพฤติกรรมโดยครูผู้พบเห็นพฤติกรรม ให้นำใบบันทึกการตัดคะแนนส่ง หัวหน้าระดับ แล้วหัวหน้าระดับเชิญผู้ปกครองมาทำหนังสือทัณฑ์บนที่ฝ่ายปกครอง

5. นักเรียนที่กระทำความผิด และถูกตัดคะแนนความประพฤติ ตั้งแต่ 40 คะแนน คณะกรรมการ ฝ่ายปกครองเชิญผู้ปกครองมารับทราบเกี่ยวกับการทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และให้นักเรียนไป ทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 1

6. นักเรียนที่กระทำความผิด และได้ทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 1 แล้ว แต่พฤติกรรมยังไม่ดีขึ้น คณะกรรมการฝ่ายปกครองเชิญผู้ปกครองมารับทราบเกี่ยวกับการทำกิจกรรมเพื่อ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และให้นักเรียนไปทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 2

7. นักเรียนที่กระทำความผิด และได้ทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 2 แล้ว แต่พฤติกรรมยังไม่ดีขึ้น ให้คณะกรรมการฝ่ายปกครองพิจารณาลงโทษให้เข้าค่ายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 1 ตามที่โรงเรียนกำหนด โดยผู้ปกครองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเอง

8. นักเรียนที่กระทำความผิด และได้เข้าค่ายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 1 แล้ว แต่พฤติกรรมยังไม่ดีขึ้น ให้คณะกรรมการฝ่ายปกครองพิจารณาลงโทษให้เข้าค่ายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 2 ตามที่โรงเรียนกำหนด โดยผู้ปกครองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเอง

9. นักเรียนที่เคยเข้าค่ายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ครั้งที่ 2 แล้ว แต่ยังคงมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น คณะกรรมการฝ่ายปกครองจะเสนอรายชื่อให้ผู้อำนวยการพิจารณา

10. กรณีที่นักเรียนกระทำความผิดร้ายแรง หรือกระทำความผิดซ้ำซากไม่ปรับปรุง หรือต้องโทษ ทางกฎหมาย คณะกรรมการฝ่ายปกครองสามารถพิจารณาเลือกใช้ขั้นตอนการลงโทษที่เหมาะสม โดยไม่ต้อง คำนึงถึงขั้นตอนที่กำหนดไว้

หมายเหตุ : นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, EP-M.3 ถ้าถูกตัดคะแนนความประพฤติตั้งแต่ 40 คะแนนขึ้นไป จะถูกตัดสิทธิ์การเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียน (โดยนำข้อมูลการตัด คะแนนความประพฤติในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, EP-M.1 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2, EP-M.2 มาประกอบการพิจารณา

ภาคผนวก ข

คู่มือนักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (ความประพฤติและการลงโทษ)

**คู่มือนักเรียน ครู และผู้ปกครอง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2564
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษามีระเบียบการลงโทษนักเรียนตามความหนักเบา ดังนี้**

1. ตักเตือน
2. ทำทัณฑ์บน
3. ตัดคะแนนความประพฤติ
4. ทำกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

สำหรับการตัดคะแนนความประพฤติ มีดังนี้

1. ความผิดเล็กน้อย ตัดคะแนนความประพฤติ 10 คะแนน
2. ความผิดครั้งต่อไปในทุกกรณี ตัดคะแนนความประพฤติเป็น 2 เท่าของครั้งก่อน
3. หากนักเรียนถูกตัดคะแนนความประพฤติถึง 50 คะแนน ทั้งนี้ทั้งนั้นนับรวมทั้ง 3 ปีการศึกษา เมื่อกระทำความผิดอีกครั้งไม่ว่ากรณีใดก็ตามนักเรียนจะถูกพิจารณาให้เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงพฤติกรรม
4. ถ้านักเรียนถูกตัดคะแนนความประพฤติสะสม 3 ปีการศึกษาเกินกว่า 50 คะแนน นักเรียนจะถูกพิจารณาให้พ้นจากสภาพการเป็นนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

พฤติกรรมที่ถูกลงโทษตามระเบียบการลงโทษนักเรียน

นักเรียนเตรียมอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อสถาบัน และสังคม เป็นแบบอย่าง ให้แก่นักเรียนทั่วไป โดยมีความเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะนำไปพาซึ่งประโยชน์ให้เกิดแก่ประเทศชาติ ในอนาคต จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่านักเรียนเตรียมอุดมศึกษาทุกคนจะได้ตระหนักในบทบาทของตนเองให้สมกับเกียรติที่นักเรียนได้รับในการเป็นนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามโรงเรียนเป็นองค์กรที่มีนักเรียนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแนวทางในการปฏิบัติตนให้นักเรียนได้รับทราบตรงกัน อันจะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม หากไม่ปฏิบัติตนนักเรียนก็ต้องถูกลงโทษหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับลักษณะของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ดังนี้

พฤติกรรมที่ต้องถูกตัดคะแนนความประพฤติ 10 คะแนน

1. ไม่พกบัตรประจำตัวนักเรียน บัตรประชาชน และบัตรบันทึกการมาเรียนติดตัวมาโรงเรียน
2. มาไม่ทันเข้าแถวหน้าห้องเรียน (เวลา 07.50 น.) ครบ 5 ครั้งต่อภาคเรียน
3. ขาดเรียนครบ 3 ครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันควร
4. ออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต
5. หนีเรียนหรือออกนอกห้องเรียนในขณะที่มีการเรียนการสอนโดยไม่ได้รับอนุญาต
6. เข้าไปในบริเวณบ้านพักคนงาน
7. เข้าไปในบริเวณโรงเรียนสาธิต มศว. ปทุมวันและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก่อนหมดเวลา แต่ระดับชั้น
8. เข้าหรือออกทางประตูที่ไม่ได้รับอนุญาต

9. ใช้เครื่องมือสื่อสารในเวลาเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต

10. ซื้ออาหารจากหาบเร่ รถเข็น ฯลฯ ที่เข้ามาในโรงเรียน หรือซื้อจากภายนอกโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต

11. พฤติกรรมนอกเหนือจากนี้ อยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน หรือรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

พฤติกรรมที่ต้องถูกตัดคะแนนความประพฤติอย่างน้อย 20 คะแนน

1. นำสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนมาโรงเรียน ได้แก่ สีสสิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร อุปกรณ์การพนัน บุหรี่ ของมีเงินมา อาวุธ ดอกไม้ไฟ เป็นต้น

2. ทำลายวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ รวมทั้งครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม นอกเหนือจากนี้อาจต้องชดใช้ค่าเสียหายตามการกระทำ

3. ประพฤติตนก้าวร้าว แสดงกิริยาอาการคำพูดที่ไม่เหมาะสมต่อครู

4. ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง

5. ก่อเหตุทะเลาะวิวาทชกต่อย

6. แสดงพฤติกรรมเชิงชู้สาวที่ไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ

7. บันเทิงการมาโรงเรียนและกลับบ้านแทนบุคคลอื่น

8. พฤติกรรมนอกเหนือจากนี้ อยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน หรือรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

พฤติกรรมที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติ 50 คะแนน

1. ชักชวนบุคคลภายนอกมาทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ไม่ว่าจะภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม

2. ทุจริตในการสอบโดยวิธีการใด ๆ นอกเหนือจากนี้จะถูกลงโทษทางวิชาการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้

3. ปกปิดความจริง แอบอ้าง ปลอมแปลง แก้ไข หรือทำลายเอกสารของโรงเรียนนอกเหนือจากนี้อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

4. ลักขโมยสิ่งของมีค่าของผู้อื่น

5. พฤติกรรมนอกเหนือจากนี้ อยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน หรือรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

พฤติกรรมที่ให้นักเรียนพ้นจากสภาพความเป็นนักเรียน

1. นำสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาในโรงเรียนหรือได้รับโทษสูงสุดของทางโรงเรียน

2. ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคมมีโทษคดีทางอาญาถ้าหากยังดำรงสภาพการเป็นนักเรียนต่อไป อาจจะนำมาซึ่งความเสียหายต่อนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและต่อชื่อเสียงของโรงเรียน

3. นักเรียนถูกตัดคะแนนความประพฤติสะสม 3 ปีการศึกษา 50 คะแนน

การเพิ่มคะแนนความประพฤติของนักเรียนที่ถูกตัดคะแนนความประพฤติ

1. นักเรียนสามารถกระทำความดีเพื่อเพิ่มคะแนนความประพฤติของนักเรียนตามความเหมาะสม โดยการพิจารณาของครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา หัวหน้าตึก คณะกรรมการกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน และ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ตามขั้นตอนการทำความดี

2. นักเรียนสามารถแสดงตนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือบันทึกการทำประโยชน์เพื่อโรงเรียน สถานศึกษา และสังคม

การถูกลงโทษ ทำทัณฑ์บน หรือตัดคะแนนความประพฤติ ผู้ปกครองต้องมารับทราบด้วยตนเอง ทุกครั้ง ถ้านักเรียนถูกตัดคะแนนความประพฤติจะไม่ได้รับการพิจารณาประเมินคุณลักษณะ ในระดับดีเยี่ยม

ระเบียบปฏิบัติของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (เฉพาะในส่วนระเบียบอื่น ๆ)

1. การนำบุคคลภายนอกมาร่วมกิจกรรมใด ๆ ให้ขออนุญาตทางโรงเรียนล่วงหน้าก่อนและ ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของบุคคลซึ่งนักเรียนนำเข้ามาด้วย

2. ไม่นำอาหารหรือขนมไปรับประทานนอกโรงอาหารหรือบนตึกเรียน

3. ไม่ก่อวุ่นให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น หรือทำความสกปรกเสียหายแก่อาคารสถานที่ราชการ

4. ไม่เดินลัดสนาม

5. จะติดประกาศหรือแจกเอกสารใด ๆ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการก่อน และจะต้องมี ลายเซ็นชื่อผู้อำนวยการหรือครูที่ผู้อำนวยการมอบหมายที่ใบประกาศนั้น ๆ ถ้าติดที่ตึกเรียนต้องติดต่อ หน้าตึกก่อน

6. เมื่อนักเรียนนำสิ่งของที่ผิดระเบียบมาโรงเรียน เช่น กระจเป่า ย่อม เครื่องประดับ วิทยุที่มีหูฟัง สัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงคลาน ประทัด ดอกไม้ไฟ อาวุธ สิ่งเสพติด เป็นต้น ทางโรงเรียนจะลงโทษตามระเบียบ ของโรงเรียน

7. ไม่ก่อความรำคาญแก่ผู้อื่นหรือใช้สถานที่ไม่เหมาะสม เช่น ส่งเสียงดัง ใช้ผนังตึกเป็นที่ซ้อมเทนนิส เล่นฟุตบอลในสนามหญ้าหรือบริเวณถนนหน้าตึกเรียน เล่นกีฬา เล่นดนตรี ในห้องเรียนหรือระเบียงตึก เป็นต้น

ภาคผนวก ค

เปรียบเทียบข้อกำหนดเดิมและข้อกำหนดที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

(กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 และ
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548)

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบข้อกำหนดในกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ปัจจุบันและที่เสนอแก้ไข

ข้อกำหนดที่ แก้ไข	ข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบัน	ข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ที่เสนอแก้ไข
ข้อ 1 (6)	ข้อ 1 นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตนดังต่อไปนี้... (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมีวสุมเพื่อกระทำการดังกล่าว...	ข้อ 1 นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตนดังต่อไปนี้... (6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น กลั่นแกล้งผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมีวสุมเพื่อกระทำการดังกล่าว...

ตารางที่ 1.2 เปรียบเทียบข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ปัจจุบันและที่เสนอแก้ไข

ข้อกำหนดที่ แก้ไข/ เพิ่มเติม	ข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบัน	ข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ที่เสนอแก้ไข/เพิ่มเติม
ข้อ 5	ข้อ 5 โทษที่จะลงแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน ดังนี้ (1) ว่ากล่าวตักเตือน (2) ทำทัณฑ์บน (3) ตัดคะแนนความประพฤติ (4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	ข้อ 5 โทษที่จะลงแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 8 สถาน (1) ว่ากล่าวตักเตือน (2) ทำทัณฑ์บน (3) ตัดคะแนนความประพฤติ (4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (5) ให้ออกจากห้องเรียนชั่วคราว (6) พักการเรียนชั่วคราว (7) ให้ออกจากโรงเรียน (8) ให้ออกจากโรงเรียน เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้บริหารโรงเรียนที่จะรับนักเรียนเข้าศึกษา และได้รับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการแล้ว โทษที่กำหนดในวรรคแรกให้นำมาใช้กับนักศึกษาโดยอนุโลม โดยไม่เป็นการจำกัดอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับนักศึกษาเป็นอย่างอื่น แต่โทษที่จะกำหนดต้องมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน และต้องไม่เป็นโทษต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อ 6”

ข้อกำหนดที่แก้ไข/เพิ่มเติม	ข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน	ข้อกำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่เสนอแก้ไข/เพิ่มเติม
ข้อ 6	ข้อ 6 ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป	ข้อ 6 ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งนักเรียนหรือนักศึกษารายอื่น ให้คำนึงถึงประโยชน์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และนักเรียนหรือนักศึกษาอื่นในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเดียวกันด้วย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล ชรินทร์ ธนาสุนทรรัตน์

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2554 - ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2550 - มัธยมศึกษา โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย

ประสบการณ์ทำงาน

- พ.ศ. 2564 - พนักงานคดีปกครองปฏิบัติการ สำนักงานศาลปกครองกลาง
- พ.ศ. 2562 - เจ้าหน้าที่ศาลปกครองปฏิบัติการ (ด้านกฎหมาย) สำนักงานศาลปกครองสูงสุด
- พ.ศ. 2560 - นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- พ.ศ. 2559 - นิติกร กรมสรรพสามิต